

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtvte Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Dispvtatio XXIII. De pœnis spiritualibus Hæreticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

Hurtado §. 21. & Castro Palao num. 5. qui adduc Caltrum lib. 1. de infra hereticorum punitione cap. 19. fauent Coninch num. 146. dicens prohiberi solum disputationem suscepit ad conuincendos eos, qui in fide errant, & Suarez, ubi supra num. 1. dicens, non prohiberi disputationem non que non suscipitur contra hereticos, sed inter fideles sit, quia illa non est formalis disputatione de fide. Et quidem non video, quomodo aut in quo possit P. Sanchez ab hac sententia disidere, cum ipse ibidem dicat, non prohiberi nisi disputationem formalē, quae non est, nisi quando persuadendi causa suscipitur, non vero quando sit exercitij gratia, vel ingenij acuminis ostendendi. Si enim disputatione sit inter Catholicos, nihil de fidei veritate dubitantes, aut formidantes, necesse est, quod vel sicut solum exercitij gratia, vel certe si ordinatur ad conuincendum & persuadendum non sit ad persuadendum fidem sed modum probandi, aut rationem aliquam, circa quam possit esse contentio, & diversitas opinionum: quod tamen, ut diximus, non est de fide disputatione, sed de rationibus, aut modo illam defendendi, quae disputatione non videtur prohibita in illo dextero, sed sola disputatione de fide.

142 Duplex limitatio apponuntur aperte, sed non solum a clericis, qui fidei partes tueri possunt, hereticus cum iniuria, vel præiudicio ciuilem fidei loqueretur, eamque improbat: tunc enim si adflet laicus doctus, posset, ino & plenarumque tenueretur fidem defendere, vt os obstrueret hereticos: ita Aragon. & Valencia, quos affer, & sequitur Sanchez num. 7. Suarez num. 11. Coninch num. 147. Castro Palao num. 6. Hurtado §. 23. qui nomine necessitatis dicunt intelligentiam magnam fidei utilitatem, quam quidem lex illa impedit non intendit. Secunda limitatio est pro regionibus, & prouinciis, in quibus heretici graflantur, ubi per contrarium vnum derogatum esse huic prohibitioni, testatur Valentia in presenti disputatione 1. quæst. 10. punct. 4. cuius testimonio fidem adhibent Sanchez dicto num. 7. Suarez num. 11. in fine, Castro Palao num. 8. Hurtado §. 22. & Coninch num. 148.

143 Iuxta doctrinam huius sectionis, responderi poterat ad id, quod ante biennium quæstum fuit an feliciter posset, consentiente latere summo Pontifice, in prouincia quadam fieri conuentus Ecclesiastici, quo Principis iussu conuenienter etiam schismati, seu hereticis illius prouincia simul cum Prælatis Catholicis, ad disputationem de religione, & stabiliendam concordiam inter ipsos. Dixi enim primò, non debere vello modo permitti synodum, ad quam schismati vel heretici, aut eorum Prælati conuenirent etiam vt iudices, & cum iure suffragij: cum hoc iure omnino careant, nec debeant comparare vt iudices, sed vt rei, vel certe vt à veris Prælatis instruantur & reducantur. Secundò non esse conuocandos Prælatos Ecclesiæ ad hunc conuentum à Principe sæculari, ad quem hoc munus non spectat, sed benignè inuitandos, & petendam summi Pontificis facultatem, vt possint ea de causa à propriis Ecclesiis abesse: schismatis vero posse à Principe cogi, vt vocari à Prælatis Catholicis veniant ad reddendam rationem sui erroris, vt ita corrigi, & conuinci possint. Qui effectus cum non alter, nisi hac via sperari posset, vt dicebatur, videbatur posse Pontificem consensum præ-

Card. de Lugo de virtute Fidei divinae.

state ad hunc conuentum potius, quam synodum, faciendum: non quidem ad examinandas res fidei, aut de illis decernendam, sed ad conferendum coram eis schismaticis, eisque conuincendos; videbantur enim concutere conditiones supra requisita ad licitam disputationem reddendam: disputationi quippe erant non laici, sed Prælati Ecclesiæ, & alij laic平 Theologi, & docti, & hoc cum hominibus ut plurimum indectis, & impetratis, qui facile conuinci possunt, præferuntur offensum corum libris à suis Ministris evidenter falsificatis ad eos decipiendos: quare spes erat, quod corum multi reducerentur ad Ecclesiæ. Item disputationum erat non tam plebe, sed coram viris doctis: & hac ipsa occasione Catholici simpliciores magis conuincantur in vera fide, quam à suis Prælatis fearent ita glosios defendi, nec posse ab aduersariis oppugnari. Cauendum tamen, ne pacta aut concordias ibi cum hereticis fieri possent, saltet nisi scientie, & consentiente summo Pontifice, & multo minus, ne dogmata de religione decernantur, sed solum ut dogmata à Conciliis generalibus stabilita, & doctrina Romana Ecclesiæ defendantur & aberrantes ad eam regulare reducantur. Quia tamen re mature examinata, compertum fuit, non concurrere conditiones illas requisitas, licentia metuē denegata fuit.

Agere solent aliqui hoc loco de communicatione licita, vel illicita cum infidelibus, dando illis res indifferentes, quibus ipsi ad falsos ritus facrilegè utuntur, v.g. an dati possit Iudeo agnus, quem vult ad sacrificium Iudaicum, vel ethnico idolum, quod perit ad illud calendum & sic de aliis. Quod tamen propriè spectat ad tractatum de scandalis, cum sit quæstio generalis de danda, vel non danda re aliqua abusivo. Videri autem interim possunt Sanchez lib. 1. in Videl. capite 7. Coninch in præsenti disputatione 18. dub. 13. & alij Recentiores, quos congerit Diaz in p. 5. trahit. 7. de scandalis resol. 6. & 36.

DISPUTATIO XXIII.

De pœnis spiritualibus hereticorum.

SECTIO I. De excommunicatione hereticis imposta.

II. De actione externa requisita ad constitutendum hereticum externum, & incurriendam excommunicationem.

III. De absolutione ab heresi, & excommunicatione ob heresim contracta.

In dupli genere sunt hereticorum pœnae; quædam sunt spiritualia, quædam temporales, vel corporales. Nunc agimus de solis spiritualibus, quare notitia magis necessaria est Theologis, quia magis spectant ad forum internum; nam temporales, & corporales ferentur ad forum externum, in quo per Canonistas examinantur, & mandantur executioni. Nomen autem hereticorum, in ordine ad pœnas intelliguntur etiam Pagani, Mahometani, Iudei,

HH 8c

& alij infideles, & Apostatae, qui post baptismum suscepimus à Catholica fide deficiunt, licet non solum partem fidei Christianæ relinquant per heresim, sed totam, vel ferè totam per Paganismum, & Iudaismum abnegent; ij enim eisdem penas incurvant ac heretici, vt fatentur Doctores omnes, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 2. in decal. cap. 7. num. 18. nam quoad culpam totalitatem heretici continetur in Apostasia, & additur ultius recessus totalis à fide, quod non minuit, sed aggrauat peccatum, & facit Apostamatam dignorem omnibus iis penas: Schismati autem, qui heretici non sunt, non intelliguntur nomine hereticorum, quoad eorum penas, nisi exprimantur, ut docet Sanchez, cum aliis lib. 2. in Decalog. cap. 36. vbi enumerat etiam proprias Schismaticorum penas.

SECTIO I.

De Excommunicatione hereticis
imposta.

I
Excommunicatio maior
est prima &
antiquissima
hereticorum
pena,

Prima, & antiquissima hereticorum pena est excommunicatio maior, ut constat ex cap. Achatius 2. qu. 1. cap. Ad abolendum cap. excommunicamus 1. & 2. de hereticis cap. Quocunque eodem: tit in 6. cap. nouerit, de lentiens excommunicationis. Denique in B. la cœna imponitur, & renouatur singulis annis haec excommunicatio referuata Summo Pontifici. Est autem haec excommunicatio omnium antiquissima, ut notauit Azor tom. 1. lib. 8. cap. 10. quest. 1. Est etiam ipso facto incurenda quamvis iure antiquiori solum esset imponenda, iuxta quod antiquum ius loquutus videtur S. Thomas in presen-
ti, quest. 11. art. primo.

Obstat posset illud Pauli ad Titum 3. hereticum hominem post unam & secundam correptionem deuita: non ergo debet censeri excommunicatus ante duas monitiones. Respondebat Suarez in presenti disp. 2. 1. sect. 1. num. 7. in primis verba illa aliter legi à multi Patribus, quos ibi congerit, nempe pofit, unam admonitionem deuita, quæ admonitio sufficenter fit per legem. Secundum tamen, & facilius responderetur, admissa nostra lectione vulgata, quæ retinenda est, ibi sermone esse de excommunicatione ferenda ab homine scilicet ab Episcopo, qualis erat Titus, & ideo duplex admonitio exigebatur: nunc autem excommunicatio est à iure, quod semper monet, & ideo sufficit lex promulgata, ut ipso facto incuratur. Posset tertio addi, duas illas monitiones non requiri, ut hereticus incurrat excommunicationem, sed ut Episcopus certior fiat de eius pertinacia, & quam incurrit censuram, & ita merito, & prudenter possit illum declarare excommunicatum, ut ab omnibus viretur: multi enim sine pertinacia lectantur heretici, & ideo ab excommunicatione excusantur; imò à peccato etiam graui, aliquando vero licet non excusentur à peccato, sed tamen quia peccant ex ignorantia culpabili, non sunt propriæ heretici, ut vidimus in superioribus, agentes de essentia heretici.

2
Hoc excommunicatio an
fit iuris diuinæ, an solum iuris positivii hu-
mani. Aliqui voluerunt esse iuris diuinæ, ita Drie-
do, Echius, Almaynus, Penna, & alij, quos af-

fert Suarez vbi supra num. 1. Contraria tamen sententia verissima est, licet hereticus dignissimus sit hac pena, non esse tamen impositam nisi iure humano; ita Soto, Valencia, Henquez, 1. tom. tract. 4. diff. 4. punct. 1. num. 1. Alfon-
sus Castro, & Lorca, quos affert, & sequitur Hurtado disp. 8. 3. sect. 1. 3. 4. & constat ex mo-
do loquendi Pontificum, qui dicunt se excom-
municare hereticos, quod non dicent si iam
essent à Christo excommunicati. Constat etiam ex antiquiori vsl Ecclesiæ, quo haec excommuni-
catione, ut diximus, non erat ipso facto, sed so-
lum ferenda, ut notauit Suarez vbi supra num. 1.
non ergo erant iam antea heretici ipso facto
excommunicati. Constat deinde ex præceptis
fenti, quæ heretici non denuntiari non sunt vi-
tandi, non sunt ergo excommunicati iure diu-
no. Alioquin non posset Ecclesia minuere ex
parte excommunicationem illam, prout ex facto
minuit, cum excommunicatione completa sumpta
includat priuationem cōmunicatio[n]is cum fide-
libus, quam priuationem latet ex parte fidelium
abstulit ex parte ipsa Ecclesia. Similiter Ecclesia
aliquando admittit hereticos ad communica-
tionem suffragiorum communium, ut in feia
sexta hebdomade maioris, quæ die publicè, & le-
lemniter orat pro hereticis omnibus, quod non
faceret, si iure diuino essent communium suffi-
ciens priuati. Denique ratio à priori est, quia li-
cet potestas Ecclesia ad excommunicando hereticos, & alios peccatores sit de iure diuino, ipsa tamen excommunicatio, & vsl illius sit
omnino de iure Ecclesiastico, quo constituta
est talis excommunicationis cuncta, includens
exclusionem à suffragiis, sacramentis, iurisdictione,
communicatione sacra, & cibis cum aliis fide-
libus, quæ priuatione sicut ab Ecclesia consti-
tuta sunt, ita ab eadem augeri possunt, & dimi-
nui, & mitigari, & suspendi ad tempus, vel in
ordine ad aliquem effectum, prout ex facto
fit, quia totum hoc in fieri, & in conservati-
penderet Ecclesia, & ideo etiam summus Ponti-
fex non ligatur legibus excommunicationis,
nec ipse potest eam incurrire, nec etiam prohibi-
etur à communicatione cum excommunicato,
nisi ad summum quoad vim diretricium, sicut
aliis legibus Ecclesiasticis. Quare potest hereti-
co auferre incapacitatem ad beneficia, vel ad iuris-
dictionem, & concedere aliquibus facultatibus
communicandi cum hereticis in iis, in quibus
communicatio non esset prohibita lege naturali,
ut dicemus; nec circa hoc inveniunt aliquod
præceptum Christi, in modo communiter Theologi
dicunt, Christum in lege gratia non addidisse ex
se præcepta positiva, nisi circa fidem & sacra-
menta; non ergo imposuit in hereticos excom-
municationem propriam, quæ in sua effectuæ
aggregatum quoddam ex multis præceptis po-
litius.

Obiiciunt primò aliqua Scripturæ loca, in
quibus videtur haec excommunicatione in hereti-
cos lata, Ioh. epist. 2. Nec aue illis dixerunt, Ad
cos lata, Ioh. epist. 2. Nec aue illis dixerunt, Ad
Romanos 16. declinare ab illis. 1. ad Corinthi, 5.
cum eiusmodi nec cibum sumere. 2. ad Thessal. 3.
denuntiamus vobis fratres in nomine Domini Iesu
Christi: ut subratis vos ab omni fratre ambu-
lante inordinate, & non secundum traditionem,
quæ accepistis a nobis. Quæ verba Cyriacus
epist. 5. 5. intelligit de hereticis, ad Galat. 1. si quis
vobis

vobis euangelizauerit, preter id quod euangeli-
zatum est, anathema sit. Ad Tit. 3. hereticum ho-
minem post unam, & secundam correptionem de-
uita. Respondeatur, hac omnia non probare pro-
prium excommunicationem, sed ad summum ob-
ligationem fidelium non communicandi cum
haereticis. Excommunicationem enim propria multa
alia includit, nempe obligationem excommunicati
non communicandi cum aliis, carentiam
suffragiorum, inhabilitatem ad iurisdictionem,

beneficia, &c. Rursus sciendum est, communica-
tionem cum haereticis, magna ex parte illici-
tam esse de iure naturae, etiam exclusa excommu-
nicatione, vel prohibitione Ecclesie. Primo
communicationem in ipsa doctrina haeretica,
qua est communicatio formalis cum haereticis,
quatenus haereticus est: Secundo in ritibus ha-
ereticis: Tertio familiaritatem talent, que com-
municantem reddat suspectum, prout de facto
ali quando redditur, & indiger purgatione cano-
nica, ut constat ex cap. inter sollicitudines, de pur-
gatione canonica, & ex S. Leone serm. 18. de pa-
fessione, & sermone contra Eutych. Quartò, quando
subest periculum perverisionis, prout plerumque
subest. Quintò, quando adeat scandalum alio-
rum, qui facile inducuntur ad familiaritatem
cum haereticis. Sextò, quando est cum damno
ipius haereticus, qui audacter redditur, & in-
solens ac pertinax in suo errore. Quia ergo com-
municatio cum haereticis regulariter noxia, &
periculosa est, ideo Apostoli eam vitandam
monet, & longissime fugiendam, omissa etiam
salutatione communi, quando id utile est ad vi-
tantum periculum, ut bene explicat Suarez dicta
sect. 1. numer. 4. Nec vox illa *Anathema sit*,
à Paulo usurpata ad Galat. 1. propriam censu-
ram eo loco significat, cum ibidem Angelo etiam
aliter praedicant anathema dicat, cum certum
sit Angelum non esse capacem Ecclesiasticae cen-
surae.

Obiciuntur secundò loca, & exempla sanctorum. Ambrosius lib. 7. in Lucam capit. 9, in fine, & cap. 10. in principio, dicens: *Hoc non inscipit Dominus, sed a suo nido arcet, & prohibet: sed* haec verba non significant propriam excommu-
nicationem, sed exclusionem à Christi consortio. Item exempla Ioannis Apostoli, qui noluit in-
gredi balneum in quo erat Cherithinus haereticus, & S. Antonij Abbatis, qui nunquam cum haereticis pacificum sermonem miserit, & S. Hermenigildi Regis, qui mori maluit, quam Eucha-
ristiam de manu haereticus Ariani suscipere, & alia,
quaे congerit Suarez numer. 2. & 3. qui tamen
numer. 8. bene notat, non omnia, quaе sancti dixe-
runt, vel fecerunt in hac parte, esse sub præcep-
to, sed aliqua esse sub consilio ad exemplum
aliorum, ut diligenter caueant, & ad ostendendam
abominationem erga haereticos. Illud tamen
Hermenigildi factum credo fuisse sub præ-
cepto, quia in illis circumstantiis suscepitio com-
munionis de manu haereticus erat signum commu-
nicandi cum illo in religione, & ad hoc ipsum
missus erat à Patre Ariano Episcopus haereticus
ad filium, ut hoc signo Arianismi dato reconciliari
posset cum filio.

Secundò queritur, an haereticus non solum sint
excommunicati, sed excommunicati vitandi,
quaes sunt notitij percussores Clerici. De hoc
tamen dixi disputatione 22. sect. 1. ubi etiam vidimus,
qualis denuntiatio exigatur, & an sufficiat sen-
tencia declaratoria criminis, & alia dubia circa
hanc questionem.

Tertio queritur, an ob haeresim merè menta-
lē incuratur haec excommunicatione. Affirma-
runt non pauci ex Canonistis quos latè congerit
Sanchez, dicto lib. 2. cap. 8. numer. 1. quibus con-
fert ex Theologis Adrianus, & aliqui summi
sæ ab eodem relati: quia peccatum haeresis con-
summatur interior, ergo nomine haereticorum
comprehenditur haereticus etiam mentalis, qui
simplicer & absolutè est haereticus.

Contra sententia verissima est, quam doc-
cent omnes Theologi, & amplectuntur iam com-
muniter Iuris Doctores, quos latè refert, & se-
quitor idem Sanchez ibid. numer. 2. Suarez in pre-
senti disputatione 21. sect. 2. numer. 4. & disputatione 4. de Censuris
sect. 2. & lib. 4. de legibus cap. 12. Hurtado disputatione
83. sect. 2. & alij omnes. Fundamentum prae-
cipuum est, quia Ecclesia non iudicat de occultis,
sæ internis, nec potest direcere, & per se actus in-
ternos precipere, aut prohibere, licet possit per
accidens, quatenus deserviunt ad integrandos
actus externos humanos, & visibiles, ut clare fa-
tentur Pontifices in cap. tua nos, & cap. scilicet tuus,
de Simonia, & in cap. erubescant 32. difinit. Pote-
stas enim Ecclesie est ad gubernationem vi-
sibilem fidelium, qui Ecclesiam visibilem com-
ponunt: quare iurisdictionem inuoluntariam, &
coactiuam non exercet circa merè interna, licet
exerceat aliquando iurisdictionem voluntariam,
ut in concessione indulgentiarum, & dispensatione
voti interni. Cur autem indirecere & per accidens
possit Ecclesia precipere actus internos, videt
que dixi disputatione 15. de penit. sect. 6. numer. 139. &
sequentibus: Nec obstat, quod peccata merè in-
ternia sint materia necessaria confessionis sacra-
mentalium, & debent ad Ecclesie tribunal deferi-
ri: Nam iurisdictione illa sacramentalis est alterius
generis, nec est intra terminos potestatis, & gu-
bernationis visibilis, sed pertinet ad forum Dei,
qui iudicat etiam de internis, & voluit consti-
tuere Vicarios sui Praelatos Ecclesie, ut exerceant
in eo tribunali potestatem ipsius Dei quod solu-
enda, & retinenda peccata; sicut tamen in-
tra terminos potestatis visibilis, non potest Ecclesie
de internis meris iudicare. Posset quidem
Praelatis referuare validè peccatum haeresis in-
ternum, quia illa non est iurisdictione coactiva,
sed solum negare inferioribus sacerdotibus iuris-
dictionem ad absolucionem à tali peccato,
quam ipsi de se non habent, nisi dependenter à
superiore. Punire vero pœna excommunicatio-
ni haereticum merè mentale non potest, quia
hoc est obligare directe ad actus merè internos
ex parte prohibere adhibita pœna, quod excedit
potestatem visibilem superioris. De hoc tamen
agit ex professo in tract. de legibus: sufficiat
tutigilis fundamentum huius communis, & re-
cepit illam doctrinam.

Quartò queritur è contra, an incurritur haec
excommunicatione ob haeresim merè externam, <sup>An ob ha-
resim merè ex-
ternam.</sup> qua quis exteriū v.g. negat Trinitatem ob me-
tum, vel aliam causam, cum tamen toto corde
eam interior credat. Affirmavit Cajetanus cum
aliis, qui ei adhæserunt, quos refert Sanchez
dicto lib. 2. cap. 8. numer. 8. quia Ecclesia non iu-
dicat de occultis, sed de actu externo. Contraria
tamen sententia verissima est, quam docent om-
nes Theologi, quos afferit, & sequitur Sanchez
ibidem, Suarez disputatione 19. sect. 4. numer. 6. & alij
Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

HH 2 quos

^{An hereticis}
nō solum sint
excommunicati,
sed ex-
communicati
vitandi.

quos afferit, & sequitur Hurtado *dicta disp. 83. s. 6.* Ratio autem est clara ex dictis in superioribus, quia non est hæreticus, qui non est infidelis, cum hæresis sit infidelitatis species: non est autem infidelis cuius peccato non aniretur fides, quæ certè non perditur ab eo qui credit firmissimè totam nostram fidem, & quidquid Deus revelauit. Cùm ergo excommunicatio hæretica sit in hæreticos, non ligat eum, qui adhuc Catholicus perseverat. Fatemur, potuisse Ecclesiam excommunicare etiam propter hanc externam negationem fidei: id tamen de facto non fecit, sed propter hæresim. Fatemur etiam incurri posse eo casu excommunicationem latam in factores hæreticorum, si hæresis afferio externa reduderet in eorum fauorem: non tamen incurrit excommunicatione præcisæ latam in hæreticos. Denique Hurtado *vbi supra adiurit eum*, qui sine infidelitate interna colit exterius idola incurre excommunicationem latam in extravaganti quædam Ioann. XXII. relata in directorio inquisitorum 2. part. quæst. 43. post numerum 9. vbi huic criminis imponuntur omnes hæreticorum penas præpter bonorum publicationem. Cæterum Sanchez *dicto cap. 7. num. 10.* cum aliis notat in primis id non procedere, quando ex merito id facit, sed quando sponte, & ex affectu ad idola operatur. Deinde dubium esse, an lex illa ysu recepta sit, qui aliqui id negant.

8 Quinto queritur, an ignorans excommunicationem contra hæreticos latam, eam incurrat lapsus in hæresim culpabilem. Hæc tamen quæstio tra hæreticos communis est ad omnes excommunications, & latam, eam de ea videri possunt occurrente casu Sanchez incurrit *l. 10. lib. 2. in Decalog. cap. 8. num. 5. & latius lib. 9. s. 1. in hæresim. cap. 32. num. 13.* Sanchez de censuris s. 1. in hæresim. *dicta disp. 3. s. 1. num. 19.* Hurtado in *presenti dicta disp. 83. s. 6.* & alij quos congerit Diana 4. parte tract. 2. de irregularitate, resolut. 85. qui tamen posita s. part. tract. 13. miscelan. resolut. 18. cum Hurtado in *presenti dicta disp. 84. s. 9.* limitat sententiam negantem, quam tenuerat de habente ignorantiam etiam culpabilem, non tamen crassam, nec supinam, ut applicari non debeat ad hæreticos nostrarum prouinciarum, quia impossibilis videtur in aliis talis ignorantia. Quomodo autem iuxta illam doctrinam excusat, possint pluti ex hæreticis Græcis, Anglis, Scotis, & Germanis ab incurenda hac excommunicatione, indicat satis idem Hurtado *dicta disputat. 83. s. 43.*

9 Maior difficultas, & propria huius loci est, an hæreticus externus, sed occultus, qui sine illo teste hæresim suam exterius verbo, vel scripto sine teste hæresim suam protulit, incurrit hac excommunicationem. Nec id negat in particulari, & video forte *Hurtado dicta disp. 83. s. 6. cap. 7. l. 4. folio 518.* apud Diana 6. parte tract. 6. miscellan. resolut. 51. Ipse tamen Suarez, & alij omnes, quos referit num. 6. concedunt sufficere hæresim externam quantumcunque occultam ad hanc excommunicationem contrahendam. Plures autem congerit, & sequitur Diana *vbi supra.* & Sanchez *dicto lib. 2. in Decal. cap. 8. num. 6.* Ra-

tio autem est, quia licet id delictum probari non possit in iudicio, vt iudex particularem sententiam ferat, id tamen est per accidens ob defectum delictum illud, cum sit verè exterrum, & sensibile, & penas transgresoribus statuerit, que in conscientia obligant: nec potest potestas hac in Ecclesia negari, quæ ex præcepto in aliis materialibus aperitissimè constat. Nam qui occulisti hereticum commitit, irregularitatem incurrit, licet id nemini procul, præter delinquente, innotescit: quando verbi gratia, venenum in cibo, aut potu miscerit, virtutis adeo occultæ, vt a sensu non deprehendi poterit. Sic etiam incurrit frumentum priuationem, qui officium non recitat, licet hæc omissione occulisti sit, & ipsi manifesta esse poterit, & sic de aliis passim: de quod vide potest Suarez *dicta 31. de Cenfris. s. 1. num. 67.* Cùm ergo potestas non debet Ecclesie ad prohibenda, & punienda delicta externa occultæ, & aliunde verba legis excommunicatis omnes hæreticos generaliter sint, non est fundatum ad excipiendos hæreticos occulitos quod idem de aliis omnibus penis hæreticorum dicendum est ob eandem rationem, quæ scilicet non indigeant iudicis sententia ut imponantur.

Illud ergo commune axioma, quod de occultis non iudicat Ecclesia, intelligendum est cum distinctione, & proportione accommodata ad duplex genus occulti. Aliud enim est occultum per se, quod scilicet de se est objectum insensibile, & eius incognoscibilis, seu insensibilis tenet se ex parte obiecti, quod tale est, ut non possit in seipso cognosci per sensus, quales sunt actus interni, qui in seipso non possunt ab aliis cognosci, sed solum quatenus per voces, vel alia signa exprimuntur. Arque de his occultis non potest Ecclesia iudicare, quia non sunt objectum sive potestatis, & iurisdictionis, que tota est ad visibilem, & sensibilem gubernationem huius corporis, & Reipublicæ visibilis: quare non potest actus mere internos præcipere, aut prohibere, nisi quatenus necessarii sunt ad actus humanos sensibiles, quos potest prohibere, aut præcipere. Vnde de actibus mere internis non potest ferre leges, aut penas pro iis faciendi, vel omittendis imponere. Aliud verò est occultum per accidens, cuius incognoscibilis non provenit ex obiecto, cum hoc de sensibili sit, sed ex absentiæ potestis cognoscitur, & restum & de his quidem actibus Ecclesia non iudicat per sententiam particularē, ut cos puniat, quādiu occulti remanent, & nisi sufficiens probentur argumentis externis: non quidem ex defectu delicti, sed ex defectu probationis. Hos autem actus potest Ecclesia antecedenter per legem, vel sententiam præcipere, aut prohibere, cum sint actus externi, & sensibiles, pertinentes ad sensibilem, ac externam gubernationem, & honestatem subditorum, ad quam Ecclesia potestas ordinatur. Vnde potest simul penas flatur, quæ quando indigent iudicis ministerio, ut mandentur exequutioni, necessaria erunt sententia delicti ad sententiam particularē sententiam: quando verò ad sui exequutionem non requiritur ministerium iudicis, sed ipso facto incurrunt, & ab ipso delinquente mandari debent exequutioni, non est necessaria alia sententia, nisi delinquentes conscientia. Quæ autem sunt penæ illæ, quas lex potest imponere ipso

facto incurendas ante villam prorsus iudicis sententiam, pertinet ad tractatum de legibus, & non est dubium, quod excommunicatio, & alias censura, atque etiam irregularitas in hoc pena- rum genere computentur.

Restat nunc precipua difficultas de signo, vel actu externo sufficiente, ut aliquis dicatur ha- reticus externus, atque adeo ad incurrandam ex- communicationem, & alias penas spirituales haereticorum: de quo dicendum est sectione se- quenti.

SECTIO II.

De actione externare requisita ad constituen- dum hereticum externum, & incurren- dam excommunicationem.

11 **Sufficit ad** Regula generalis est, requiri, & sufficere ad hæresim externam constituerendam, & incur- rendam censuram, quod hæresim internam signo aliquo externo manifestetur. Hæc autem signa ad duo genera reduci solent, nempe ad verba, & ad facta: sub verbis includuntur natus, siue capite, siue manus, siue alter fiant, quare sufficit mo- dus ille loquendi, quo aliqui se se inuicem intel- ligunt, signa aliqua ditorum motibus forman- tes: sub factis vero intelligi debent omissiones etiam aliquius facti externi, cum non minus ali- quando manifestetur hæresim internam omissione facti, quam actus positivus, unde deprehendi solent lepæ hæretici ex omissione ipsa operum Ca- tholicorum.

12 **Non sit ha-** Ex hac regula generali plura inferuntur ad casus particulares practicos, quibus ea regula ma- gis declaratur. Primum itaque infertur, non fieri hæreticum externum, nec incurire excommuni- cationem eum, qui confessario manifestat suam hæresim præteritam internam, ut confiteatur suum peccatum, imò nec eum, qui consilij, & remediij petendi gratia manifestat suam hæresim internam præsentem. Cuius rationem reddimus *suprà diff. 14. scil. 1.* vbi latè de hoc dictum est, & ideo non oportet nunc iterum hoc repe- re, & videri etiam possunt de hoc casu Suarez in *præsenti diff. 21. scil. 2. n. 12.* & Granado in *præ- senti contraversi. 1. tract. 1. 5. diff. 13. n. 14.*

13 Secundo infertur, quid dicendum sit de eo, qui characteribus vel notis, sibi tantum notis hæ- resim externam scribit, quæ vulgo *cifra* vocantur, de quibus Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 8. num. 10.* dicit, non sufficere ad censuram incurrandam: vi- derut autem supponere signa talia esse, ut à nullo alio intelligi valeant. Melius tamen Hurtado *diff. 8. 3. scil. 3. §. 15.* notat, eos characteribus ali- quando non posse villo alio intelligi, præfer- tam quando pauci sunt, vel inconcinnè, & contra regulas scribendi characteribus ignotis scribun- tur: aliquando tamen, & frequenter posse ab aliis petiri in ea arte explicandi eiusmodi scri- pturas intelligi, & de facto sepe eorum sensum deprehendi. Quare tunc solum à censura, & hæ- resi externa excusabunt, quando à nemine pro- fusi potuerint explicari, & intelligi. Addo ego, in primis si iam antea dediles alteri regulam le- gendi illas tuas notas occultas, prout fieri solet ad litteras arcanas inuicem transmitendas, ha- bent enim singuli regulam interpretandi, vulgo

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

la contraria: tunc licet illis notis abstrusis ti- bimet hæresim scribas, incurris hæresim exte- nam, quia signa illa non sunt ab omnibus in in- telligibili, cum sit alius præter te, qui ea si vide- ret intelligere posset. Deinde etiam si nullus attēm interpretandi commiseris, si tamen memoris causa eam interpretandi regulam apud te scrip- tam conserues, incidis in censuram, quando postea illis notis hæresim scribis: quia iam non est per se occulta, sed per accidens ex eo, quod alij formam illam interpretandi, quam apud te habes, non viderint. Non tamen repugnat ex na- tura rei, quod moriente, vel abeunte Autore, vel alio casu fortuito reperiatur vtraque illa scrip- tura, quia simul reperta manifestatur aliis illis hæ- res interna.

14 *Hinc tamen videtur oriri posse noua difficul- tas. Si enim hæreticus mentalis hæresim suam scriberet notis illis abstrusis, quas nemo tunc præter ipsum legere posset: postea vero clapo tempore ipse memor, vel immemor fortasse illius scripturæ, amico suo communicasse modum in- telligibili suas notas, & characteres, vel certè ad suam memoriam sibimet id in scripto notaferit: iam tunc inciperet prior illa scriptura esse intel- ligibilis, quia tamen antea intelligi à nemine alio poterat. Queri ergo potest, an tunc inciperet es- se hæreticus externus, & contrahere censuram quam antea nondum contraxisset; id enim diffi- cile credi potest: nam tunc non peccato hæresi, praesertim si non recordatur prioris scrip- turae, & multò magis si iam hæresim internam reuocauit, in modo eti recordetur, non videtur oppo- ni grauiter præcepto fidei, quod ipse scribat sibi modum interpretandi suas notas particulares, per quod nec sibi nec alii intendit aliquid contra fidem affere. Jam priori scripturam, vult omnibus occultare, ac si necesse sit quam primum la- cerare, ne ab illo inueniatur. Difficile ergo est, quod peccet tunc grauiter contra fidem, & incur- rat censuram, propter periculum metaphysicum, ne breui illo tempore vtraque illa scriptura ab aliquo inueniatur, & legatur.*

15 *In hoc casu, qui vix inquam in praxi contin- gere potest, distinguendum puto. Potest enim fieri, ut scriptura prior hæresim continens hodie reperita, & intellecta manifestet legenti, Autore non solum quando id scripsit, habuisse illam hæresim in mente, sed hodie etiam in eadem hæ- resi perseuerare, sicut diximus *diff. 14. loco supra citato*, aliquando qui dixit se fuisse in tali opinione (qua reuera sit hæretica) significare se nunc etiam in eodem errore versari. Potest vero contingere etiam, ut illa prior scriptura hodie le- gata, nihil aliud lectoribus possit significare, nisi hæresim præteritam, nec villo modo significet, aut manifestet etiam probabilitatem eius perseue- rantiæ. Et in hoc secundo casu res videtur facilior: nec videatur tunc peccari grauiter in secun- do scripto, veleius communicatione, atque adeo nec incurri censura, quia per illud non proficitur, se esse hæreticum; sed fuisse, quod sine peccato graui contra fidem dici potest, nisi ex hoc ipso grauus iniuria fidei itrogetur, iuxta dicta in illa *diff. 14.* non est autem hæreticus externus, nisi qui exprimit se actu contra fidem sentire, quod à fortiori constabit ex doctrina Suarez infra addu- cenda, quod non est hæreticus externus, qui dicit se habere propositum amplectendi tempore futu- ro aliquam hæresim: multò ergo minus, qui so-*

lum dicit, se eam olim amplexum fuisse, & nullo modo significat voluntatem, vel affectum praesentem erga haeresim.

16

In primo autem casu, quando prior scriptura hodie legit manifestare potest haeresim non solum præteritam, sed adhuc perseuerantem Auctoris, in primis certum videtur, quod si iam hodie non perseuerat auctor in haeresi illa mentali, non constituitur haeticus exterior, nec incurrit censuram, quia non potest hodie esse haeticus exterior, qui non est iam haeticus internus, ut constat ex supradictis: si autem perseuerat adhuc haeresis interna, non videtur facile excusandus Auctor ab incurrenda censura. Quod potest a posteriori probari, quia si eodem tempore vtrumque scriptum exaraserit, nemo dicet, tunc non incurrit censuram, cum tunc vere exprimeret exteriorius haeresim internam signis sufficienter intelligibilius. Nihil autem referre videtur, quod simul, vel diuersis temporibus vtrumque scriptum exaret, si ex vitroque exarato sufficienter expressa maneat haeresis interna. Imo etiam eodem tempore vtrumque scriptisset; non tamen scriptisset in eodem instanti, sed successivè, & prius fortasse haeresim, & immediatè postea explicationem notarum; tamen per hanc secundam scriptiōnem completeretur prior in ratione exprimentis exteriorius haeresim internam. Quod autem plus, vel minus temporis intercedat inter vnam, & aliam scripturam, parum videtur referre; & semper secunda completa primaria in ratione signi externi manifestans haeresim internam, quod completerentur debeat ad incurrendam censuram: sicut ergo vtraque scriptura simul exarata, incurritur censura, ita dicendum videtur, quando diuersis temporibus scriberetur.

17

Ad rationem itaque dubitandi propositam; admittimus, si immemor prioris scripturae Auctor illius postea scribat secundam, non peccare tunc mortaliter, nec incurrire censuram, quia licet iam manifestata maneat haeresis interna, id tamen sit inculpabiliter, & sine memoria prohibitions, & cum ignorantia manifestatiōnis resulantis ex vtraque scriptura: debet tamen postea, quando aduerit, comburere statim, vel destruere alteram ex illis scripturis, ne videatur moraliter conservare manifestatiōnem haeresis interna. Si autem memor prioris scripturae faciat secundam, non est excusandus à culpa graui, quia perinde est ac si simul vtrumque scriberet, quo casu nemo eum excusabit à censura, & culpa graui, cum ponat manifestatiōnem externam haeresis interna, quæ manifestatio est grauiter prohibita, & sub grauissimis poenis. Nec excusat animus comburendi quamprimum priorem scripturam: idem enim dici posset, si simul vtrumque scriberet: tamen animo comburendi quamprimum vnam earum, qui tamen animus non excusat à culpa graui, & ab incurrenda censura. Sicut non excusat ab eadem culpa, & censura qui manens solus in cubiculo clauso scribit sibi soli suam haeresim internam, cum animo scriptum comburendi antequam ostium cubiculi aperiat, nam in iis omnibus casibus manifestat vnde exteriorius suam haeresim internam, cui actioni imposita sunt ab Ecclesia grauissimæ haereticorum pena.

18

Tertiò infertur, non incurri excommunicationem ab eo, qui ex haeresi interna prodit in cur excommunicatur aliquem actum externum, vel aliquod signum

quod tamen de se non significat completem haeresim internam, ut si cogitans haeresim internam, non est, vel cogitans de Deipara, dicat, non est virgo, & haeresis, nec significare possunt sufficienter audiri, utbus haeresim internam, cum non ostendat subiectum, de quo loquitur eas proferens. Ita contraria nonnullos docent Azor, Sayrus, Bañes, Peñalosa, Ledesma, Valsquez, & alij, quos afferunt, & sequitur Sanchez vbi supra numero 8. Suarez dicta sent. 2. num. 10. Luis Turrianus, & Lorca quos afferunt, & sequitur Hurtado dicta disp. 8. §. 2. 20. qui bene aduerit ad censuram incurriendam sufficiente ea concisa verba, non est ita vel, falsum est, quando proferuntur ab haeretico, dum alius contionando, vel docendo proponit doctrinam Catholicam, quia tunc verba illa coniunguntur cum verbis alterius, & faciunt sensum perfectum, nisi forte haeticus fingeret se loqui cum alio, aut agere de re alia: tunc enim licet animo haeretico ea verba proferret, non incurritur censuram quia non possunt audientes sensum haereticum in illis verbis deprehendere, nisi alia circumstantie personæ, & loci concurrent, quia daret fundatum ad malitiam haeretici prouidentem in illis verbis deprehendendam. Idem est si haereticus ut amicu[m] paulatim ad suam haeresim trahat, innumeribus blanditiis, obsequiis conatur cum sibi conciliare: haec enim omnia quandiu de haeresi ipsa nihil dicit, sunt adhuc signa indifferenta, quia sola non possunt prouidenter manifestare haeresim internam, ut notauit cum alius Sanchez vbi supra num. 9.

Quarto infertur, quid dicendum sit de verbis æquiuocis, de quibus non idem omnes sentiunt in hoc puncto. Nam Suarez disput. 4. de Censuris vbi supra sent. 3. n. 17. & in praefenti dicta disp. 2. 1. sent. 2. n. 10. dicit, si verba illa in aliqua propria significacione sensum haereticum prodant, licet in alia significacione possint habere sensum Catholicum, nihilominus si proferantur ad significandam haeresim internam, sufficere ad haeresim externam, & ad censuram incurriendam quia verborum ambiguitas solum potest deseruire ad haeresim per accidens occultandam. Idem docet Sanchez vbi supra n. 26. dicens, si quis animo haeretico ita verba componat, vel amphibologice eis vtratur, ut possit subterfugere, est verus haeticus exterior, quia illa fictio non minuit culpam; sed per accidens occultat. Idem docet Bonacina disput. 1. de censuris q. 5. punct. 2. n. 6.

Alij tamen aliter loquuntur in hoc casu: Hurtado dicta disp. 8. §. 1. & 14. dicit in primis, si verba in sensu literaliter sint Catholicæ, & in allegorico haeretica, non dari haeresim externam: sensus si sensus literaliter sit haeticus, & allegorius Catholicus: si vero vterque sensus sit literalis, dari haeresim externam, & incurri censuram, quando loquens erat aliunde suspectus, vel quando erat homo doctus, & debebat prouidere necessariam esse apud auditores explicationem propositionis ambiguæ in sensu Catholicæ, id est non incurri censuram, quia verba ambiguæ debebimus interpretari in bono sensu, & in viuerecum ad censuram necesse est, quod signum externum tale sit, ut prouident, & absque temeritate possint videntes, vel audience colligere animum haereticum internum. Huic doctrina adhaeret Calisto Palaq dicto tract. 4. disputat. 3. punct. 2. n. 3. vbi

vbi relata sententia Suatij, & Sancij, addit: *At hoc crederem intelligendum esse, cum verba non sint perfectè ambigua, sed in malam partem communiter accipiuntur, aut ita accipienda esse, obligant aliqua circumstantie. Nam si verba bonum, ac malum sensum habent, & ex qualitate proferentis, aut aliis circumstantiis ad malum sensum determinari non possunt; nos video, qua ratione eorum prolatio haeresim externam, & cognoscibilem constitutam. Praesertim cum recepta sit doctrorum sententia, verba vel facta, qua duplum sensum habere possunt, Catholicum, & hereticum, interpretanda esse in Catholicis sensu. Fauere etiam videtur Granado loco supradictato, dicens, esse valde probabile non incurri penas ab haeretico mentali, qui efficeret aliquod signum exterius, ex quo nullus alius, si esset praefens, posset probabiliter colligere illum esse hereticum, quamvis, qui illud profert, haberet animum exterius haeresim profitendi. Quam etiam doctrinam approbat videretur Diana 4. part. tract. 4. miscellani. resolut. 240. & negari non potest quod faltem ob auctoritatem horum Doctorum probabilis & tuta sit in praxi ea sententia.*

21 *Contraria tamen cum Suario, & Sancio ego amplexus sum dis. 11. de Eucharist. sect. 6. num. 140. & sequentibus: & postea dis. 13. de sacram. Pa. n. sect. 1. num. 22. & sequentibus, vbi dixi aliud esse, quod in foro externo non possit probari haeresis illius, aliud vero quod non sit haereticus externus, & haeresim internam exterius protulerit. Vtrumque enim verum est, & quod haeresim suam euomuit, & quod verba ex artificio composita, ut occultari, & subterfugere possit. Sic concionator doctus & haeticus olim in concione dicebat, indignum esse hominem Christiano, quod opera manuum suarum colat, quod ipse de factrum imaginum cultu intelligebat, postea vero, ut subterfugerer addebat: pecunias, domos magnificas, & alia eiusmodi, quae sunt opera manuum nostrarum, non esse digna humano affectu, aut venetatione. Dixi itaque in praedictis locis, verba æquiuoca habere verè significationem externam, & sufficere ad producendos effectus, & dandum ius, licet aliquando propter ambiguitatem illae, qui ius habent, non possit illud obtinere ex defectu probationis. Vnde si duo sunt Titij, & testator designet Titum tutorem suo filio, nec constare possit de quo intellexerit, neater erit tutor ob defectum probationis: & idem est si Sticho seruo relinquatur libertas, & duo sint Stichi. Vbi tamen res diuidi potest, dixi eam esse diuidendam, & cum aliis id latè probauit 2. tom. de Institut. dis. 24. de testament. sect. 9. num. 250. & sequentibus, quia legatum relictum Titio, licet duo sint Titij, & non constet de quo loquuntur sic testator, dedit verum ius vni Titio, non obstante æquiuocatione, quae solum impedit probationem, non verò ius vni Titio. Iex quibus & aliis quae in praedictis locis videri possunt, constat verba æquiuoca esse verba externa, & pare omnes effectus loquutionis humanæ, licet aliquando iij probati non possint.*

22 *Ex iis ergo, quae ibi latius adduxi probari potest conclusio nostra; quia nimirum non plus requiritur ad incurrandam hanc censuram, quam ad contrahendum matrimonium, ad haeredem instituendum, ad legata, & alia similia, ad quae omnia requiritur vocibus, vel signis exprimere consensum internum: sine hac enim consensu*

interni expressione, non stat matrimonium, nec alii actus humani, ut constat: in illis autem non tollitur val. ex eo, quod verba æquiuoca fuerint, & talia, ut audientes non possint scire, quem sensum loquens significare intenderit. Vnde si testator Titum haeredem instituit, licet constare non possit de quo ex duobus Titis intellexerit, institutio tamen valida fuit, nec succedere debent haeredes ab intestato, sed haereditas diuidenda erit, vel aliter vni eorum adiudicanda, ut cum aliis probauit dicta dis. 24. de Institut. Idemque dicendum est, si verbis æquiuocis matrimonium contractum fuisset: nam si reuera intentionem habuit contrahendi, qui ea verba proutulit, etiam ea intentio probari non possit propter ambiguitatem verborum, ipse tamen, qui sibi conscius est de vera intentione, & quid voluerit iis verbis significare, non poterit viuente illa vxore aliam ducere eo prætextu, quod ob æquiuocationem verborum non fuerit consensus sufficiens expressus: imo si ipse intentionem suam fateatur, cogetur a iudice permanere in eo coniugio tanquam rite, & legitime facto, ut pro comperto supponit Sanchez tanquam primam regulam libr. 1. de matrimonio dis. 18. num. 1. & Basilius Pontius libr. 2. de matrimon. cap. 8. num. 12. & 16. & ideo ut notauit in loco citato de penitentia Iureconsulti, faciuntur, eo casu non deficeret ius, sed probationem iuris: vnde lepè sustinetur valor: ut in l. s. quis à filio 32. §. 1. ff. de legatis 1. vbi legato alicui seruo Sticho, si non constat de quo ex duobus Stichis loquutus fuerit, debetur legatario alter illorum, quem haeres elegerit: & in l. Idem Iulianus 41. §. 5. o. ex facto, eodem titulo, vbi nominato certo fundo in legato, cum duo fundi idem nomine haberent, cogitor haeres ad dandum unum ex illis minoris pretij: ex quibus, & aliis similibus constat, æquiuoca verba non tollere valorem actus. Habent ergo propositiones illæ significationem externam ex intentione proferentis, quamvis nobis constare non possit qualis fuerit illa intentione. Ad quod applicari possunt exempla etiam ex aliis sacramentis: nam si Sacerdos ex malitia vellet consecrare vinum commune, quod est in prandio, & hac intentione proferret illa verba, his est sanguis mens, quia quidem ab Auditoribus acciperentur dicta de sanguine ipsius Sacerdotis volentes significare, se habere vinum carum, ac si esset sanguis, nec illa alia intentione consecrandi potuisse prudenter ab auditoribus deprehendi, adhuc vinum esset verè consecratum: quia reuera verba prolatæ fuerunt ex mente sacerdotis ad significandum sanguinem Christi. Similiter ergo erit haeticus externus, si intendens loqui de Deipara dicat: *Maria non fuit virgo*, licet ille sensus non possit prudenter ab audientibus iudicari, tam enim requirentur verba exterius expressiua intentionis ad consecrandum quam verba expressiua haeresis internæ ad incurrandam censuram.

Dices, qui cogitans de praesentia Christi in Eucharistia profert has voces, non est ita vel non est ibi, non incurrit censuram, ut supra diximus, quia audientes illa verba non possunt indicare quod loquuntur de Christo in Eucharistia; ergo idem dicendum est casu nostro, cum neque in eo audientes possint indicare de quo subiecto loquuntur. Respondeo esse magnam differentiam nam in primo casu deest significatio completa,

eo quod desinat verba significantia, sed ponitur exterius media propositio, que integrat vnam cum conceptu interno. At in casu nostro ponitur exterius tota propositio cuius significatio determinatur ex intentione proferentis: impeditur tamen notitia apud audientes, propter secunditatem verborum, quæ possunt habere plures significations. Quare si audientes non scirent alias significations illarum vocum, nisi illam, in qua possunt significare hæresim, venirent determinate in notitiam hæresis: vnde à posteriori constat, non ideo nunc non venire in notitiam hæresis, qui ignorant vim, & significacionem verborum, sed quia sciunt alias eorum significations: non ergo id prouenit ex defectu significacionis in verbis, sed ex abundantia, ut ita dicam, quia de se possunt proferri ex intentione huius, vel alterius significacionis. Nec enim verba, quæ prius poterant vnam solam rem significare, amittunt illam significacionem ex eo, quod usurpari incipiunt ad aliam rem nouam significandam. In primo autem casu verba illa dividuntur non parint notitiam hæresis ex defectu solo significacionis, quia nunquam fuerunt instituta ad rem illam integrum significandam, sed solū ad con significandum cum aliis vocibus, cum quibus completere possint integrum propositionem vocalem. Vide quæ in similī dixi dicta disputatione 13. de Poenitentia nup. 19. & que ad 26.

24

Hinc autem constat, non esse solidum, sed falsum fundamentū illud, quod supponebat P. Hurtado, illa solū verba, aut signa externa sufficere ad hanc censuram, quæ si alij audirent, aut viderent, possint prudenter, & sine temeritate iudicare, quod procedunt ab hæresi interna. Hoc, inquam, fundamentum, quamvis locum habeat in ordine ad pœnam iudicialem, & in foro contentioso imponendam, non tamen est verum in ordine ad pœnam incurram ad ipso facto in foro conscientia, in quo foro non interrogantur alij testes, nisi sola conscientia delinquentis. Requiritur quidem actus externus, non tamen talis, qui in foro externo probari possit malus. Ratio enim, ob quam requiritur actus externus, est, quia Ecclesia visibilis non potest præcipere, aut prohibere, nisi honestatem, & in honestatem visibilis, quam ponere, & curare intendit. Ad hoc autem non requiritur quod bonitas, vel malitia actus externi probari possit per testes, ut constat in aliis materia legum Ecclesiasticarum. Nam præceptum ieiunij v.g. prohibet comedere bis sine causa: comedere autem sola externa non probat violationem legis, quia potest comedens dicere, se habere defectum virtutum talem, ut ieiunare non debeat, quæ causa, vel eius falsitas non potest exterius probari: & tamen si causa sit ficta, ille incurrit proculdubio censuram, si imposita esset violantibus ieiunium, quamois malitia violationis eo casu probari, vel iudicari absque temeritate non possit. Item si esset imposita excommunicatio procuranti pollutionem, pollutione externa non possit absque temeritate iudicari procurata, maximè si in somno continget, & tamen si verè procurata fuit cogitationibus turpibus præcedentibus, vel cibo ad eum finem sumpto, nemo dicet excusari à censura, eo quod procuratio ipsa exterius probari non possit. Idemque inveniatur in omnibus actibus externis, quorum malitia penderit ab aliquo actu interno, cuius

existentia per actum externum probari non possit. Potest autem exemplum magis simile adhiberi in peccato periculi, cui si esset excommunicatio imposta, non excusaretur ab ea incurenda, qui falsum iuraret verbis æquocis intendens tamen significare sensum falsum. Certe igitur verba externa non probant malitiam periculi, cum potuissent proferri sensu vero, & tamen homo non cogitauit de sensu vero, sed solū de falso, est vero periculus externus, nec excusaretur à censura periculi imposta. Idem ergo dicendum erit de hæresi, cùm eadem sit ratio de illa, ac de aliis peccatis externis, quorum malitia penderit actu interno, qui per ipsum opus exterrum secundum se probari non possit. Non est ergo verum principium illud, quod non incurrit censura, quando videntes non possunt sine remittere ex illo signo iudicare mentem hæreticam. Quod autem magis miror, si plemet Hurtado paulo post, nempe §. 29. in fine ab ea regula in præcessit ut postea videbimus.

Quinto infertur, quid dicendum sit de hæresi interna ostensa non per verba, sed per facta, que ex ipsa procedant. Regula generalis est, quando facta talia sunt, ut in iis circumstantiis hæresim significant, constitueri hæreticum exterrum, & per rem inferte censuram, si verè ex hæresi interna procedant: Eiusmodi sunt rebaptizare, vel certi catus sine causa excusante, quando igitur procedunt ex hæresi circa baptismum, vel circa ieiunia. Non esset tamen talis fornicatio externa, etiam si procederet ex errore, quo putatur licita: quia fornicatio committere, & frequenter ex aliis causis procedit, nec significat committere talem errorum. Ita Suarez in sua dicta secunda, numero undecimo, & alij committunt, quos affert, & sequitur Sanchez dicto libro secundo in decalogum, cap. 8. numero 15. Nominem autem factorum intelligunt etiam cum proportionatione omissiones actionum, quas alij Catholici faciunt: ut si quis Eucharistia transiunet, alii genitibus, non genitescat, si nunquam Ecclesiam intret, vel missam audiat, & similia; Ita iudicent Autores.

Aduerte primum cum Hurtado dicta dis. 8. §. 19. non esse eandem rationem quodad hoc de violatione ieiunij, ac de eis carnis; nam ieiunium multi etiam Catholici ex fragilitate, vel gula violent: non tamen nisi raro carnis causa vescuntur diebus prohibitis, quare hæresis actio magis, quam illa sufficit ad offendendam hæreticam internam, etiamque utique ab hæresi procedere possit. Aduerte secundum cum eodem §. 17. & 18. non esse hæreticum externum, qui de lege ieiunij recte sentit, & habens alias hæreses carnes comedere diebus prohibitis, quia tunc illa actio non oritur ex hæresi interna, sed per accidentem cum ea coniungitur. Item nec est hæreticus externus, qui fatigatur ex venatione carnes ex ipsa famelicus in monte comedit, etiamque illuc id faciat, & ex hæresi interna quia in occasione Catholici etiam laxioris conscientie forfæce idem facerent, atque ideo non ostenditur hæresis. Item si quando elevarit sacra hostia hæreticus distractionem ad alia, vel agititudinem fingens non genitescat. Quorum omnium eam solam rationem reddit Hurtado, quia in iis circumstantiis non potest homo, ob eas actiones prudenter, & sine temeritate iudicari hæreticus. Ceterum iuxta doctrinam à nobis paulo ante

traditam tatio est, quia haec actiones non sunt sicut voces aequiuocae, quae ex haec habent hanc vel illam significacionem; nam ex se in illis circumstantiis non significant haereticum internam, nec ex hominum impositione, aut ex viu eam significacionem habent; quare etiam haereticus id ex haeresi operatur, & eam velit significare; non tamen poterit nisi id explicet, quia in ipsis actionibus deficit virtus significandi. Vnde notavit bene Suarez dicto num. 11, aliud esse dicendum: quando actiones ipsa de se aptae essent ad haereticum significandam, licet non semper illam significant; tunc enim idem dicendum esset de illis, ac de verbis aequiuocis, ut si ex haeresi procedant, illam significant, & faciant haereticum externum sicut verba aequiuocata, nam ambiguitas signi, licet impedit probationem delicti, non impedit rem esse exterioris manifestam.

27 Quid dicendum sit quia secundum sententiam eius est leue. Potest autem dupliciter esse leue, primò ex paroitate materiae; secundò ex indeliberatione; in primo casu omnes factentur non sufficere ad constitendum haereticum externum, ut si haereticus ex haeresi interna comedat parum carnem in die ieiunii, quod ex se non sufficeret ad peccatum mortale: cuius rationem reddi Sanchez dict. cap. 8. num. 17. quia ut dixerat num. 7. ad excommunicationem maiorem requiritur quod actus externus de se sit malus, & mortalis, & non solum per relationem ad actum internum, sed etiam secundum operis externi quantitatatem. Facilius tamen probari potest, quia eius carnium in ea parua quantitate, non est aptus ad significandam haereticum internam, cum etiam ob gulam, vel curiositatem Capitalis id saepè faciant.

28 Major est difficultas, quando actio externa esset in se venialis, ob indeliberationem, seu ob defectum plena deliberationis. Potest enim contingere, quod haeresis interna sit cum perfecta deliberatione, atque adeo peccatum mortale, actio vero externa eam significans, sive sint voces, sive facta, sicut cum semplena solum deliberatione, sed tamen possit videntibus haereticum internam manifestare: quo casu dubitari potest, an actio illa externa constitutat haereticum externum censura, & penitus haereticorum obnoxium. Regula generalis tradi solet non incurri excommunicationem maiorem, nisi per actum externum, qui in se sit malus, malitia gravi: ita docet cum aliis, quos affect Sanchez dicto n. 7. & 17. Suarez dicta sect. 2. num. 12. ubi inde probat haereticum, qui in somnis loquitur & profiteretur suam haereticum, non fieri haereticum externum, quia ille actus exterior non est peccatum ex defectu libertatis: vnde consequenter videtur concedere, quod si actus exterior sit solum peccatum veniale ob defectum plena libertatis, non incurrit censura, quia proposuerat regulam generalem, quod requiritur ad hanc censuram actus exterior, qui sit peccatum graue intra rationem haereticus. Idem docet clarus Granado in praesenti tract. 15. diff. 13. num. 14. alios tacito nomine assertos, quorum sententiam approbat, dicentum, non incurrit penitus haereticorum illum, qui exterior manifestaret haereticum cum deliberatione, quae tantum sufficeret ad peccatum veniale. Quam sententiam etiam approbare videtur Diana part. 4. tract. 4. miscellan. resolut. 240.

Ab hac communi regula, & sententia discessit Hurtado dicta diff. 83. & 22. & sequentibus dicens, quoties in haeresi interna grauiter peccatur, incurri censuram, & penas, quomodo cumque illa manifestetur, sive in ipsa manifestatione grauiter peccetur, sive solum venialiter, sive nec etiam venialiter. Sed immerito sine alio Auctore ab ea communis sententia recessit; quia quidem solido nitorum fundamento. Nam Ecclesia suis penitis non punit actum internum, nec eum prohibet, sed actum externum: ut ergo tunc grauiter prohibeat, ac penitis grauissimis puniat, debet in ipsorum actu externo reperire grauem turpitudinem, saltem supposito pracepto, & prohibitione Ecclesiae: ergo si actus externus turpis non sit, sed licitus, quomodo potest eum Ecclesia prohibere, & grauiter punire? Fatoe actum externum secundum se non habere malitiam formalem, sed eam accipere extrinsecè ab actu interno, in quo tota malitia formalis intrinsecè reperitur: sed tamen ut prohibeti possit actus externus, & puniri, debet in ipso reperiri aliquia indecentia, vel malitia obiectiva, & fundamentalis, ratione cuius prohibeat immediatè voluntas illius actus externi. Alioquin iam nihil prohibebit Ecclesia, nec puniet nisi actum solum internum: nam externum, nec odit nec vituperat, nec probat, cum nullo modo sit malus, sed aliquando bonus, ut ille Auctor fatetur manifestationem illam externam aliquando non solum non esse malum, sed bonum, & laudabilem, ut statim videbimus. Hoc autem est dicere, quod Ecclesia prohibeat, & puniat solos actus internos, & solam honestatem internam intendat: cuius contrarium Auctor ille supponit.

Arguit primò pro sua sententia, quia in calu nostro haereticus interna est exterioris manifesta, ergo ille iam est haereticus externus, cum eius haereticus non maneat intra mentem, sed sit extra illam. Respondeatur, esse posse aequiuocationem in illis vocibus, *haereticus externus*: possunt enim significare illum, cuius haereticus interna non maneat secreta intra mentem, sed manifestetur exterioris: & in hoc sensu concedi potest illum esse haereticum externum: id tamen non sufficit ad incurriendam censuram, ad quem effectum voces illae *haereticus externus* sumuntur in sensu formali, nempe pro illo cuius haereticus, & peccatum contra fidem non committitur solum intra mentem, sed etiam extra, sive qui intrat, & extra mentem exercet haereticum: in quo sensu ille non est haereticus externus; quia licet sit haereticus internus, cuius haereticus extra est propalans, non tamen est haereticus interioris, & exterioris haereticus exercens, & contra fidem peccans: quod tamen ad incurriendam censuram requiritur, cum peccatum solum interior sine peccato externo ab Ecclesia non puniatur. Hac autem responsio ab omnibus admittenda est, quia si verba illa, *haereticus externus*, accipienda essent in primo sensu, in ordine ad censuram, lequeretur quod ille qui tentatione vietus haereticus assentitur, & tamen confessario, vel viro docto peccatum suum manifestat, petens remedium, & dicit planè, *tentatione vietus perseruero haereticus, sed vellem viam inuenire, ut possem liberari*: hic, inquam, eo ipso incurrit censuram, quia iam eius haereticus non maneat occulta intra mentem, quod tamen omnes negant, & ipsam Hurtado posse a. 32. qui tamen dicit, tunc prolationem externam non oriri a mala radice, sed a bona

bona, nempe ab affectu pio credendi. At vero in casu nostri dubij oriri ab hæresi interna, saltem per sympathiam naturalem, qua verba ex interno sensu procedunt. Sed in primis iam ex hoc ipso habemus non sufficere ad censuram, quod hæresis non maneat intra mentem, sed ultraius requiri ad minus, quod verba, vel signa procedant ex ipsa hæresi interna. Deinde etiam in casu nunc adducto manifestatio procedit ex ipsa hæresi, quia si non esset hæresis interna, non proferrentur verba illa, nec homo confiteretur illam: quia tamen non procedit vitiosæ, sed laudabiliter, atque adeo expressio externa non est peccaminosa contra fidem, ideo non fit hæresis externus in oratione ad censuram, quia non peccat peccato hæresis in ipsa actione externa propter exiguitus ad incurram censuram.

Arguit tamen secundò idem Auctor §. 24, quia si in ciuitate in qua sit libera religionis electio, Princeps præcipiat Iudei certo signo externo vti, Iudei non peccant utendo illo signo, in modo debent illo uti, ut Principi obediant. Vnde si aliquis Christianus ibi ad Iudaismum transeat, potest absque novo peccato, in modo debet eo signo uti sicut aliud Iudei. Negat autem non potest, quod per vsum externum illius signi fieri ille Apostata externus, & manifestus, & censuras incurriter, ergo sufficit actio externa posita sive novo peccato ad constitutendum hereticum, vel Apostatam externum, & censuram obnoxium.

Respondet, in primis non esse verum, quod ille, qui solum interius ad Iudaismum transiit, teneretur eo ipso lege utendi signo illo externo Iudeorum proprio: mens enim Principis est obligare solum eos, qui externam etiam Iudaismi professionem faciunt, non eos qui mente sola illum amplectuntur: in modo nec forte potest Princeps obligare subditos, ut arcana mentis exteri signo manifestent, in eo ergo casu vus illius signi non esset ad obediendum Principi, sed ad profitendum exterius Iudaismum. Deinde si falso supponatur, quod homo ille ex suppositione Apostata, vel hæresis internæ potest sine noua culpa, vel etiam laudabiliter usurpare exteri signum illud, aut vestem, consequenter dicendum est, eo solo actu non fieri Apostata, vel hæreticum externum in ordine ad censuras incurandas, quia supponis non peccasse peccato illo externo hæresis, vel Apostata, sine quo peccato externo non incurritur illa pœna.

Dices, ergo si ille Iudeus internus diceret clare exteri, ego in mente mea Iudaismum amplectuor, adhuc non incurritur censuras; quia ex suppositione Iudaismi interni licet potest, in modo & aliquando deber fateri se esse Iudeum; atque adeo nondum peccauit peccato externo Apostatis. Consequens autem videtur durum, quis enim magis Apostata externus, quam qui clare dicit se lectari, & amplecti talem, vel talem religionem damnatam? Respondet, recolenda esse, quæ diximus supra disp. 14. secl. 5. §. 1. vbi notauimus, Catholicum, qui falso dicit se esse paganus, vel hæreticum, peccare semper grauius contra fidem confessionem: hæreticum vero, vel Paganum, aut Iudeum, qui non falso, sed vere dicit, se esse talis, vel talis religionis, quam reuera in mente profitetur, aliquando peccare grauius contra fidem, quando id sine sufficiente causa restatur, aliquando vero non peccare, quia ex suppositione interni erroris, cedit in maius fidei

bonum, quod eum fateatur, quam quod occulit. Supposita ergo illa doctrina, quam ibi latius explicamus, & probauimus, dicimus non consequenter, quando verba illa externa continent peccatum graue contra fidem iuxta regulas ibi traditas, sufficere ad constitutendum hæreticum, vel Apostatam externum excommunicationi obnoxium; quia iam interuenit peccatum graue in exteriori, & exteriori contra fidem: quando vero verba illa ex suppositione erroris interi possunt licet, & sine novo peccato proferi, non sufficere illa verba ad excommunicationem, & alias pœnas inducendas. Quod nec est singulariter, nec durum, sed iuxta regulam communem, quam mandant omnes docentes non incurri has pœnas nisi per actionem externam grauius peccaminosam. Casus ramen huius obiectio, non est mortal, quia nullus hæreticus, aut Apostata internus manifestat se pro tali nisi in confessione, vel certe, qui vel in ipsa manifestatione grauius peccat, vel alios multos actus externi committit, in quibus grauius peccaret contra fidem, atque adeo censuras incurrit.

Hinc septimò inferitur, quid dicendum sit de illo, qui dormiens fatur, & profiteretur voce his, resum internam, quam in mente occulauerat. Tentur omnes manifestationem illam non sufficere ad incurram censuram. Statet obiectio numero 12. Sanchez num. 24. Hurtado §. 26. & alijs. Ratio autem ex dictis est clara: tum quia illa non est manifestatio, cum voces dormientis non sint significativa sensus vigilantis, sed confusarum apprehensionum quia actio illa externa, non est peccatum externum, sed actio naturalis, & involuntaria; quare non potest esse obiectum censuræ Ecclesiasticae. Difficilis est potest, quando prævidit in vigilia se ob sensum praesentem hæresis, fore cum in somno manifestatur; & id est, si sobrius prævidit se in obiectum daturum; in iis enim casibus homicidium, & alia similia sequuta in somno, vel ebrietate impotari solent ad pœnas inducendas: quare Bonacina non videtur id improbatum. *disp. 12. de censuris quæst. 5. p. 1. n. 7.* sed immerito, quia est clara differentia, cum homicidium, pollutio, & similia retineant suam turpitudinem, & idem inferant damnum, sive fiant à dormiente vel ebrio, sive à vigilante vel sobrio: quare aliquando tenemur etiam in causa eos effectus impedit, quamus non semper omnes; verba autem hæreticis ab ebrio, vel dormiente prolatæ, non retinent eadem turpitudinem, cum non sint verba humana, nec exprimant humanam mentem, quare non est eadem obligatio impediendi, & praevendi in causa.

Maius dubium esse posset de hæretico interno, qui ad hunc finem se inebriat, vel coram aliis *disp. 12. n. 8.* dormit, ut ebrios, vel dormiens profetat *disp. 12. n. 9.* hæresim, quam non audet sobrios, aut vigilans *disp. 12. n. 10.* proferte. Huic enim verba illa videtur esse voluntaria, non solum indirecta, & permisiva, sed directa, & formaliter, siquidem ex industria ponit talam causam, ut se quatur talis effectus. Ceterum nec adhuc in eo casu patet incurri censuram pro quo videnda sunt, quæ in simili dixi *disp. 8. de Sacramentis in genere f. 6. num. 101.* & sequentibus, vbi ratione reddidi, quia eris verba illa sive directe volita, & voluntaria, non sunt tamen verba humana; nec manifestatio mentis humanae, praesentis, aut præterite; sicut nec periculum in somno.

somno prolatum est peritium, nec blasphemia, & similia propter eandem rationem, quam loco citato latius explicui, & exornau. 35

Hac occasione dubitare aliqui, quid dicendum sit de haeretico interno, qui quidem non dormit, sed fingit se dormire, vel ebrium esse, & exprimit haereses, quas in mente habet, an hic incurrit censuras, tanquam haereticus externus. De hoc dubio egit Hurtado *dicta diff. 83. §. 29.* vbi multa congerit ad probandum hunc non incurrit censuram, si fictio illa somni (idem autem videatur esse de ebrietate) à nemine possit probabiliter deprehendi. Primo quia nullus tunc sine temeritate potest interpretari illum esse haereticum. Secundo, quia si quis fingat amentiam, ita ut ab omnibus cedatur amens, licet sit haereticus, & haereses loquatur à nemine censebitur haereticus. Tertio si aliquis vere in mente haereticus, in comedie agat personam haereticum, & haereses illas ex corde proferat, non erit tamen haereticus externus, cum omnes accipiant verba illa mimicè, & tragicè prolatas, non ad mentem propriam exprimendam. Sic ergo, si nemo prudenter crederet potest fingi somnum, verba illa non sufficiunt ad constituendum haereticum externum. Sed tamen Auctor ille concludit, si non andere assertere illos non esse haereticos externos, quia haeretici sunt, qui exprimunt verbis suam haeresim, quam occultant per accidens, & non per se. *Hæc omnia ex Hurtado afferit Diana part. 5. tract. 13. ap. scell. resolut. n. 17.* & concludit hos esse haereticos, qui eorum locutio, licet in somno simulato, coniungitur haeresi, & manifestatur, quod non accidit in vero dormiente.

36 Quidquid de doctrina sit, de qua statim dicā, illius tamen consequentiam desidero in P. Hurtado, qui sape posuerat principium ilud vniuersale, non esse haereticum externum, nec incurrire censuras eum, qui talia signa ponit, ex quibus nemo prudenter, & sine temeritate potest iudicare illum esse in mente haereticum. Si ergo nunc ponit casum esse talem, ut nemo prudenter & sine temeritate iudicet somnum esse factum, vel minimo ex mente propria loqui, debuit consequenter negare incurri censuram: & quidem animum negandi satis ostendit, sed quia videbatur ingratè accipendum, argumentum proprium non solutis, discessit à regula toties à le ante stabilita.

37 Suppono, dupliciter posse fingi somnum, ebrietatem, vel amentiam. Primo, ita ut homo nolit plus significare per verba illa, quam si dormiente, aut ebrio proferrentur, in quo casu etiam si haereses materiales loqueretur, credo non incurrire censuram, quia non proferet illas voces ad significandam mentem, sed habet se sicut haereticus internus, qui in scena ageret personam haereticum, licet haereses proferret, & quidem eadem, quas ipse in mente haberet, si tamen eas non proferet ad suam mentem exprimendam, sed in persona quam representat, non incurret censuram: & id quidem quamus gauderet de occasione sibi data proferendi illas voces, dum tamen non eo fine proferret, ut mentem suam significaret. Sic fingens somnum, aut amentiam, licet placeret ei occasio proferendi eas voces impunè, si tamen eas non proferret ad exprimendam suam mentem, sed ad fingendam etiam in iis vocibus ebrietatem, vel somnum, aut amentiam, non videtur haeresim incurrire. Ratio est, quia absque Cain-

tentione non exprimitur haeresis interna, cum de facto nemo eam deprehenderit, nec etiam verba illam significent: hoc enim habere deberent ex intentione proferentes: supponimus vero proferentem noluisse id significare, sed in alio sensu proferre: non sunt ergo posita illa signa externa haeresis interna. Nec credo illos Autores in hoc casu à nobis dissentire.

Secundò tamen potest homo ille velle proferre illas voces, ut suam haeresim exprimat, & affirmare exterius quod in mente habet, quamvis propter fictionem somni, vel deliria intentio ab aliis non deprehendatur, & in hoc sensu credo dubium illud à predictis Autoribus propositum. In quo puto incurri censuram, & pena haereticum externi. Ratio est quia licet audientes id non intelligent, sed putent ab ebrietate, aut somno prouenire, re tamen vera illæ sunt voces, & verba humana sufficientia ad effectus alios, ad quo requirantur verba externa humana. Nam si ille esset Sacerdos, & simulans se dormire proferret verba consecrationis supra hostiam cum intentione consecrandi, proculdubio consecraret; item si ficta amentia infantem cum intentione baptizaret prolatam formam, baptismus esset validus, licet videntes omnes crederent eum dormire, vel delirare, & idem est, si fingaret se iocari, vel scenicè agere, & ex animo consecrandi proferret verba consecrationis, vel in scena baptizaret infantem cum intentione interna baptizandi, ut notari *diff. 8. de Sacramentis in genere sect. 2. num. 20.* Similiter si in somno vel amentia ficta recitaret officium diuinum, satisfaceret proculdubio debito recitandi, ad quod certè requiruntur verba humana expressiua mentis, & sic de aliis omnibus, in quibus ultra verba non requiruntur, quod alii ea percipiunt, & intelligent propter mutuam obligationem, vel propter necessariam acceptiōnem &c. sicut ergo per illas voces potest aliquis conferre, & confidere sacramentum, orare exterius, & alia facere, ad quæ requiruntur verba, & signa externa, cui non poterit similiter profitari, & assertere haeresim internam, ad quod non magis requiruntur verba, & signa externa, quam ad alia omnia? Quod idem propter eamdem rationem, dicendum est de mino in scena assertente suam haeresim internam, si teuera per illas voces intendit eam affirmare, & non solum alterius personam representare. Ratio autem horum omnium defini debet ex fundamento contrario, quia scilicet ad hanc censuram incurrandam non requiruntur ut supra dixi, quod alii prudenter haeresim internam loquentis iudicent; sed sufficit quod ea exterius affirmetur, sive id sit, quia signa externa de se illam manifestarunt, sive quia falsum ex intentione proferentes voces eam significacionem habent, ad quam ex hominum impositione apta erant, hoc enim satis est, ut iam sufficienter haeresis exterius affirmata sit. Sed iam facilius alia inferamus.

Infertur itaque octauð, quid dicendum sit de proferente exterius propositionem veram animo haeretico, quia scilicet putat illam esse contra fidem, vel quia eam ita mordicus teneret, ut non sit paratus eam relinquere, nisi Ecclesia contrarium doceat: non enim est haereticus externus, nec haereticus incurrit censuram nisi exprimat suum illum animum haereticum, ut docet Sanchez *dicto cap. 8. numero 11.*

Infertur nond, nec incurrire hanc censuram propriam,

38

Quid dicendum de proferente exterius propositionem veram animo haeretico.

An incuria propriam hæretici externi, qui cum hæreticus sit, hanc censurā transcribit hæretes; & (ut fieri solet) dū scribit eas hæretici ex- ore profari, quia id non est assurere, sed quasi di- hæretico sit rigore manum, ne eret in scribendo. Quod idem transcribit hæretico si legendo librum hæretici, verba profera, & reser, & dum easdem hæretes, quas ipse in mente habet, ut cum scribit eis ore aliis, quos affert, docet idem Sanchez vbi suprà num. 13. Quod autem de scribente dicitur, intelligi debet de scribente, qua aliis hæreticus dicit, vel transcribere ex eius libro: si enim scriberet ex propria mente, proculdubio incureret censuram etiam si voces non formaret, quia iam scripto saltem loam silentem preferret.

40 *Inferat decimò, nec hanc censuram incurre- Hanc censuram, qui cum solūm dicit se habere propositum re- ram non in- linqendi potest fidem Catholica, ita Sanchez currit, qui so- ubi suprà num. 22. Quod difficile videri posset lām dicit se quomodo non exprimatur tunc sufficienter insu- habere pro- fitem reiñit mitas saltem fidei interne. De hoc ramen dixi quendipotest latius suprà disp. 14. sct. 5. vbi ostendimus, licet fidem Catho- licam.*

Hoc iuvet in- Hoc iuvet vnde decimò, hæreticum internum pro- rumpentem etiam ex mente hæretica in blasphemias non hæreticales non incurere hanc censuram, quia blasphemias illæ non significant men- hæreticis non tamen hæreticam, licet ex illa procedat, sed dicendum est de illis, sicut de peccatis fornicationis, forti, & aliis similibus, quæ licet ex errore circa fidem procedant, non faciunt hæreticum exter- num, quia illam nō significant: ita idem Sanchez ubi suprà num. 14. Quod tamen intelligi deber, nisi blasphemias illæ in eo loco signa essent hæ- reticorum, ut si in Anglia, vel Scotia, v.g. aliquis ma- lediceret Papæ, vel sacrif. imaginibus: nam ea verba in hæretico interno ex hæreti procedentia redi- derent eum hæreticum externum, & censuram ob- noxiom!

Quid dicendum de hæretico interno negante exteriū propositionem Theologicam, an hoc sufficiat ad constituerendum hæreticum exteriū de quo Sanchez vbi suprà num. 12. sed de hoc di- Theologicam. ssumus fatis suprà disp. 20. sct. 2. Dubitari idem solet de proferente exteriū verba exprimita dubium circa res fidei, de quo idem Sanchez num. 13. nos autem diximus latè suprà disp. 17. sct. 4. & disp. 20. sct. 1. quæ videnda sunt, ne it- rum hic repeatantur.

SECTIO III.

De absolutione ab hæresi, & excommunica- tione ob hæresim contracta.

41 *A* ntequam vltiū progrediamur, opera- prium est aliquid dicere de facultate ab- soluendi ab hac excommunicatione ob hæresim contracta, quibus competat, quod maximè nece- sarium ad praxim est. Supponendum est ergo pri- mò hanc excommunicationem hodie reseruaram esse summo Pontifici quoad absolutionem: nam quidquid sit de antiquioribus decretis, iam ho- die in Bulla Cœnæ referuatur, strictissimis verbis, & clausulis, & non nisi rarissimè concedi solet generalis facultas absoluendi, & reconciliandi hæreticos etiam pro foro conscientie.

Supponendum secundò, reseruationem hanc ita cadere supra excommunicationem, ut etiam cadas, supra ipsum peccatum, ite hanc inferior non potest absoluere ab ea censura, ita nec possit absoluere directè ab ipso peccatum hanc peccatum hoc non reserueret, quando aliquis non incurrit censuram, quia reseruerat ratione censu- ræ, quando tamen censura incurrit, reseruare etiam ipsum peccatum in ratione peccati, ut cum aliis docet Sanchez lib. 2. Decal. cap. 8. num. 5. & cap. 11. num. 1. & nos diximus disp. 14. de Eu- char. sct. 5. & disp. 20. de pænit. sct. 3. num. 26. & 27. in quibus locis notauimus, in iis casibus referuatum etiam esse peccatum internum hæ- resis, quamvis nec hoc scorsim ab externo reseruatum sit. Ablata verò excommunicatione, vel eius reseruatione, afferat reseruatione peccati hæresis quod solūm ratione censura reseruatur, ut nota Sanchez ibidem cum aliis quos affert. Quod in- telligitur de reseruatione hæresis facta à Pontifice summo; quia si aliis Prælatis inferiori relet- uaret peccatum hæresis merè internum (nam externum non potest reseruare, cū sit Papa reseruatum, iuxta ea qua notauit dicta disp. 20. de Pænitent. sct. 8. num. 149. & sequentibus. re- seruatio illa cadet in solūm peccatum, & non in censuram. An verò possit licet ea reseruatio peccati merè internum fieri, dixi eadem disp. 20. sct. 2. num. 13. & sequentibus. His suppositis, se- stat in quirendum, quibus, & quando commis- sit à summo Pontifice facultas absoluendi à peccato hæresis, & excommunicatione in hæreticos lata: de singulis tamen, de quibus dubitari solet signillatim dicendum erit.

§. I.

De facultate Episcopis data ad absolu- dum ab hæresi.

Dplex est difficultas in hoc puncto: prima, An Episcopi hodie facultatem habeant ab- soluendi ab hæresi, secunda qualis sit hæc po- testas. Prima difficultas tota oritur ex decreto Concilij Tridentini sct. 24. cap. 6. de reformati cuius hæc sunt verba. *Licet Episcopi, in ir- regularitatibus omnibus, & saueri, ex de- lito occulto prouenientibus, excepta ea que- tur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis de- delictis ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque casibus occultis, etiam sedi Apo- stolica referuntur, delinquentes quoscumque filii subditos in dicte sua per seipso, aut per Vicari- rum ad id specialiter deputatum in foro conscientia gratiis absoluere, imposita pænitentia, & au- gmentatione, & in hæresi crimen in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis, sit permisum. Vbi ex presæ concepla videtur Episcopis ha- facultas absoluendi subditos per seipso, ab hæresi occulta in foro conscientie. Aliunde verò vide- tur Episcopis hæc eadem facultas ablati in Bulla cœnæ, quæ singulis annis renouatur, & euulga- tur, in quo postquam excommunicatione profer- tur contra hæreticos quoscumque, & multis aliis, additur reuocatio omnium facultatum quibuscumque concessarum ad absoluendum ab ea censura, his verbis iuxta Bullas modernas SS. D. N. Urbani VIII. quæ verba à Paulo V. & Gregorio VX. eius prædecessoribus vñp- bantur*

bantur Ceterum à predictis sententiis, nullus per alium quam per Romanum Pontificem nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc nisi de fundo Ecclesie mandatis, & satisfaciendo cantione prestita absolvi posse, etiam pretextu quorumvis facultatum, & indolitorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis ordinum etiam Mendicantium, ac Militarium regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate preditis, ipsique ordinibus, & eorum monasteriis, conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatis, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana Excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam sedem, ac cuiusvis Concilii decreta, verbo, litteris aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum.

44 *Prima sententia.* Duplex est sententia, utraque satis celebris, & multorum ac grauissimorum doctorum. Prima docet facultatem Episcopis in Tridentino concessam adhuc perseverare, nec fasile aut esse Bullæ cœnae promulgatione sublatam. Hanc tenent Nauarrus Gutierrez, & pluribus aliis adductis Henriquez, Bannez, Aragon, Emanuel Sa, Vinaldæs, Eman. Rodericus, Petrus Ledesma, Vega, Rutilius Benzonius, & alii, quos afferunt Sanchez dicti lib. 2. in Decal. cap. 11. num. ultimo, qui eam sententiam facetus probabilem videri: quam tenent etiam Fagundez, Puteanus, Portel, Soufa, Lorca, Nuñus, quos afferunt Diana 1. parte tract. de absolutione ab heresi, resolut. 2. quibus addit Duallium & Texedam, & alios 4. part. tract. 4. miscell. resolut. 239. Et in 5. part. tract. 1. 3. miscell. resolut. 43. eamque probabilem dixit Suarez tom. de censuris disp. 21. sect. 3. num. 5. licet postea, ut videbimus, duci contra eam sententiam loquacius fuerit, & amplectitur Granado in presenti tract. 15. disp. 14. sect. 2. Denique eandem sententiam acerrime defendendam suscepit Hurtado in presenti disp. 84. sect. 2. §. 11. vbi refert illustrissimum Archiepiscopum Tolentanum, & Cardinalem Gasparem Quiroga anno 1583, in synodo Tolentana, licet ipse inquisitor Generalis etiam esset, declarasse non esse abrogatum hanc Episcoporum facultatem, & monuisse Hispania Episcopos, quorum Primas erat, de hac ipsorum facultate perseverant.

45 *Secunda sententia.* Secunda sententia dicit eam facultatem ablatam intelligi Episcopis per bullam cœnae. Hanc tenent Nauarrus in summa Latina nouiori c. 27. n. 275, veris 14. addens ita declarasse Pium V. & Gregor. XIII. Penna in direct. inquisitorum 3. p. quafi. 9. 2. comment. 141. veris. penult. dicens ita sapientia declaratum esse in suprema, & Generali Romana inquisitione, Maiolus, Toletus, Felicianus, Bartholomæus ab Angelo, Paulus Fuscus, Antonius, Azor dicens ita declarasse Clementem VIII, Suarez dicens ita declarasse Congregationem Cardinalem, Vinaldius retrahens, quod antea docuerat, Parañus, P. Molina, Vgolinius, Philiacius, quos omnes afferunt, & sequitur Sanchez vbi sup. n. 26. & 27. candem tenent Barbosa, Ricciulus, Villalobos, Riccius, Gratianus, Belluchius, Sanctarellus, Ragutius, Scortia, Nouarius, Sylvius, Faber, Homobonus, Megala, Florus, Torreblanca, Valerus, & alii, quos afferunt, & sequitur Diana locis supra citatis, idem tenent Farinacius, Bonacina, & Marcus Antonius Genvensis, Card. de Lugo de virtute Fidei divine,

referens ita declarasse Gregorium XIII. & Clementem VIII. & alij, quos refert, & sequitur Castro Palao dicto tract. 4. disp. 4. pnnct. 3. §. 1. num. 22.

Controversia hæc, licet videatur esse de iure, sed re ipsa tota reducitur ad factum: certum enim est summum Pontificem potuisse revocare facultatem in eo loco Tridentini Episcopis concessam; præsertim cum Partes eiusdem Concilij fess. 25. cap. 2. de reformat. protestentur, quod in his omnibus, que in eo Concilio decreta fuerant facta semper auctoritas Sedis Apostolicae, sit, & esse intelligatur. Tota ergo difficultas est, an Pontifices in Bulla cœna facultatem illam revocare voluerint. In quo dubio mihi maximè probatur sententia Suarji, quam maturior iam ætate, & doctrina testatam reliquit in presenti tract. de fide, disp. 21. sect. 4. num. 13. vbi dicit, potuisse Episcopos probabilitatem se conformare primæ sententiae stando in iure, nisi certitudo facti contraria flaret de voluntate Pontificis revocantis, quam tot Pontifices declarant, proper quod censem non esse in præi. secunda sententia recedendum. Ego autem idem aliis verbis explico, hoc modo. Si Episcopus non credit Pontificem eam facultatem de facto revocare voluisse, potest primam sententiam probabilitate amplecti, qua tot Auctores adeoque graues pro se habent: si vero id credat, deberet secundam sententiam: ego vero non possem primam amplecti quia mihi moraliter certa est Pontificis mens, & sensus Romana. Cutiæ, in qua omnes Pontificis Ministri pro certo supponunt, singulis annis denunt eam facultatem Episcopis afferri, & ea solùm de causa, ad cùmque finem addita esse in Bulla Cœna verba illa, quibus revocantur facultates concessæ etiam per eiusdem Concilij decreta: nullius enim alterius Concilii decreto concessa est facultas aliqua, nisi in Concilio Tridentino, quod reuertit fortasse causa nominatum non est, sed solùm illa generalitate verborum.

Contra hoc tamen arguit Hurtado vbi supra §. 17. retorquendo hoc argumentum: quia ante Concilium Tridentinum Bulla cœna euilgabatur singulis annis, & cum eadem clausula ergo illa clausula non fuit addita ad derogandum Concilij Tridentini decreto: nec credibile est Pium IV. qui de cœna Tridentini Concilij approbavit, & inuigilavit, & curauit vehementer, vt ab omnibus Ecclesiæ Provinciis acceptarentur, & obseruarentur, statim eodem anno in Bulla cœna solito modo, & absque vila mutatione edita voluisse derogare eiusdem Concilij decreto: hoc enim quid aliud fuisset, quam illudere Episcopis, quibus eodem anno tradiceret de cœna Tridentini onerosa, & favorabilia suscipienda, sciens se eodem anno Bulla cœna solito modo euilganda ablatum Episcopis favorabilem concessum, relatis oneribus? Hoc certè præsumi non potest: quod cum eodem anno examinata essent de cœna omnia Tridentini, & approbata, ac toti Ecclesiæ commendata, statim absque noua causa voluerit ea revocare, quæ quidem mutatio si post multos annos fieret post experientiam documenti sequenti, levitatis nota careret: quod tamen statim absque vila tali experientia fieret, non potest lenitate excusari: ita arguit dicto §. 17. & 13. & 14. vbi addit exemplum Bullæ cruciate, quæ singulis sexenniis conceditur de novo, & in ea datut facultas absoluendi à casibus Bullæ cœna (excepta

An Pontifices in bullæ cœna facultatem illæ revocare voluerint.

hæresi) semel in vita, & semel in morte. Et quam-
um anno sequenti euulgeretur Bulla cœnæ, cùm
eisdem clausulis derogatoriis, & auferentibus
omnes facultates ab soluendi, nemo dicet, auferri
facultatem cruciata concessam anno præceden-
ti, ad sex annos: quia nimis Pontifex conce-
dens Cruciatam, sciebat se anno sequenti Bullam
cœnæ renouaturum, cùm eisdem clausulis der-
gatoriis: quare presumitur noluisse Cruciatam
reuoati per sequentes Bullas cœnæ, & in ea
voluntate perseuerare, nisi nouam clausulam
addat, qua ostendat se discessisse à voluntate
quam habuit, dum anno præcedenti Cruciatam
concessit, ne dicatur tunc illudere voluisse conce-
dendo facultatem, quam iam sciebat post annum,
vel aliquando post tres menses edita Bulla cœnæ
fore co ipso reuocandam. Idem ergo propter
candem rationem dicendum est de facultate Epis-
copis in Tridentino concessa, quam illusoriè
Pius IV. approbasset, & Episcopis omnibus de-
disset, sciens post paucos menses edita Bulla cœnæ
cum solitus clausulis se ipso ruituram. Indò ad
hoc petita, & concessa fuit facultas illa Epis-
copis, vt quis singulis annis hæresi absolutio re-
seruatur summo Pontifici in Bulla cœnæ, possent
tamen Episcopi, non obstante solita reservatione
ab ea, quando esset occulta, absoluere per seipso.
Quod si ad hoc non deseruiebat, ad nihil prouersis
utile erat facultas in Concilio degra, & a Pio
IV. approbata, & confirmata, quæ vix ad vnum,
& alterum inensem prodeſſe poterat, post quos in
prima Bullæ cœnæ promulgatione reuocanda
erat.

48

Respondeo, hoc argumentum non esse con-
temendum, si P. Hurtado probasset id, quod pro-
cerò supponit, nempe Bullam cœnæ nunc pro-
mulgari cum eisdem clausulis, & non aliis, cum
quibus ante Concilij Tridentini confirmationem à
Pio IV. & aliis eius prædecessoribus promulga-
batur: nam si hoc verum esset, debilitaretur con-
iectura illa, quod reuocatio facultatum concessum
in decretis cuiusvis Concilij, appolita sit in
Bulla cœnæ ad derogandum huic decreto Concilij Trident. Constat enim Pontifices antecessores
Pij IV. non apposuisse verba illa Bulla cœnæ, nec
mentionem fecisse vlliis Concilij, vt videri pos-
set in Bulla cœnæ promulgata à Martino V. quæ
refertur apud S. Antoninum 3. p. tit. 24. c. 72. &
in Bulla cœnæ promulgata à Paulo III. qui paulo
ante Pium IV. sedit, quæ refertur in Bullario com-
muni, & est Bulla 10. eiusdem Pauli III. nec ego
inuenio verba illa in Bullario communii ante
Gregorium XIII. in cuius Bulla cœnæ reperiuntur,
nec credo Pium IV. qui decreta Tridentini
approbat, ea verba vñquam apposuisse, &
ideo fortasse nulla Bulla cœnæ Pij IV. in Bullario
communi relata est, quia Cherubinus, qui
Bullarij corpus concessit, dicit se illorum Pon-
tificum Bullas cœnæ apposuisse, quæ possint
ostendere mutationes, & additiones in Bulla cœnæ
factas; sic enim testatur hic Autor ante Bul-
lam 63. Pauli V. quæ est Bulla cœnæ ab eodem
Paulo V. promulgata. Falsò ergo supponit in
Bullis cœnæ modernis nullam apponi clausulam
nouam derogatoriā huius facultatis, præter
eas, quæ ante Concilium apponebantur, & contra
quas concessa fuit ea facultas Episcopis in codem
Concilio.

49
tabellio 2.

Contra hoc tamen arguit secundò Hurtado
§. 22. quia idem Pius V. satis clare ostendit suam

mentem, quod scilicet per Bullam Cœnæ non
fuerit ea facultas Episcopis ablata, dum speciali
& Provincialibus Ordinis Prædicatorum, ut pos-
sint erga suos subditos vti facultatibus illis, quæ
Episcopis conceduntur in dicto decreto Concilij Tridentini in foro scientiarum, & processibus
occultis, ne religiosi deterioris conditionis finis,
quam laiculares, qui à proprio Episcopo abfoli-
& dispensari possunt: quæ Bulla habetur in Bul-
lario regulari, apud Rodericum, & est Bulla 13.
Pij V. Respondenti potest primò hoc ad summum
probare tempore Pij V. nondum fuisse ablatam
Episcopis hanc potestatem, nec ego intenere pos-
tui Bullam Cœnæ Pij V. in qua verba illa addi-
ta sint reuocantia facultatem concessam etiam
in decreto Concilij, quæ tam in Bullis Grego-
rij XIII. inueniuntur. Deinde responderi potest
Pium V. in ea Bulla non dedicata Prelatis il-
lii Ordinis facultatem absoluendi ab hæresi
occulta, sed cōmunicante illis eas facultates quæ
Episcopi adhuc haberent ex vi decreti Tridentini,
quæcunque illæ essent, nempe illas, quæ non
adhuc essent reuocatae, vel quæ in potestrum non
reuocarentur: vnde nullam mentionem ibi fecit
de hæresi, vel de casibus Bullæ Cœnæ, sed verbis
generalibus concedit, ut ipsi prelati per seipso,
idem omnino possint in fratribus, & Monachis dicti
Ordinis, sibi subditos, quæ possint Episcopi in
Clericis, & laicos sibi subiectos, tam quoad abfoli-
vendi, & dispensandi bñuifodi, quam alia quæcunque
facultates, &c. Quæ autem sint illæ facultates,
adhuc perseuerantes, non explicat, sed solu-
lum vult, ne sint religiosi deterioris conditionis
in hac parte, quam laiculares.

Arguit tertio §. 25. ex responso Congregatio-
nis dato Christophoro Vela Archiepiscopo Bur-
geni, quod refertur apud Henriquez lib. 6. de Pa-
nitent. cap. 14. num. 17. in margine, quo dicebatur
posse Episcopos absoluere. Respondei potest, hoc
responsum non inueniri inter decisiones eidem
Congregationis, quæ vel Tipis editæ, vel manu-
scriptæ circumferuntur, in quibus tamen ea pars
negata inuenitur ab eadem Congregatione
decisa. Si tamen forte tale responsum emanavit,
id fortasse fuit, ante quam illa verba derogatoria
Concilij addita essent in Bulla Cœnæ, vel eo me-
dio tempore, quo tempore Sixti V. & Clementis VIII.
addita erant eidem Bullæ verba quædam in fauorem Episcoporum, nempe reuocati
facultates concessæ, nisi in eis etiam casus pre-
dictis litteris expressi comprehendantur: quorum
verborum virtus non patum ius Episcoporum
fulciebatur, cùm in decreto Tridentini hæresi
absolutione expresa esset. Hæc tamen verba sublata
postea fuerunt à Paulo V. & hodie etiam ante-
runt relicta derogatione Concilij cum tota sua
efficacia.

Vnde nec etiam virget exemplum Bullæ Cœ-
ciatae, in qua conceditur facultas ad casus Bullæ
Cœnæ excepta hæresi, quæ facultas non cense-
tur reuocata per sequentem promulgationem
Bullæ Cœnæ, quantumvis habeat clausulas deroga-
torias vñiuersalissimas. Hoc, inquam, ex-
plum non obstat, quia constat de mente Pon-
tificis concedentis Cruciatam, qui seit bene se
paulò post promulgatum Bullam Cœnæ cum
illis clausulis, & contra illas vult antecedentes
condere facultatem in Cruciatam, quare dñm non
additur in Bulla Cœnæ clausula noua explicans
recessum

recessum ab ea voluntate, illa censetur perseuera-
re; at vidimus additam esse clausulam nouam
post decretum Tridentini, cuius sensus alius esse
non poruit, nisi vt facultas illa revocaretur, quem
sensum ipsi Pontifices interrogati toties declara-
runt; quod tamen in concessione Cruciatæ
non fecerunt, sed illius facultates ratas esse pro-
fiteruntur.

52 Dicunt; legum correctionem esse vitandam,
quando conciliari possunt, prout possunt hæc duæ
leges, si dicamus, per Bullam Cœnæ revocari fa-
cultates concessæ ad absoluendum vniuersaliter;
in Concilio autem datum solùm suffit ad casus
occultos, & pro foro conscientiæ, quæ cùm sit
specialis, locum habet regula, quod generi per
speciem derogatur, & non è contra speciei per
genus, nisi expressis verbis revocet. Sed contra
hoc est primò, quod in Bulla Cœnæ magis revocari
intendit facultas Episcoporum concessa, quod
ad forum interius, & quoad casus occultos, quā
quod forum exteriorum. Nam ex communī sententia
Episcopi non obstante Bulla Cœnæ retinent
facultatem absoluendi hereticos in foro exter-
no, quæ absolutione proderit eis etiam in foro in-
teriori. Possunt enim Episcopi vt iudices cognoscere
de heresi, & hereticum pœnitentem Ecclesiæ
reconciliare, vt satentur Doctores, quos con-
gerunt, & sequuntur Fatinacius de heresi, quæst.
191. §. 4. num. 52. Castro Palao vbi suprà dicto
§. 1. num. 23. qui cum aliis notab; vbi inquisitio
Hispana vigeat, non posse Episcopum sine inqui-
sitoribus eam iurisdictionem exercere. Si ergo
aliquid Bulla Cœnæ revocare intendit, non est
pro foro externo, sed pro interno, atque adeo non
magis latè patet revocatio, quā patuerat con-
cessio, cùm vtraque sit pro solo foro conscientiæ,
de qua si non intelligatur, inutilis est revocatio
posita in Bulla Cœnæ. Deinde non est locus
conjecturæ, vbi sufficienter exprimitur mens le-
gislatoriæ, quæ certè nō potest esse de revocatio-
ne facultatum solùm quoad forum externum, &
publica: tum quia derogat decreto Concilij, in
quo ad forum extermum, & publicam nihil con-
cessum fuerat, neque etiam in illo aliquo Con-
cilio generali: tum etiam quia si reseratio illa
non esset facta quoad occulta, & pro foro etiam
conscientiæ, sequeretur non solos Episcopos, sed
omnes alios confessarios posse hodie absoluere
ab heresi occulta, & pro foro conscientiæ: nam
vt suprà diximus, nullibi reperitur reserata hæc
excommunicatio, vel peccatum heresiis Pontifici
nisi in Bulla Cœnæ: si ergo ibi non sit reseratio,
& revocatio facultatum, nisi pro foro extero,
non est, vnde sit revocata pro foro interno, &
in occultis facultatibus inferiorum Confessorum.
Quod sine ingenti absurdio dici non potest; cùm
in ipso Concilio Tridentino tanguam aliquid
extraordinarium concessa fuerit Episcopis, vt per
se ipsos possent ab heresi occulta pro foro solùm
conscientiæ absoluere, quia nimur ea facultas
per Bullam Cœnæ omnibus etiam Episcopis
ablastra fuerat.

53 Cæterum quia contraria sententia aliquibus
probabilis adhuc videtur, ea supposita locum
habet secunda difficultas supra indicata, qualis
sit hæc Episcoporum potestas, & quoisque se
extendat, quo latè agit Sanchez dicto cap. 11.
& Hurtado dicta disput. 84. §. 26. usque ad 50.
Nos breuius conclusiones infirmabimus.

Primo ergo dubitatur, quis in prædicto de-
Card. de Lugo de viritate Fidei divinae.

Quis in de-
creto Tridenti-
ni nomine
Episcopi in-
telligatur in
ordine ad vnu
suum illius fa-
cultyatis.

creto Tridentini nomine Episcopi intelligatur
in ordine ad vnu illius facultatis. Constat ne-
intelligi Episcopum titularem, quia ille non ha-
bet subditos, quos absoluere possit. Hi tamen
possunt retinere, & communiter retinent verum
titulum aliqui ciuitatis, quam, quia ab infide-
libus occupata, adire nos possunt: & tunc pos-
sunt quidem absoluere hereticos occultos illius
ciuitatis, si id possunt alij Episcopi, dum sunt ex-
tra suam diœcesim, quia vere sunt ipsorum sub-
diti: Secus est, si renuntiantur etiam titulo, &
retinerent solam dignitatem. Sicut nec Episcopi
alij, qui veras habuerunt Diœceses fideles, & re-
nuntiarent titulo, possunt postea hac facultate
uti, cùm iam nec habitu, nec actu illos subditos
habeant. Constat etiam Episcopi nomine ibi in-
telligi electum, & confirmatum à Pontifice, licet
non dum sit consecratus, inò nec Sacerdos, cùm
absolutio à censura dari possit extra sacramen-
tum, nec sit actus ordinis sed iurisdictionis, quā
abesse consecratione, vel sacerdotio habere, &
exercere potest.

54 Dubitatur tamen secundò, an competit hæc
facultas, vbi Concilium Tridentinum, quoad alia
morum decreta receptum non est. Negat Suarez,
quem afferit, & sequitur Sanchez suprà num. 3.
Tid. quoad
alia morum
decreta rece-
ptum non est.
An competit
hæc facultas
vbi Concilium
Tridentinum
ad hæc receptum
non est, non possunt uti hac
facultate concessa in hoc decreto. Ex quibus verbis
confirmari potest, quod notauit Sanchez vbi su-
prà, id non intelligi de locis, in quibus Conci-
lium receptum est quoad alia, non tamen quoad
aliquam legem, quia iam ibi Concilium rece-
ptum videtur. Idem iudicat, si Concilium ibi re-
ceptum fuit, sed postea consuertu deobligauit
ab eius legibus: potuit enim perseuerae quod
faures iam introductos: & videtur probari pos-
se ex verbis illis Congregationis, in quibus Con-
cilium adhuc receptum non est, quæ non verifican-
tur in casu nostro.

Dubitatur tertio dē Capitulo Sede vacante,
an haberet hanc facultatem. Affirmant Sanchez
vbi suprà num. 4. & Hurtado dicta disput. 84.
§. 40. quia Capitulum Sede vacante succedit in
omnia munera spectantia ad iurisdictionem Epi-
scopi, nisi specialiter aliqui ei prohibeatur: &
licet sit specialis difficultas in absolutione ab hæ-
resi, quia hanc debet dare Episcopus per se, & non
per Vicarium: hoc tamen ipsum potest præstare
Capitulum, vel id toties quoties, & in casu spe-
ciali occurrente, commitendo alicui pro illa vi-
ce, quod non videtur in Concilio prohibitum;
vel certè decernendo absolutionem, per suffragia
Capitulare, sicut potest decernere de rebus
alii.

Melius tamen alij communiter id negant: nam
licet cætera, quæ in illo decreto Concilij conce-
duntur Episcopis, admittant posse à Capitulo
fieri, non tamen absolutionem ab heresi. Ita
Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 30. sect. 2. num. 4.
Pertus Ledesma, & Bonacina, quos refert, & se-
quuntur Castro Palao dicta dicta 4. punto 3. §. 1.
num. 3. Ratio autem esse potest primò, quia ab-
solutio heresiis ita conceditur Episcopo, vt de-
beat eam per seipsum præstare, & non per Vica-
rium etiam specialiter designatum, vt constat ex

111 2 verbis

verbis Concilij, & postea videbimus. Capitulo autem non videtur posse per se absoluere ab heretici, sed ad summum decernere absolutionem, eamque alteri committere: nam absolutione à censuris imputatur absolutionem sacramentalem, quā eti possunt plures ministri conferre, non tamen ita singuli snt soli causæ partiales, & non operantes nisi dependenter ab aliis absoluenteribus, sed singuli debent absoluere potestate totali ex se, & sufficiunt ut dixi latè *disput. 13. de pænit.* *scđt. 7. num. 376. & seqq.* quod etiam videtur in vnu in omni absolutione à censura, quæ licet imperetur à Collegio, vel communitate Ecclesiastica, semper tamen committitur alicui, qui immediatè absoluat, & ipsius inquisitores, quando hereticos reconciliant, non omnes ipsi immediatè absoluunt à censura, sed vnu ex illis ex omnium decreto id solemniter facit. Quia tamen aliquis contendere posset, non fore invalidam absolutionem datam à toto Capitulo, per modum Capituli, imò regulam generalem esse, ut qui potest excommunicare, possit etiam absoluere; quod si sede vacante Capitulo habet potestate excommunicandi, debet etiam habere potestatem absoluendi: contra hoc posset instari, esto id verum sit loquendo de potestate ordinaria, & propria, quando tamen alicui committitur à superiori potestas per seipsum absoluendi, non soleat inquam committi absolutionem, nisi ab una persona faciendam. Quidquid tamen de hoc toto sit probati potest facilius hæc sententia, quia in decreto Tridentini datur solum facultas ad absoluendum in casu heresis occulta, repugnat autem Capitulo dare eam facultatem, quia eo ipso, quod veniat ad notitiam Capituli, iam non erit casus occulta, sed publicus, atque adeo ex modo ipso, quo facultas hæc concedetur constat non dari Capitulo, sed Episcopo, qui sectò absoluat à crimen heresis occulta per seipsum.

56 Dices hoc argumentum non procedere saltem in sententia dicente, posse Episcopum committere absolutionem heresis occulta alteri delegatione specialissima pro illa vice, & illa persona; quia iuxta eam sententiam dici posset, quod Capitulum etiam occurrente necessitate possit alicui pro illa vice committere absolutionem; quod fieri posset absque eo, quod persona absoluenda veniret in notitiam Capitularium. Respondeo, nec admissa etiam illa sententia, id debet Capitulo concedi: nemo enim potest alteri committere absolutionem, quam per seipsum non possit præstare per se loquendo, quia illius solum peccati absolutionem Episcopus committere potest, a quo ipse per seipsum possit absoluere: cū ergo Capitulum nunquā possit per seipsum absoluere ab heresi occulta; quia eo ipso non esset occulta, consequens est, ut non videatur Capitulo concessa facultas ad absolutionem heresis occulta; atque adeo quod nec possit illam delegate; nam delegatio supponit quod ea facultas primariò concedatur deleganti, & semel in se radicatam possit quasi secundario in alium transferre. Si ergo Capitulum in se est incapax talis facultatis, non potest illam delegare iuxta communem regulam, quod nemo dat quod non haberet.

57 Dobitur quartò de Abbatibus, & aliis non Abbatibus, & Episcopis habentibus subditos in spiritualibus, & superiori seculari exemptos ab Episcopis, & qui appellari

solent nullius Diœcesis, an in dicto decreto intelligantur nomine Episcoporum, affirmant plus, quos referunt, & sequuntur Sanchez dicti *disput. 11. num. 5. & lib. 8. de matrimonio dis. 2. cap. num. 12. & Castro Palao ubi supra num. 4.* quia dicitur hi Abbes gaudent iurisdictione Episcopali in suis subditos, qui ea de causa exempti sunt ab Episcoporum cura; ergo gaudent hac facultate, quae iurisdictioni, & dignitati Episcopali annexa est. Alij tamen melius id negant, Suarez dicti *disput. 30. de pænit. scđt. 2. num. 6. & dict. 41. de censuris scđt. 2. num. 7.* Aragonius, & Petrus Ledelius, quos afferunt Sanchez ubi supra, qui etiam dicit hanc sententiam esse satis probabilem. Quam etiam tenet Garcia, Cenedo, Babola, Toletus, Bonacina apud Cast. Palau ubi supra, quibus accedit Hurtado dicti *disput. 84. §. 41.*

Probarunt primò, quia ita respondit, & declarauit verba Tridentini, quod totum illud decreatum sacra Congregatio Cardinalium dicens: *hoc decreto non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam.* & quasi Episcopalem, sed Episcopi privatae quoad alios. Secundò probari potest (& hoc fortasse fuit ratio prædictæ declarationis faciendo) quia licet iij Abbes habeant quoad alia iurisdictionem Episcopalem, in illo tamen decreto Tridentini limitatur hæc facultas ad proprios Episcopos habentes Diœcesis: dicitur enim exercitii solum posse circa subditos in Diœcesi sua: Abbes autem prædicti non habent propriam Diœcensem, quia Diœcesis est solum proprii, & veri Episcopi, & ideo subditi illorum Abbatum dicuntur semper nullius Diœceti. Ratio autem congruentia additur ab Hurtado ex Roderico, quia Episcopi ex officio sunt inquisitores contra hereticos, non verò illi Abbes: quare non mirum, quod plus in hac parte illis concedatur, quam istis.

Hinc infertur primò, si Episcopus habeat in Diœcensi alterius Episcopi Abbatum exemptionem non posse subditos illius Abbatum absoluere viitate illius decr. quia respectu illorum non est formaliter Episcopus, sed materialiter, & per accidens: ita Hurtado ubi supra. Infertur secundò subditos horum Abbatum, ne sint deterioris conditionis, quā alij fideles, posse recurrere pro absolutione in iis casibus ad Episcopum, in cuius Diœcensi continetur Abbatia: ita Suarez & Aulua, quos afferunt, & sequuntur hac in parte Sanchez dicto cap. 11. & Hurtado ubi supra.

Peres quomodo possit subditus Abbatis absoluui ab Episcopo, cui non subditur in ordine ad sacramentum penitentiae, sed suo Abbat, quod deber absoluere a peccatis alii, vel à confessio, quem ipse approbauerit, & deputauerit. Respondere, id posse duplicitate fieri, primò habilitas Abbatis, ut possit confiteri Episcopo, & ab eo absoluere ab aliis peccatis: secundò & facultas si Episcopus absoluere eum extra sacramentum ab excommunicatione referuatur, quia ablati, auctoritatem etiam referuatio peccati heresis, atque adeo ab eo, & aliis peccatis poterit absoluere per confessari ab Abbat deputatum.

Hac occasione dubitari potest quintò, an Cardinals in suis titulis, in quibus videntur habere emblema iurisdictionem quasi Episcopalem, possint vñ facultatibus Episcopis concessis in prædicto decreto Tridentini. Affirmatam sententiam defendi possedit Moneta, de communione volunt.

cap. 5. quest. 13. conclus. 1. num. 453. licet contrarium ipse teneat: in eamdemque sententiam inclinare viderur Diana pari. 5. tract. 2. de potest. & privileg. Cardinalium, resolute. 59. argumento de sumpto ex Abbatibus supradictis, quibus ob protestatem quasi Episcopalem, quam habent, conceditur ab aliquibus ea facultas. Posset item hoc ipsum confirmari; quia Congregatio in sua declaratione videtur solum loqui de Abbatibus, & aliis, qui sunt Episcopis inferiores, ut constat ex illis verbis, non comprehenduntur inferiores, &c. Cardinales autem non appellantur inferiores Episcopis, sed illis superioribus, ut communiter dicunt Doctores, quos latè congerit id probans idem Diana loco citato resolutione prima. Consequenter tamen ad supradicta, negativa pars amplectenda videtur, quia licet verba Congregationis de Cardinalibus non loquantur: ratio autem, in qua diximus fundati illam declaracionem, de Cardinalibus idem probat: cum nec illi propriam habeant Diœcesim, sed titulum, seu Parochiam, atque adeo non verificantur de illis, quod exercent eam potestatem circa subditos in sua Diœcesi. Imò in illis res videtur clarior, quia subditi illorum titulorum, non sunt illius Diœcesis, sicut subditi Abbatis exempti, sed sunt propriè in Diœcesi Romana, & subduntur in spiritualibus immediate Vicario Papæ, & eius Viceligerenti, nec vlo modo pertinent ad Diœcesim Cardinalis titularis. Alioquin nullam, aut ferè nullam Diœcesim habetur Papa ut Episcopus Romanus, cum præcipue Vrbis Ecclesie sint tituli diversorum Cardinalium. Denique praxis hac esse videtur nec enim vñquam audiui vñllum Cardinalem hac potestate vñm in suo titulo. Loquor autem de Cardinalibus habentibus titulos suos in Vrbe Romana: nam Episcopus Ostiensis, & alij quinque Cardinales antiquiores, qui sunt Episcopi Cardinales, & habent suos titulos Episcopales in sex ciuitatibus Roma proximis, non est dubium, quod possint in suis titulis, quod alij Episcopi possint in sua Diœcesi, cum habeant pro titulo Cardinalitio Episcopatum particulariter, in quo habent propriam Diœcesim, & in qua habent potestatem plenam Episcopalem.

61 Dubitatur sexto de Archiepiscopo, An non solum in propria Diœcesi, sed etiam in tota sua Provincia, & intra Diœceses Episcoporum inferiorum possit vñ hac facultate. Conveniunt omnes, quod possit, quando visitat Diœcesim sui Suffraganei, nempe cauila sufficienti existenti ad visitationem, & probata in Concilio Provinciae, & postquam suam Diœcesim plenè visitauit ex Tridentino, sect. 24. cap. 3. Videatur Sanchez dicto cap. 11. num. 6. Suarez dicta disp. 30. de Pœnit. sect. 2. num. 8. & de censura disp. 41. sect. 2. num. 12. Henriquez, Barboza, Bonacina, Aula apud Castro Palaum vbi supra, num. 7. Fundatur autem haec doctrina in cap. finali de censibus in 6. vbi dicitur: Potest etiam idem Archiepiscopus dum visitat, subditorum suffraganeorum confessio-nes audire, & absoluere penitentes, & ibi penitentias iniungere. Quare quoad hoc censetur pro illo tempore illa Diœcesis Archiepiscopi. Addit Sanchez lib. 4. in Decalog. capit. 3. 8. numer. 16. probabile esse, quod possit Archiepiscopus etiam extra tempus visitationis Episcopos suos Suffraganeos absoluere, quia sunt eius subditi in spiritualibus, licet alij id negent, quod etiam vi-

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

detur approbare Hurtado vbi supra, §. 47. Sed id parum vtile videtur mihi ad praxim: nam si hæc facultas non sit revocata per Bullam Cœnæ, ipfem Episcopus potest suo confessario committere potestatem ad ipsum Episcopum absolvendum. Sic enim colligi videtur ex doctrina generali, quod Episcopus potest circa scipsum, quod potest erga subditos, de quo dixi disp. 20. de panis, sect. 5. num. 57. & 65. & clarius ex declaratione factæ Congregationis, quam afferit Suarez dict. disp. 30. de Pœnit. sect. 2. num. 15. his verbis: An Episcopo in aliquo delictorum, de quibus hoc capite prolapsus, licet ad se absolucionem proprium confessarum deputare cum eadem auctoritate, quam ipse posset ex eodem capite in sibi subditos exercere: Congregatio censuit id Episcopo licere. Quam declarationem inuenio etiam in meis declarationibus manuscriptis, vbi plus aliquid additum est in illo responso, nempe Congregatio censuit licere, etiam si Episcopus Rome est, & sic extra suam diœcesim. Vnde non restat necessitas recurrendi ad suum Archiepiscopum, cum ipse Episcopus possit facere se à suo Confessario absoluti.

Dubitatur septimè, An subditorum nomine intelligentur forenses, & qui domicilium in ea Diœcesi non habent, in qua tunc reperiuntur. Respondeo de vagis, qui nullibz domicilium habent, certum censetur posse absolvi, quia nullum alium habent Episcopum, nisi illum apud quem sunt. Idem dicendum de eo, qui duplex domicilium habet in duplice Diœcesi, in quorum quilibet æquè, vel ferè æquiter habitat. Videatur Suarez dict. disp. 30. de Pœnit. sect. 2. n. 3. & Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 11. n. 8.

De peregrinis, & aduenis, qui alibi domicilium habent, & ad breue tempus habitant in alieno Episcopatu, affirmant etiam Suarez, quem afferit, & sequitur Sanchez dicto cap. 11. numer. 8. 9. & 17. Barboza, Bonacina, & Garcia, quos afferit, & sequitur Castro Palao vbi supra num. 8. atque etiam Hurtado dicta disp. 8. 4. §. 48. Ratio autem est, quia hi omnes, quandiu ibi commorantur, subditi sunt illius Episcopi, quoad Sacramentum penitentie, & ad illa, quæ penitentiam concernunt, quare videtur satis tuta hæc sententia, si facultas illa non sit per Bullam Cœnæ revocata. Præterim cum pro illa sententia inneniatur declaratio quadam Congregationis Cardinalium, his verbis: Qui non sunt subditi Episcopi, puta Medicus, Prator, & similes exteris, qui tamen habitant in ciuitate, hoc decreto comprehenduntur, et si commiserint crimina in aliis ciuitatibus: adhibitata tamen hac distinctione, quod scilicet possent absoluiri in Sacramento Penitentie à suis criminibus, non tamen dispensari super his. Quia nimis aduenia non sunt subditi quoad dispensationem, ut probat latè Sanchez cum alii, dicto cap. 11. numer. 9. & lib. 3. de matrim. disp. 23. num. 12. & 13. Quamvis autem ibi exigatur quod habitent in ciuitate, id exempli gratia dicunt est, nam idem est, licet habitent in oppido alio Diœcesis; saltem si ibi Episcopus etiam adesseret, vel si ex oppido habitationis intra Diœcesim, veniant ad ciuitatem, in qua residet Episcopus, ut ab eo absoluantur. Notar verò Hurtado loco citato non posse absolvi, si ex sua Diœcesi veniant ad aliam Diœcesim; ut ibi ab alio Episcopo absoluantur: hoc enim est in fraudem, & lex non facit fraudulentis; vt si aliquis ex

111 3 Hispa

Hispania transiret in Galliam, ut ibi absoluere tuas ab heresi per Episcopum, cui Papa ob Provinciam necessitatem facultatem dedit hereticos absoluendi: & hac de causa disp. 20. de Pœnitent. sect. 5. num. 68. & 70. loquendo de absolutione exterorum à reseruatis, limitauit semper doctrinam illam ad eos, qui bona fide ad alium locum accelerunt, & non in fraudem, ut fugerent reseruationem.

Idem dicunt communiter Doctores de Religiosis exemptis, qui nomine subditorum eo loco intelliguntur, & absolu possunt ab Episcopo loci vbi habitare, si ipsi ex licentia sive Praleti se illi subdant in foro pœnitentiae: ita Sanchez dicto cap. 11. n. 10. vbi idem dicit de Monialibus exemptis, atque etiam de subiectis ipsi Episcopo. Suarez dicto disp. 30. de pœnitent. sect. 2. n. 3. Hurtado dicto §. 48. in fine, & alij communiter.

63 Dubitatur octaua, an Episcopus extra sacramentum Pœnitentiae, possit uti ea facultate, & extra sacramentum Pœnitentiae, possit absoluere ab excommunicatione ob heresim pœnitentis, posse occultam, atque ita tollere reseruationem peccati uti ea faciat, ut postea Confessarius ordinatus possit ab eo absoluere. Negant Barbosa, Aloysius Riccius, & Gartzia apud Castro Palaum vbi supra num. 10. & excommunicatione ob heresim additum Gartzia, ita responsum sapere fuisse à sacra Congregatione. Ego duas declarationes Congregationis innuenio. Prima habet hac verba: Querebatur, an Episcopus in causa huius capit. 6. habeat facultatem dispensandi cum suo Diœcesano absente in aliena diœcesi legitime impedito, commoranti? Congregatio censuit, quod forensiter in causa huius cap. 6. possit absolu in sacramento Pœnitentiae ab illo Episcopo, in cuius Diœcesi, vel ciuitate commoratur: non autem ab alio dispensari. Facit ad hoc, quod Nuncij, qui possunt absoluere excommunicatos ob iniunctionem manus in Clericos non possunt absoluere subditos extra provinciam. Accedit etiam quod Concilium loquuntur de absolutione sacramentali in foro conscientiae, qua requirit presentiam exemplo confessionis, qua non possit fieri per nuntium, vel per litteras. Altera declaratio est, quam paulo supra reuolumus, vbi cum dictum esset, posse exteris absolu ab Episcopo in cuius Diœcesi commorantur, additum: adhibita tamen hac distinctione, quod scilicet possent absolu in sacramento Pœnitentiae à suis criminibus, non tamen dispensari super his.

64 Contraria tamen sententia communis est ferè omnium. Videantur Nauaratus, Emanuel. Roder. Suarez Petrus Ledesma, quos affere, & sequitur Sanchez dicto cap. 11. num. 13. Garcia, quem affert, & sequitur Castro Palaum vbi sup. n. 10. Hurtado vbi supra §. 49. & alij. Et quidem ex verbis Tridentini non potest contrarium sufficienter probari, & ex principiis generalibus deduci videtur, cum constet absolutionem a censura posse separari ab absolutione à peccatis. Nec limitatio illa, pro foro conscientiae, cogit ad hoc, ut fiat in sacramento: nam verba illa alium habent sensum, nempe ne proflit absolu hæc pro foro externo, in quo quantumvis aliquis absolutus si ab Episcopo pro foro conscientiae, habebitur tanquam non absolutus, & punietur omnibus iuris pœnis.

65 Solum ergo obstat possunt declarationes sacrae Congregationis supra relatae. Ad has tamen dici potest, in iis agi non solum de absolutione à censura, sed etiam ab ipso peccato: ideo enim

dictum est, posse absolu in sacramento Pœnitentiae à suis criminibus, à quibus certum est Episcopum non posse absoluere extra sacramentum. An vero possit aucter reseruationem peccati absoluere extra sacramentum à censura, ita ut posset ab alio Confessario ordinario possit ministrari sacramento absolu à peccato, non fuit ibi quod situm, nec decifum.

Hic responsum obici potest ex verbis illius Ohmij primi, exemplo, quo viri Nuncij non potest subditos absoluere extra provinciam à censura. Canonis: loquuntur ergo Cardinales de absolutione à censura. Secundum, quia vtuntur exemplo confessionis, quæ debet fieri in præsentia, non ergo loquuntur de sola absolutione sacramentali; nam ad hanc non esset apicum exemplum confessionis; et tamen enim adducere exemplum eiusdem sacramenti Pœnitentiae, in quo requiritur præsencia ad probandum non posse conferri illud sacramentum in absencia, quod non esset exemplum, sed res ipsa. Responsum tamen potest ad primum illud exemplum Nuncij, aucter ad probandum non posse Episcopum absoluere subditum distantem, & existentem extra diœcensem in illis casibus: Nam sicut Nuncius, quia accipit potestatem rectitudinem, ut exercere eam possit intra provinciam, non potest absoluere à censura eum, qui est extra provinciam: ita Episcopus, qui datur facultas à Tridentino ad absoluendum, quam exercere possit in sua diœcensi: non potest subditum extra diœcensem absoluere. Quare vel nihil dictum est de dispensatione cum subdito extra diœcensem existenti, sed solum de absolutione: atque ita fatendum erit voluisse in ea response declineat questionem controversam, an posset Episcopus dispensare cum subdito commorante extra diœcensem, de quod etiam Doctorum varia sententia, ut mox videbimus, & solum dixerunt, quod magis extra controveriam videbantur: nimis inviditum illum non posse tunc absolu à suo Episcopo, sed ab eo, apud quem commoratur, à quo in sacramento potest à criminibus his absolu, non tamen dispensari. An vero posset à suo Episcopo absente dispensari, nihil dixerunt; quare verba illa non autem ab alio dispensari, intelligenda erunt, ab alio, quam à proprio Episcopo, licet possit ab alio, apud quem peregrinatur absolutus: prout dictum fuit in secunda decisione supra allata. Vel certe si verba illa, non autem ab alio dispensari, significent non posse à proprio Episcopo tunc dispensari, sed solum posse absolu ab eo, apud quem commoratur, fatendum erit Cardinales respondere iuxta opinionem eorum, qui, ut vidimus, dixerunt, Episcopo non fuisse datam facultatem à Concilio, non solum absoluendi, sed nec etiam dispensandi, nisi intra diœcensem, quæ opinio an sit certa polita videbimus.

66 Ad secundum responderi potest, exemplum confessionis, quæ fieri debet in præsencia auctri ad probandum absolucionem ab iis criminibus debere etiam dari in præsencia: facultas enim data ibi Episcopo ad absoluendum ab iis peccatis, est solum ad absoluendum sacramentum, ut diximus, cum peccata non possint extra sacramentum absolu: unde inferunt non posse fieri in absencia: quod probant non quidem ex eo, quod sacramentum Pœnitentiae non possit ministrari absenti (hoc enim esset idem per dictum probare, & affere reuam ipsam in exemplum) sed ex eo quod

quod confessio non possit fieri in absentia per nuncium, vel per litteras: nam sicut confessio, qua est vna pars huius sacramenti exigit praesentiam, ita absolutio, qua est altera pars, exiget eandem praesentiam. Affert ergo confessio in exemplum ad absolutionem, atque adeo exemplum non est idem, sed aliquid condistinctum ab eo, ad quod affert. Qui sensus constat clare ex ipsis verbis supra relatis. Accedit etiam (inquit) quod Concilium loquatur de absolutione sacramentali in foro conscientia, qua requirit praesentiam exemplo confessio, qua non potest fieri per nuncium, vel per litteras.

⁶⁷ Dubitatur nondum, an possit Episcopus hac facultate vti, non solum extra sacramentum, sed etiam in absentia, non quidem absoluendo a peccatis, sed a sola censura subditum absentem, qui tamen saltem sit intra diocesim. Negantij, qui negant facultatem hanc posse exerceri extra sacramentum penitentia. Alij tamen omnes, qui dicunt posse extra sacramentum dari absolutionem ab hac censura consequenter, & merito admittunt posse conferri absenti, quia absolutio a censura ex genere suo ab absenti dari potest: & haec facultas non limitatur Episcopo, quod haec censuram: ita Suarez, Manuel, Petrus Ledesma, & Henriquez, quos affert, & sequitur Sanchez dito cap. 11. num. 14. Hurtado vbi supra numer. 49. & alij.

⁶⁸ Dubitatur tamen decimò & magis, an si Episcopus sit in Diocesi, & subditus extra illam, ⁶⁹ vel è contra, possit Episcopus subditum à censura, & sicut absoluere, stante illo Tridentini decreto & idem dubitatur, quando vterque extra diocesim sit. Variae sunt doctorum sententiae. Prima est Episcopus. Prima esse potest, requiri Episcopum, & subditum tunc esse vtrumque intra propriam diocesim: absoluere. Et quod videtur supponere iij, qui volunt, non posse Episcopum vti hac facultate, nisi in sacramento penitentia: si enim aliunde requireretur, quod Episcopus, vel subditus sit intra diocesim, vt significare videtur Tridentinum: consequens est, vt vterque debeat esse intra diocesim, cum vterque debeat esse in eodem loco ad valorem sacramenti penitentia. Ratio autem esse potest quia licet actus iurisdictionis voluntariae, qualis est haec absolutio, possint exerceri ab Episcopo etiam existenti extra diocesim, & erga subditos extra illam existentes, vt cum alius probat Sanchez lib. 3. de marim. disp. 19. numer. 8. hanc tamen facultatem limitauit Tridentinum dicens licet Episcopis, & quoscumque sibi subditos in diocesi sua absoluere: cum autem verba illa in diocesi sua non magis possint intelligi de subdito, quam de ipso Episcopo, de vtraque intelligenda videntur. Hec tamen sententia communiter reicitur, vt notant Sanchez dito c. 11. num. 15. Suarez disput. 41. de Censuris f. 2. n. 11. in fine, Hurtado vbi supra §. 49. & alij. Quia legum cōrēctio vitanda est quantum fieri possit quare cum verba illa alium sensum habere possint, non debet imponi noua limitatio adeo exorbitans, vt vterque debeat intra diocesim exsistere.

⁷⁰ Secunda ergo sententia ex aduerso docet, neutrīus, praesentiam intra diocesim exigere: ita Sanchez vbi supra num. 17. & indicat Petrus Ledesma apud ipsum, & clare sequitur Hurtado dito §. 49. verba autem illa, in sua diocesi, non omnes eodem modo explicant. Nam Ledesma dicit,

sensum esse, erga subditos sua diocesis. Hec tamen explicatio videtur aliunde limitare facultatem illam, ita vt non posset Episcopus absoluere subditum aliena diocesis apud se commorantem, quod esset contra id quod sacra Congregatio, vt vidimus, sapius respondit.

Alij ergo dicunt, verba illanom esse restrictius, sed explicare verba praecedentia, ita vt sensus sit, posse Episcopum absoluere subditos omnes suos, siue subditi sine ratione domicilij (et hos potest absoluere ubiqueque sint) siue subditi sint solum quia tunc in diocesi commorantur, quales sunt peregrini: hos autem non potest absoluere nisi quandiu ibi sunt. Potest ergo absoluere subditos in diocesi omnes, hoc est, vel qui ratione domicilij pertinent ad eius diocesim, atque adeo licet physice sint extra illam, sunt tamen in illa moritari: vel eos, qui licet sint alieni, sunt tamen physice in illa diocesi, & ideo subduntur illi quoad forum penitentiale: ita explicant Sanchez, & Hurtado locis citatis.

⁷¹ Tertia sententia docet requiri, quod Episcopus sit in sua diocesi, & hoc sufficere, vt possit absoluere subditum existentem extra illam: ita Castro Palao ditta diff. 4. punct. 3. §. 1. num. 12. quia in iis decretis nulla clausula, imo nulla syllaba debet esse superflua, vi probat ipsam Sanchez lib. 3. de marim. disp. 26. num. 6. superfluent autem illa verba, in sua diocesi, si non afferrent aliquam restrictionem: nam concessa semel facultate absoluendi omnes subditos, iam possit Episcopus absoluere habentes domicilium ibi, atque etiam aduenias, & peregrinos ibi commorantes, qui omnes nomine subditorum intelliguntur in ordine ad forum penitentiale: nihil ergo operantur verba sequentia. Porro verba illa magis debent intelligi de Episcopo, quam de subdito praesente intra diocesim, probat argumentis infra adducendis contra in ostiam sententiam.

Ceterum Hurtado vbi supra preoccupasse videtur, & occurritis huic difficultati, significans verba illa non esse superflua, sed necessaria ad explicanda, & limitanda verba priora. Facultas enim absoluti quoscumque subditos potius ab aliquo nimis late intelligi, ita vt si Episcopus haberet aliquos subditos in temporalibus, qui non perrinerent ad eius Diocesim, possit illos etiam absoluere. Item si haberet subditos in Abbataria aliqua, qui non subderentur ei, vt Episcopo, sed vt Abbati, eos etiam absoluere possit, quia sunt eius subditos. Ad hoc ergo, & similes subditos excludendo addita sunt verba, in sua Diocesi, quibus limitatur facultas ad eos tantum subditos, qui pertinent ad eum, vt Episcopo; nam Episcopus solus, vt Episcopus habet propriè Diocesim: hi autem sunt solum, qui vel ibi commorantur, vel ibi habent domicilium, licet actu alibi peregrinatur.

Hec tamen easio, vt verum fatear, excogitata videtur ad effugendam quovis modo difficultatem: non tamen iuxta mentem Concilij: nam facultas concessa Episcopis absoluendi subditos ex se significat satis aperte sensum formalem, nempe de subditis Episcopo, vt Episcopo. Alioquin cum verba illa, in sua Diocesi, non sint addita in facultate paulo ante in eodem decreto concessa Episcopis ad dispensandum in irregularitatibus, & suspensionibus occultis, & non deductis ad forum contentiosum, sequeretur posse Episcopum dispensare cum subditis suis temporalibus

ralibus, non pertinentibus ad eius Diœcœsum, quod nemo concedet: imo nec potest cum iis, qui ei, non ut Episcopo, sed ut Abbatii subduntur, quia facultas Episcopo, ut Episcopo concessa semper intelligitur in ordine ad subditos, qui ei, ut Episcopo subduntur, etiam si alia explicatio non addatur, quæ si addenda erat, cur non fuit etiam in priori concessione addita?

73 *Quarta sententia, magis non probabile.* Quarta sententia, quam magis probo, docet verba illa limitare concessionem, ut non possit Episcopum absoluere subditos, quia in extra suam Diœcœsum commorantur. Ita Suarez dicit *disp. 41. de censuris*, & idem indicauerat *disp. 30. de Penit. sent. 2. num. 3. in fine*, qui eam dicit fuisse rationem Concilij ad hanc limitationem addendam, ut seruaretur vnio, & concordia inter Episcopos, non solum in ordine ad subditos, sed etiam in ordine ad territoria. Quam rationem Autores aliarum sententiarum impugnant: quia id potius suadet limitandam esse facultatem, ne ipse Episcopus in aliena Diœcœsi existens exercet eum actum in subditos, quam ne existens in propria Diœcœsi absoluere subditum existentem extra illam. Ad hoc tamen responderi potest, licet quoad actus Pontificales, qui concernunt potestatem ordinis propter auctoritatem quandam, & maiestatem, quam præ se ferunt, attendatur, ne Episcopus in alterius Diœcœsi eos exercet sine eius consensu: quoad hos tamen actus iurisdictionis voluntaria, qui non habent eiusmodi solemnitatem, & pompa externam, parum curare Episcopum, quod alius Episcopus in eius Diœcœsi, sine eius licentia eos faciat circa proprios subditos alibi existentes, circa quos ipse Episcopus, in cuius Diœcœsi ille alius Episcopus commoratur, nihil potest exercere, eo quod non sint eius subditi: Multum tamen curare, ne circa subditos, qui ad eum iam pertinent, dum ibi commorantur, alius Episcopus, siue præsens, siue absens, illos actus exerceat. Cum enim hi eo tempore deberent ad ipsum Episcopum recurrere, in cuius Diœcœsi sūt, multum ei præiudicatur, si possint ad proprium Episcopum recurrere ipso relieto, eoque inuito se offendere absolutos, qui antea excommunicati erant. Ut igitur hæc occasio querela Episcopis tolleretur, & debita seruaretur pax, prudenter cum ea limitatione facultas absoluendi concessa fuit, ne subditi extra Diœcœsum commorantes à proprio Episcopo absoluenterentur, sed ab illo apud quem aetū sunt.

74 Ego potissimum ad hanc sententiam amplectendam mouor, quia videtur esse iuxta sensum sacrae Congregationis, si considerentur eius verba in response ilia supra relata; loquendo enim de subdito, qui extra propriam Diœcœsum commoratur, de quo quereretur quid circa ipsum possit Episcopus proprius absens ex vi illius Tridentini Decreti, dicunt, posse ipsum absoluere in sacramento penitentia ab illo Episcopo, in cuius Diœcœsi, vel ciuitate commoratur. Quamvis autem non dixerit expressè, non posse absoluere à proprio Episcopo, hunc tamen fuisse Cardinalem sensum, significant fatis verba immediate subsequentia, quibus redditur hæc ratio: quia *Nuntijs*, qui possunt absoluere excommunicatos, ob iniectionem manus in clericos, non possunt absoluere subditos extra Provinciam. Quod exemplum probat etiam de absolutione à censura, quasi diceret, ut supra notabam, sicut Nuntius,

quia accipit potestatem limitatam ad exercendam illam intra Provinciam, non potest absoluere à censura subditum extra illam existentem; ita nec Episcopus, cui data est facultas absoluendi subditos in sua Diœcœsi, poterit vi huius facultatis absoluere eos extra illam vagantes. Unde constat, verba illa, in sua Diœcœsi, intellecta fuisse à Congregatione, ut limitantia facultatem, ne exerceretur cum subdito extra Diœcœsum comorante. Ex eodem autem Legati exemplo probari potest, Episcopum extra Diœcœsum commorantem posse absoluere subditum suum intra suam Diœcœsum existentem, quia Legatus Pontificis, licet iurisdictionem limitatam ad suam Provinciam accipiat, & licet extra illam non possit iurisdictionem contentiosem exercere, potest tamen exercere voluntariam, etiam extra suam Provinciam adhuc sit, ut notauit cum aliis Azor com. 2. lib. 5. cap. 27. queſt. 6.

Obiiciunt Sanchez, & alii, quia si contextum Concilij attente inspiciamus, verba illa, in sua Diœcœsi, potius videntur referri ad Episcopum, ut ipse debeat esse in sua Diœcœsi, quam ad subditum absoluendum. Dicitur enim: *licet Episcopus, &c. quoquecumque sibi subditos, in diœcœsi sua absoluere: vbi ponderas Sanchez post particulari, subditos, esse virgulam diuidentem à verbis illis, in diœcœsi sua, quasi hæc verba non coniungenda sint cum subditos. Respondet: in primis in variis editionibus antiquioribus, quas ego vidi, Coloniensi, Antuerpiensi, Lugdennensi, non inueniri virgulam post vocem, subditos, quod si in aliqua editione addita sit, id sine mysterio factum est, maioris claritatis gratia. Quoū facti debet ipse Sanchez, qui eodem n. 17. dicit, sensum illorum verborum legitimum esse, subditos in diœcœsi sua, id est, quoquecumque sibi subditos, & quoquodcumque subdantur: iuxta quem sensum verba illa in diœcœsi sua, referri debent ad subditos, atque ideo legi debent sine virgula, & interrupzione. Vnde ipse Hurtado, qui tentatiam Sancij sequitur, non solum illus non fuit illo argumento virgulæ interposita, sed portius ea verba sine virgula scripti dicto §. 49. ibi: est ergo hic sensus: Episcopus potest absoluere sibi subditos in sua diœcœsi, id est, in quo ratione diœcœsi sua habet sacramenti. Non est ergo ex illa virgula fundamentum ad separandam diœcœsum à subditis.*

Arguunt rufus ex iisdem verbis, quia dum Concilium dicit in diœcœsi sua, non potest loqui de subditis, sed de episcopo, nam subditi non habent diœcœsum, sed solus Episcopus. Respondeo verum esse, *is, sua, referri ad Episcopos, non ad subditos, & quoquecumque sibi subditos, Episcopos posse subditos in diœcœsi sua, hoc est plurorum Episcoporum absoluere. Hinc tamen non sit, non agi de subditis presentibus in diœcœsi: sicut si dicam fuisse, licet Episcopis absoluere subditos existentes in diœcœsi ipsorum Episcoporum, quomodo explicantur diœcœsi Episcopi, & non subditos, sententia tamen in diœcœsi referetur ad subditos, & non ad Episcopos. Idem autem est sensus verborum illorum, in diœcœsi sua, ita ut sua sententia arguatur, quod Episcopus, cuius est diœcœsi, præfencia tamen significata per illud, in, referatur ad subditos, quia in ea diœcœsi esse debent.*

Maius dubium esse posset, an ad dispensatio- nem in irregulariariis, & fulpionibus occulatis, quia in eodem decreto fieri conceduntur ab Episcopis.

Episcopis, requiratur etiam præsentia subditi intra diocesum proprii Episcopi, à quo dispensatur. Id enim aliqui affirmant, Henriquez, Auila, & Manuel apud Sanchez, dicto cap. 11. num. 12. & videtur illis fauere responso Cardinalium supra relata. Alij tamen id negant Suarez diff. 41. de censuris, scilicet 2. num. 10. & 12. & Sanchez dicto num. 12. Quia verba illa in diocesi sua, non sunt apposita in priori parte illius decreti, in qua conceditur facultas ad dispensandum, sed solum in posteriori, ubi datur facultas ad absoluendum. Hoc tamen dubium non pertinet ad quæstionem præsentem, quæ solum est de facultate ad absoluendum.

Dubitatur unde in, an Episcopus posset facultatem ad absoluendum ab hæresi alicui committere. Difficilis oritur ex verbis Concilij, in quo, licet ad absoluendum ab aliis casibus occultis data sit facultas Episcopo, vel Vicario ad id ab eo specialiter deputando, de hæresi tamen subditur: idem & in hæresi criminis in eodem foro conscientia eis tantum (scilicet Episcopis) non eorum Vicariis sit permissione. Adhuc tamen multi, & graues doctores putant, licet Episcopus non possit deputare Vicarium ad absoluendum ab omnibus casibus reseruatis occultis, comprehensa etiam hæresi, inquit nec specialiter ad omnes casus hæresis occultæ, posse tamen occurrente casu alicuius hæretici occulti, committere alicui specialiter absoluendi facultatem pro illo casu: ita Nauarrus, Corduba, Henriquez, Azor, Eman. Sa, Vega, Manuel. Roder. quos affert, & sequitur Sanchez dicto cap. 11. num. 23. Hurtado dicta diff. 84. §. 37. & alij. Quia de iure communi potestas ordinaria, qualis est hæc, cum data sit, non personæ, sed dignitati Episcopali, cui perpetuò annectitur, delegari potest. Correctio autem iuris communis vitanda est, & strictè interpretanda. Potest verò explicari limitatio à Concilio posita dicendo, negari Episcopo facultatem deputandi vicarium generalem ad omnes casus comprehensa hæresi: vel etiam specialem ad omnes casus hæresis, non tamen committendi alicui facultatem pro casu particulari occurrente, cuius iam ipse Episcopus notitiam habet: qui certè vel non esset simpliciter vicarius, vel esset vicarius specialissimus, qui non censetur prohibitus, cum Episcopus per seipsum in ampla diocesi non posset omnes audire, nec adire, si v. g. longè distet, nec possit ad Episcopum venire sine scandalo, ut si sit fœmina nobilis, nec Episcopum accertere, si v. g. sit monialis in clausura degens; quare non esset sufficiens necessitati prouisum, si Episcopus tunc non posset alium loco sui deputare ad absoluendum. Et ideo sententiam hanc probabilem esse fatetur Castro Palao ubi supra numero 20.

Secunda tamen sententia verior negat hanc deputationem fieri posse, quam tenent Gutierrez, & Petrus Ledesma, quos affert Sanchez ubi supra num. 22. P. Molina, Simancas, Garzia, & Lorca, quos affert, & sequitur Suarez in praesenti diff. 21. scilicet 4. numer. 8. qui idem docuerat diff. 30. de Penit. scilicet 2. numer. 9. & 15. Castro Palao dicto num. 20. & alij. Et videatur clare colligi ex verbis Tridentini, quæ per voces satis vniuersales omnem Vicarij deputationem negant. Primum quia cum Vicarium solum specialem pro aliis casibus permisissent,

postea ad casum hæresis omnem Vicarium excludeno, id videtur necessariò intelligi de omni Vicario, qui pro aliis casibus permisitus erat: qui autem pro aliis casibus permittebatur, deputati poterat vel ad omnes casus venturos, vel etiam adueniente casu, pro illo in particulari: utrumque ergo Vicarium ibi concessum negare verba frequentia in casu hæresis dicendo, non eorum Vicariis. Secundò clarissima ex illa particula, eis tantum, nam dictio, tantum, est exclusa vniuersalis omnium aliorum. Ideoque in summulis proppositio exclusiva, Petrus tantum, seu solum currit, explicatur, & resoluitur per has, Petrus currit, & nullus alius à Petro currit. Propositio ergo illa; Episcopus solum possit absoluere resolui deber per has. Episcopus solum & nullus alius prater ipsum possit. Qui autem nullum posse dicit, omnes prorsus absque via exceptione excludit. Quod magis ex argumentorum solutione constabit.

Ad qua dicimus in primis hanc non esse propriæ correctionem iuris communis, & eius restrictionem, sed potius concessionem nouam factam Episcopis contra ius, quo absolutio hæresis reseruata erat, sibi Summo Pontifici: quare retorqueri potest argumentum, quia correctione iuris antiqui vitanda, & restringenda est. Si ergo iure antiquo Episcopus, vel alius sibi non poterat ab hæresi absoluere, non est ab hoc iure antiquo recedendum, nisi quantum necesse fuerit ad verificandum ius nouum, atque adeo concessio nova, quæ non contrigit ius antiquum limitando, sed potius extēndit Episcoporum potestatem, explicanda est in proprio verborum sensu, ut sonat. Secundò retorqueri potest argumentum, quia si verba illa, eis tantum, & non eorum vicariis, intelligi possunt, & non excludant Vicarios omnes etiam specialissimos, sed solum generales, vel speciales, quia hoc sufficit ad ponendam differentiationem inter alios casus reseruatos, in quibus Vicarij speciales deputari possunt, & inter hæresim ad quam non potest deputari Vicarius etiam specialissimus, sed solum specialissimus: eodem modo posset aliquis dicere, posse Episcopum deputare Vicarium ad omnes casus hæresis occultos, quia adhuc tunc esset differentia inter hæresim, & alios casus: quia in ordine ad alios potest Episcopus deputare Vicarium specialem, eum facultate generali ad omnes casus reseruatos occultos: at in ordine ad hæresim, non sufficeret ea deputatio, sed requiretur Vicarius specialior deputatus ad hæreses occultas, qui Vicarius esset specialior, quam illi alius deputatus ad omnes casus. Vnde dicere posset non prohiberi Vicarium deputatum ad omnes hæreses, sed Vicarium, qualis deputari potest ad alios casus: quod tamen Autores prima sententia non concedunt. Ergo facendum est omnem Vicarium etiam specialissimum prohiberi: alioquin, cur minus prohibetur specialissimus, quam specialior, cuius permissione stari posset cum maiori restrictione circa hæresim, quam circa alios casus.

Ad illud verò, quod dicebatur, Episcopum non posse per seipsum sine graui inconvenienti omnes subditos audire, & absoluere. Respondeatur idem inconveniens sequi in sententia contraria. Si enim Episcopus non potest committere suas vices alteri ad casus omnes hæresis, sed debet toties, quoties, occurrente casu, eas pro illa vice committere; debet ergo toties quoties notitiam habere

78
An Episcopus posset hanc facultatem alteri committere.

80

81

habere de casu in particulari, & de impedimento personæ, ne ad ipsum veniat: quod etiam difficultate est, cum subditus in Diœcœsi ampla possit nimium digitare, & confessarius etiam, cui danda esset facultas: in iis ergo, & aliis similibus casibus, sicut Episcopus posset in sententia contraria facultatem pro illa vice dare alicui, ita & quæ faciliter poterit subditum intra Diœcœsim existentem absoluere: quia ut supra diximus, absolutio à censu potest absenti conferri, & ablata censura auctor refutatio huius peccati, à quo poterit postea Confessarius ordinarius absoluere. Potest autem Episcopus id facere imposita penitentia salutari subditu, & ad hunc remedium necessario, ideo namque eligitur Episcopi industria in hoc casu, ut per seipsum morbo adeo periculoso medicinam adhibeat opportunam. Vnde rursus confirmari potest nostra sententia, quia quando eligitur industria personæ ad aliquid munus, non potest id alteri delegare; in prædicto autem decreto eligitur industria Episcopi ad absoluendum ab heresi, qui ideo designatur ut per seipsum tantum absoluat: non potest ergo id alteri committere.

82
Quid intel-
ligatur per
crimen occul-
tum?

Dubitari solet ultimò, quid intelligatur per crimen occultum pro quo solo data fuit ea facultas. Sed hæc quæstio generalis est ad omnes dispensationes, & absoluciones, quæ dari solent in casibus occulciis, de qua videri possunt Sanchez dicto c. 11. num. 19. & sequentibus, & l. 8. de marim. disp. 34. num. 55. & 56. Azor. 1. tom. lib. 8. cap. 10. quæst. 9. Suarez dicta disp. 30. de penitent. sect. 2. & disp. 41. de Censuris. sect. 2. Molina tract. 3. de Iustit. disp. 79. num. 8. Auila de censuris part. 2. c. 7. disp. 1. dub. 1. concl. 2. & p. 7. disp. 10. dub. 6. & alij. Videantur etiam responsa aliqua facta Congregationis super dictum decretrum Tridentini, quæ occulta, in hoc casu sat strictè accipere videntur.

§. II.

De facultate Inquisitorum ad absoluendum ab heresi.

83

Non est dubium de potestate Inquisitorum ad absoluendos hereticos penitentes iudicitaliter pro foro extero, atq; adeo simul pro interno: hoc enim faciunt, quando eos præmissa abiurazione recorulant Ecclesiæ, & impunenteri penitentiam. Sed difficultas est, an extrajudicitaliter possint pro solo foro conscientiarum eos absoluere, quando ad ipsos non pro tribunali, sed secreto, & in priuato per se, vel per alios recurrunt pro absolutione obtinenda.

Prima sen-
tencia.

Prima sententia affirmit, quam aliqui tenent loquendo saltem de Inquisitoribus Hispaniæ: alij vniuersaliter loquuntur. Plures pro hac sententia afferuntur apud Sanchez lib. 2. in decal. cap. 12. num. 1, nempe Campiegus, Rodericus, Toletus, Gutierrez, Paramo, Bannes, Henriquez, Graffius, Simancas, & alij, quibus adduntur Navarrus, Vialdus, & alij apud Castro Palauum 1. tom. dicto tract. 4. disp. 4. §. 2. numer. 2. Item afferuntur Homobonus, Puteanus, Villalobos, Freitas, Bonacina, & alij, quos afferit, & sequitur Diana 1. part. tract. de absolut. ab heresi, resolut. 3. & 4. part. tract. 8. de officio, & potest. Inquisit. refol. 35. & eam probabilem facit Sanchez ubi supradictum. 2.

Secunda sententia negat solidè hanc Inquisitorum potestatem fundari, ita Sanchez ubi supradictum. 3. Suarez in presenti disp. 21. fid. 4. tenuum. 15. Garcia, Farinacius, & Barbosa, quos afferit, & sequitur Castro Palau ubi supra. num. 2.

Alij plures afferuntur à Diana locis proximis, nempe Sanctarellus, Zecchini, Nouarini, Ricciullus, Ioan. Valerus, Riccius, Alfonius de Leone, & alij. Quia nec ex Bulla aliqua concessio constat, nec etiam ex munere sequitur, nam torum hoc munus pertinet ad forum iudiciale, ad quod nullo modo requiritur, nec defertur potestas absoluendi pro solo foro conscientiarum, & interno, quæ absolutio ad forum iudiciale impetrinenter se habet.

Afferri solet Bulla quædam Clementis V. I. relata à Penna in direct. inquisit. inter Bullas illius Pontificis, & data fuit anno 1530. & incipit. Cùm sic sit, in qua habentur haec verba; Nobis etiam, ac Vicariis prefatis extra iudicitaliter Luthernos occulcos, & non inquisitos per ordinarium, siue alios indices, aut alios quoscumque hereticos, &c. si ad cor reveri penitentes id humiliter petierint, postquam heresim, quæ polluit, & infelix transabuerauerint, & medio iuramento promiserint de cetero ab huiusmodi heresi penitus abſinere, absoluendi, illisque pro præmissis penitentiam iniungendi salutarem, eisque ad gremium sanctæ Ecclesiæ restituendi, & rediendi, auctoritate Apollonica, tenore praefectione literarum, licentiam, & facultatem concedimus. In quibus verbis conceditur Inquisitoribus, & eorum Vicariis, nempe Commissariis, facultas extra iudicitaliter absoluendi hereticos occulcos, quæ non potest esse alia, nisi pro foro conscientia, nam pro foro externo publicos etiam hereticos poterant Inquisitoribus ex officio absoluere.

Hac tamen Bulla prohibito multipliciter ab Auctoribus secunda sententia refellitur. Primo quia Bulla illa non ad omnes inquisitores, sed ad aliquos solos ex ordine Predicatorum in Prouincia Lombardia, & quidem non ad successores, sed quo ad eorum personas diriguntur. Secundo quia absoluere extra iudicitaliter, non significat ibi absolutionem pro solo foro conscientiarum, nec sine aliqua iudicij forma, & praesentia Notarii, sed solum sine solemnitate, & publicitate judicij, cum secreta abiurazione, & penitentia, prout sepe declaratum esse à Congregatione supremæ inquisitionis Romana testatur Barbosa de potestate Episcopi. 2. part. allegat. 40. numero 27. Tertio, quia nimis probaret Bulla illa, nempe non solos inquisitores, sed etiam Commissarii posse ab heresi absoluere, quod tamen nemo de facto concedit, nec expedit, cum Commissarii illi in singulis oppidis sint, & homines sepe non ita docti, & apti ad talem potestatem. Vnde Hurtado, qui eam potestatem inquisitoribus concedit dicta disp. 84. §. 53, fatetur id non posse ex illa Bulla Clementis V. I. colligi, quia probaret ultra id quod intenditur.

Ipse vero recurrat tanquam ad unicum fundatum ab ipsis; quia ipse videt inquisitorum supremum in Hispania semel ea facultate ipsis fuisse; Hoc tamen fundatum dubius est: tum quia potest inquisitor ille in prædicto ampliæ opinionem probabilem tot, & tantorum doctorum, qui eam facultatem in inquisitoribus agnoscunt: tum etiam quia retroquerit

potest cum passim inquisitores ipsi rogati de absolutione heretici occulti, nolint eam dare, nisi penitens coram ipsis, & notario compareat, & extra sacramentaliter heresim suam faciat: quem vsum agnoscat, & rueri conatur ipse Hurtado §. 74. & sequentibus, & idem testantur Barnes, & alij, quos refert, & eis afferuntur Castro Palaio vbi sup. n. 3, in fine.

87 Ego in hanc secundam sententiam multo magis propendo, quia in re dubia, & in facultate, cuius solidum fundamentum non invenitur, magis credo faciae Congregationi Cardinalium, qui expresso responderunt, inquisitores eam facultatem non habere, his verbis: *Episcopus, aut Inquisitor absoluere iam non possunt hominem hereticum in foro conscientia, licet hæc facultas à Concilio si ipsa tradita.* Quæ responsio inter impellas, & manu scriptas eadem reperitur. Quidquid ergo sit de bulla illa Clementis VII. vel de qualibet alia, qua non invenitur, in qua hac facultas inquisitoribus data sit; Congregatio censuit per bullam Coenæ eas omnes facultates reuocari. Et quidem maior difficultas esse posset de Episcopis, quibus in decreto Concilij Tridentini, non sine diligentia examine, & consideratione ea facultas data fuerit; Si ergo horum etiam facultatem Congregatio censuit Bulla coenæ reuocatam esse, quanto magis de facultate dubia inquisitorum, cuius concessio solida non appetit, dicendum erit reuocatam omnino esse eadem Bulla coenæ, si quæ vñquam talis facultas extiterit.

88 Hinc facilius responderi potest ad alia dubia, quæ circa hanc Inquisitorum facultatem occurserent. Primum dubitatur, an singuli inquisitores solum possint hereticum occultum absoluere pro foro conscientia, an vero debeat omnes simul assensum præstare. Sanchez dito cap. 10. numer. 4. dicit singulos leofitos posse, cui fauere videtur Gutierrez, Graffius, & Vinaldus ad eo relati. Primo, quia indirecta Bulla Clementis VII. conceditur ea facultas Vicariis etiam, seu Commissariis; Commissarius autem est unus, & sine tribunali; ergo a fortiori unus Inquisitor poterit sine tribunali, ne sit deterioris conditionis, quam Commissarius. Ad hoc tamen responderi Hurtado §. 55. inde probari concessionem illius Bullæ non substiteret, quia in Hispania Commissarii eam facultatem non habent, nec sine magno absurdo habere possent. Adde si eam vñquam habuerunt, reuocatam esse per Bullam Coenæ.

Secundum probat Sanchez, quia hæc est natura fori conscientia, ut facultas in eo concessa secretio, & sine testibus exerceri possit, quod non fieri, si penitens cogeretur toti tribunali suum crimen derelgere, quod durissimum esset. Hoc etiam parum vrgit, quia posset alii Collegis de tegi crimen tacita persona, ut ex eorum consensu unus Inquisitor absoluatur, scutellisque dicunt capitulum. Sede vacante posse absoluere a casibus occulitis in Tridentino concessis, dicunt Capitulo posse proponi crimen tacita persona, ut facultatem concedat alii ad absoluendum.

89 Ipse ergo Hurtado §. 66. & sequentibus purat Inquisitores privatos non habere eam facultatem, sed Inquisitorem supremum Hispaniæ, penes quem residet tota iurisdictio, posse per se solum absoluere, vel committere aliqui ex Inquisi-

toribus priuatis, in modo etiam alteri Sacerdoti. Adhuc, quemlibet Inquisitorem, quando nomine Tribunalis Provinciam visitat, posse absoluere, quia tunc ipse ibi representat totum tribunal, & exercere potest, quod simul cum collegis facere posset. Atque ita consequenter ad eam sententiam dicendum videtur, iuxta quam in Inquisitore non requiritur sacerdotium ad eam absolutiōnem à censura, quia non est actus ordinis, sed iurisdictionis. Quod etiam locum habet in nostra sententia, possunt enim Inquisitores non Sacerdotes absoluere ab hac censura pro foro iudiciale non tam posse singuli leofiti, nisi quando nomine tribunalis operantur. Vnde quando res secretæ agenda esset, nec posset hereticus occultus omnibus se presentare, notat Suarez in presenti dicta scilicet 4. num. 18. expedire, ut alij committant suam iurisdictionem, vni Inquisitori, à quo absoluatur, ut penitentes facilius, & cum minori rubore, & onere accedant. Quod tamen ita debet intelligi, ut persona iam fuerit omnibus manifesta; non enim possunt iudicialeiter decernere de personæ in genere, præsertim cum abiuratio, & absolutio debeat coram Notario in actibus manere.

90 Secundum dubitatur an retenta illa prima sententia, possint inquisitores absolutionem pro foro conscientia alteri committere. Negant aliqui Sanchez vbi supra num. 5. Ipse tamen affirms quia hæc ea facultas non videatur illis concessa, ut constituentibus tribunal, sed ut confessarii priuatis, cum sit pro foro conscientia, & priuatis confessarii non possit facultatem suam alteri committere: adhuc quia hæc facultas non committitur persona Inquisitoris, sed officio cui est perpetuò annexa, non videtur ei commissum ministerium nudum, sed facultas delegabilis. In nostra tamen sententia non est difficultas, cum nec inquisitores habeant eam facultatem pro foro conscientia, nec si eam habent residerent in singulis, sed in tribunal. Tribunal autem potest, & de facto delegat confessario eam facultatem iudicialem, quam habet, ut virtuelli absoluatur, ut cum Menochio, & alii docet idem Sanchez num. 6. & probat ex Clement. 1. de hereticis, vbi expressè dicitur inquisitores posse vices suas delegare; & ratio est, quia sunt delegati à Principe ad uniuersitatem causarum, quare possunt unam, vel alteram causam delegare.

Dubitatur tertio, An hereticus occulto potenti absolutionem pro foro conscientia possint Inquisitores licere eam negare, nisi velit iudicialeiter coram Notario suam heresim fateri. Ad hoc facile responderi posset ex supradictis, posse id licere fieri, quia possent ad minus inquisitores amplecti nostram sententiam negantem Inquisitoribus facultatem absoluendi pro foro conscientia, nec tenentur audire sacramentaliter penitentes, quos probabiliter putant non posse a se absoluiri. Re-

tentia veio sententia contraria, & quod possint etiam in foro conscientia absoluere, an aliquando ad id teneantur saltem ex charitate, & communiter possint reuere, nisi iudicialeiter comparet penitens, & quibus de causis vñus ille iuficitur videri potest. Hurtado late id tractans dis. 8. scilicet 5. per totam.

Dubitatur quarto, An si hereticus ficeret penitentiam ostendat, & absoluatur ab inquisitoribus, absolutione sit valida. Procedit autem hoc

dubium

An reventia illa prima sententia possint Inquisitores absolutionem pro foro conscientia alteri committere.

An hereticus occulto potenti absolutionem pro foro conscientia possint Inquisitores licere negare, nisi velit coram Notario suam heresim fateri.

An si hereticus ficeret penitentiam ostendat, & absoluatur ab Inquisitoribus, absolutione sit valida.

dubium etiam de absolutione iudicialiter data pro foro externo, & licet inquisitores non possint aliter nisi iudicialiter absoluere. Eman. Sa verbo *hæretis*, num. 2, dicit absolutionem valere. Id tamem meritò alij negant, *Henriquez*, & *Sayrus*, quos afferr, & sequitur *Sanchez dicto capi. 12. numer. 8. Castro Palao dicta disput. 4. punit. 3. §. 2. numer. 5.* *Suarez disput. 7. de Censuris f. 6.* (non 7. ve falsò apud *Sanchez*, & *Castro Palao*) num. 12. & in presenti disput. 21. f. 4. numer. 19. Tum quia absolucione à censura per fraudem extorta nulla est, vt cum alii obseruat *Suarez disput. 7. de Censuris* loco citato qualis esset in hoc casu, dum hæreticus se Catholicum fingit, tum etiam quia Inquisitores in absolutione iudicali addunt verba illa: *si ita est, quod ex corde conuerit, non tacendo de se, vel de alio rem aliquam, contra nostram sanctam fidem Catholicam, eum absoluimus & nos aliter.* Deficiente ergo conditione, deficit absolutionis valor. Notar autem idem *Suarez in presenti dicto numer. 19. Hurtado dicta disp. 84. §. 67. & Castro Palao vbi supr. n. 5.* si postea redeat ad bonam mentem hæreticus, absoluendum quidem esse denuo ab inquisitoribus, vel ex eorum commissione, non tamen esse necessarium praefentiam Notarii, & alias solemnitates, quæ iam præcesserunt, si fictio illa fuit mere interna, & post primam absolutionem fictam hæretis non prodiit in actum externum. Quod probant exemplo matrimonij, in quo non est necessaria presentia noua Parochi, quando præstatut consensus, qui coram Parochio, & testibus factus fuerat. Quæ doctrina, & quæ probabilitas saltem erit in hoc casu, ac est sententia illa in casu matrimonij, de cuius veritate non oportet nusquam disputare.

93

Addit *Sanchez* num. 9. si hæreticus aliquas hæreses confessus fuit in tribunali, & aliquas tacuit, absolutum manere à censura incursa propter illas, quas dixit, non vero ab incuria propter illas, quas tacuit. In quo tamen vel obscurè, vel non satis consequenter loqui viderut. Nam vel tacuit bona fide, vel mala, aut scienter: si bona fide, ille Auctor sibi esset contrarius, qui statim docet quando bona fide, & immemor illas tacuit, manere omnino absolutum à censura. Debet ergo loqui solum de tacenti aliquas hæreses scienter, & mala fide. De hoc autem non video quomodo possit manere absoluere à censura incursa propter hæreses, quas fuisse est: cum ipsam *Sanchez* paulò inferius referat formam, & verba, quibus Inquisitores absoluunt, nimi: um. Si ex corde conuerit nibil tacendo, vel de aliquo alio, quod si contra nostram sanctam fidem. Si ergo scienter tacuit alias hæreses, non subficit abolutionis, quoad aliquam partem, quia tota fuit sub conditione. Quia tamen hæc confessio non est sacramentalis, atque ideo non exigitur ita exacta circa numerum, & alias circumstantias, aduentum *Hurtado vbi supr. §. 68. & Castro Palao dicto 9. 2. num. 6.* hanc integritatem confessionis intelligi moralem in ordine ad variandum iudicium. Qualis autem defectus reddat eam insufficiendum, videri possunt iidem locis citatis.

94

Quid dicendum de hæretico negotiatio, qui nunquam delictum voluit fateri, & cum testibus coniunctus sit, traditur Curia seculari ultimo supplicio afficiendum, an possit hic à Confessario, qui eum comitatur, absolu. Ratio dubitandi est, quia licet Inquisito-

res assignent illi Confessarium, vt cum ad bene moriendum disponat, non videntur comitare Confessario facultatem absoluendi ab hæreti, cùm ob defectum confessionis iudicalis ipsi Inquisitores reum illum non reconciliant, nec absolvant iudicaliter, sed potius præsumant eum pertinacem, & adhuc hereticum, & ideo Curia seculari eum tradunt. Cùm ergo Inquisitores non possint absoluere extra iudicaliter, non possunt dare Confessario facultatem absoluendi pro solo foro conscientie, quam ipsi non habent, atque adeo Confessarius etiam ab Inquisitoribus assignatus non poterit eum absoluere.

Pro parte affirmativa Diana 1. parte tractat de *absolut. ab hæret. resolut. 8.* affert Laurentum Portel. in additionibus ad dubia regularia, verbo *Reus* num. 2. docentem posse absoluere autem Diana nihil definit, sicut nec parte 5. tract. 3. de *casibus occurrentibus tempore mortis*, resolut. 7. vbi pro eadem sententia affert *Hurtadum* disput. 86. de *fide*, f. 2. §. 29. & 30. Sed reuera *Hurtado* non tenet sententiam illam Laurentij Portel, sed loquitur in casu longè diuerso: nescire quando Confessarius inuenit reum innocentem, vel quia id aliunde evidenter scit, vel certe ex confessione ipsius rei, cui in foro sacramentali debet magis credere, quā alii testibus contra eum testificantibus, quare audita eius confessione debet eum absoluere, in quo casu nulla est difficultas, cùm penitens sit bene dispositus, & indiget absolutione ab alius peccatis, quam sacerdos tunc non confert auctoritate ab inquisitoribus accepta, vt exprefse facetur idem *Hurtado* ibi, qui bene etiam aduerit, si forte non adesset alius Confessarius præter inquisitorem, hunc etiam in foro sacramentali petente Reo, vt ipsum audiret, & absoluere, debere illum absoluere etiam negantem se fuisse hereticum; licet in foro externo non deberet ei credere, sed testibus, & eum tanquam negotiatio punire. De hoc ergo casu non est difficultas, sed quando confessarius in ipsa confessione nouit penitentem fuisse verè hæreticum, & nolle id inquisitoribus faceri. In quo casu Portel dicit posse adhuc à confessario absoluui, nec esse obligandum ad confessiōnem iudicalem: qui Rei aliorum delictorum, etiam si fint coniuncti, & iam in patibulo morituri, non obligantur à confessario, vt ibi delictum iudicantur, nec est differentia quod hoc hæretici ab aliis, immo grauiorem infamiam ex confessione hæreticus incurret, quā ex confessione aliorum delictorum.

Contrariam tamen sententiam docui 2. tam de *Inquisit. disp. 40. f. 2. num. 19.* vbi licet eam obligationem in aliis delictis regulariter negauerim contra alios eam ponentes, excepti tamen hæreticum negotiatio, qui ad ultimum supplicium ducitur. Quod etiam docuit *Sanchez* lib. 3. in *de cal. cap. 7. num. 11.* & videretur supponere *Suarez* disput. 23. de *fide*, f. 2. num. 5. dicens: hæreticos negotiatio, non posse absoluui, nec reconciliari Ecclesiæ, cum sine confessione non sit absolutione. Et in hoc, inquit, sunt prioris conditionis, quam relapsi penitentes: nam his danda sunt sacramenta, illis autem dari non possunt, quia se indispicunt ostendunt. Vnde colligitur à posteriori ratio huius sententiarum: quia Ecclesia relapsos, etiam si penitentiam ostendant, tradit Curia seculari, quia præsumit penitentiam eorum factam: quia tamen hæc præsumptio non est omnino certa, permittit

permittit eis sacramenta dari ante mortem: ne-
gantibus autem hæresim non permittit illo mo-
do dati sacramenta, ergo ideo quia præsumptio
impunitia habet certum fundamēnum, sem-
pe indispositionem præsentem, quæ ex negatio-
ne criminis aperte confat. Certum ergo ab Ec-
clesia estimatur non posse esse ad sacramenta di-
spositū eum, qui hæresim suam non confitetur.

97 Ratio autem à priori duplex esse potest. Pri-
ma quam affer Sanchez. dicto num. 11. ratione
scandali, qui debet hæresim fateri, & absolu-
tionem petere ad tollendum scandalum: dum
enim aliunde conuictus eam negat, censetur in
ea perseuerare, & eam corde retinere. Nam
licet quandiu de crimine aliunde non conuince-
batur, possent alij credere reum id negare ad
euandam infamiam, & pœnam: quando ta-
men neutrui, effugiendæ spes vlla apparet, sed
declaratus est iam hæreticus, & infamis, & statim
est comburendus, ita ut negatio criminis ad
nihil deferuerit, nisi ad illud aggrauandum, quatenus
impunitus etiam iudicatur, debet omnino
scandalum illud publica confessione dele-
re, atque ita Ecclesia latificare. Nam sicut præ-
ceptum confessionis fidei obligat nos abstinere
ab actibus positivis, qui contraria doctrina præ-
fessionem significare possent, ita etiam & ab acti-
bus negatiis, qui possunt idem significare: cum
ergo silentium illud in iis circumstantiis, &
omissio confessionis ita vehementer significant
pertinaciam in hæresi, ut ea de causa merito reus
ultimo appicio afficiatur, fides ipsa videtur
obligare ad non vntendum silentio adeo pernicio-
so, quod vehementer indicat animum in hæresi
obstinatum.

98 Secunda ratio desum potest ex iis, quæ cum
communi sententia dixi. 18. de Panit. sct. 2.
numero 24. & sequentibus, non posse in arti-
culo mortis absolui moribundum à peccatis
refutari ab alio sacerdote non habente faculta-
tem ad referuata, si adstet vel adit posse Prä-
latus, vel alius habens eam authoritatem; quia
facultas confidit cuilibet in articulo mortis
intelligitur in defectum proprij sacerdotis ha-
bentis auctoritatem ordinariam, vel delegata-
tam. Cum ergo in casu nostro adstint inquisi-
tores, qui possunt iure suo hæreticum absolu-
re à censura, & qui absolutionem ei offerunt, non
potest alius sacerdos prætextu mortis in-
stantis eum absoluere. Vnde colligi potest tertia
ratio, quia in omni sententia certum est, eum
qui in articulo mortis absoluuit ab excomuni-
catione Papæ referuata per sacerdotem non
habentem aliunde auctoritatem ad eum casum,
absolui quidem cum obligatione recurrendi
quam primum possit ad Pontificem, vel ad ha-
bentem ab eo auctoritatem, alioquin reincident
in eamdem censuram, ut constat ex cap. Eos
qui, de sententia excommunicati. in 6. Cùm ergo in
casu nostro adstint inquisitores habentes auctor-
itatem ad absolutionem hæresi, & parati ad eam
conferendam, frustra absoluueretur pœnitens ab
alio sacerdote, cum debet falete reincidere
statim in eamdem censuram, nisi se fisteret inqui-
sitoribus auctoritatem Pontificis habentibus, ut
suo debito satisfaceret, nec sine illo onere, &
proposito comparendi potuit ab alio sacerdote
privato absolu.

Dices non tenere pœnitentem adire superio-
rem pro absolutione à referuatis, nisi in foro fa-
Card. de Lugo de virtute Fidei diuinæ.

cramental: hoc autem modo non potest reus in
casu nostro inquisitores adire, tum quia ipsi in
foro solo conscientie non possunt absoluere, &
supra diximus; tum quia nec ipsi volent eum ali-
ter audire, vel reconciliare, quam in foro judiciali,
in quo foro non obligatur pœnitens adire supe-
riorem, quam primum potuerit: nec ex dicto c. eos
qui, ad hunc comparendi modum obligatur. Sed
contra hoc est, quod obligatio comparendi po-
stea coram superiori imposita in illo textu, non
arcat superiori, ut intrâ sacramentum eum
audiat. Nam excommunicatus ab homine y. g.
per sententiam speciale, non habet ius, ut su-
perior intra sacramentum eum absoluat, sed po-
test index, cui seruata est illa censura dicere,
se nolle pro solo foro conscientie absoluere, sed
pro foro etiam externo, & pœnitens haber obli-
gationem perendi ab eo absolutione eo modo,
quo ille vult absoluere, saltem si sine graui in-
commode potest, in nostro autem casu nullum
grauie incommodum sentit hæreticus iam dam-
natus, & diffamatus, & statim comburendus ex
eo quod cogatur recurrere pro absolutione, ad
inquisitores in foro judiciali, cum nihil damni ex
hoc patiatur, in modo lucretur non solum absolu-
tionem, sed ablationem scandalis, quod aliunde ex
scipio tollere tenebatur, & diximus; dum ergo
recusas se inquisitoribus manifestare, non est di-
spositus ut ab alio sacerdote possit absolu.

§. III.

De facultate per Bullam Cruciatæ, vel ius
bilia ad absoluendum ab hæresi.

99 Controversia hæc iam magna ex parte cel-
lavit: nam in Bulla Cruciatæ semper, & in
Iubilæis ferè semper exprimitur exceptio hære-
sis: Dubium ergo solum est de Bulla Cruciatæ
antiqua, in qua non excipiebatur expressè, & de
Iubilæo, vel alia simili concessione, in qua ea ex-
ceptio non ponatur.

Prima sententia docet, concessa facultate ab-
foluendi ab omnibus casibus etiam contentis in tensi-
Bulla cœnæ, intelligi inclusam hæresim, nisi ex-
cipiatur; ita Sotus, & Corduba apud Sanchez
dicto lib. 2. in Decal. c. 12. num. 10. Reginaldus,
Lorca, Farinacius, & alij apud Suarez in presenti
disp. 21. sct. 4. numer. 21. qui id probabile dixerat
disp. 7. de Censuris sct. 5. num. 12. Idem tenent
Penna, Frechilla, & alij apud Castro Palam di-
cto tom. 1. tract. 4. disp. 4. p. 3. c. 4. n. 1. Fagund.
etiam, Molles, Alphonius de Leone, Peirinus, &
alij apud Dianam 1. part. tract. de absolut. ab hæ-
resi resolut. 1. fundamentum est, quia ubi ius
non distinguunt, nec nos distinguere debemus;
qui autem omnes casus concedit, nullum exci-
pit, quod si aliquem voluerit excipere, illum no-
minaslet.

100 Communis tamen sententia negat etiam vir-
tutæ Bullæ Cruciatæ antiquioris absoluui potuisti.
sententia
communis
se ab hæresi; idemque dicit de facultate Iubi-
læi, aut alterius priuilegij concedentis absolu-
tionem à casibus Bullæ cœnæ, nisi hæresim eti-
am exprimat. Hanc tenent Manuel, Couarto,
Simancas, Rojas, Gutierrez, Henriquez, Azor,
Auela, Zavallos, & alij quos afferunt, & sequitur
Sanchez ubi supra dicens hoc esse certissimum.
Idem docent Nauarrus, Vivaldus, Vasquez, Mi-

KK
randa,

randa, & Garzia, quos afferit, & sequitur Suarez in presenti disp. 21. selt. 4. num 21. recens ab eo, quod dixerat in tom. de censuris; Idem tenet Vgolinus, & Aragonius, quos refert, & sequitur Castro Palao ditta §. 4. num. 2. Accedunt Sylvius, Floronus, Ragucus, Novarius, Victorellus, Portel, Homobonus, Torreblanca, Ricciullus, quos afferit, & sequitur Diana dicta resolut. 1. Ratio est quia in concessione generali non veniunt intelligenda ea, quæ Princeps non concessurus esset, si specialiter proponerentur: talis autem est absolutione hereticis: quæ Pontificis mens constat in primis ex stilo Curia Romanae quam testantur Azor, & alij apud Castro Palao, vbi supra, constat etiam ex declaratione ipsorum Pontificum, qui ita mentem suam, & successorum declaraverunt. Nam Pium V. ita declarasse refert Roias de pruileg. inquisit. n. 416. & motum proprium Gregorij XIII. id expresse declarantis refert ad verbum Manuel Roder. in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. num. 66.

102

Totum hoc pender ex intentione concedentis, quæ ex conjecturis arbitrio prudentis indaganda est; Qualis fuerit haec intentio olim in iis concessionibus generalibus, non est omnino certum, & veraq; sententia fuit tunc fortasse probabilis; & parum refert nunc id scire, sed solum qualis nunc sit. Hoc itaque tempore facilius noscitur Pontificis mens: nam in Bullis Cruciatæ ad tollendum omne dubium expressè excipitur hereticis absolutio, quod etiam communiter fit in Iubilæis. Si quando verò in Iubilæo aliquo ex causa grauissima concessio non excipitur, apponuntur clausulæ derogatoriae adeg. speciales, & efficaces, ut aperte constet Pontificem voluisse pro ea vice absolutionem ab heresi concedere, quarum clausulatum exemplar inuenies apud Hurtadum ditta disp. 84. §. 111. qui §. 110. afferit Filliucium testantem ita fuisse responsum in sacra Pœnitentia anno 1617. occasione Iubilæi concessi à Paulo V. Et quidem dubium non est, quod non obstante reservatione facta, & facienda in Bullæ cœnæ possit Pontifex facultatem eam concedere. Hac autem voluntas in illis circumstantiis prudentissime ex talibus verbis colligitur.

103

Magis posset dubitari, quando in Iubilæo generaliter concedentur casus Bullæ cœnæ, non addita hereticis exceptione, nec etiam appositis clausulis derogatorioris specialibus: vel si forte in Bulla Cruciatæ omittitur exceptio hereticis. Et quidem in iis, & similibus casibus ad conjecturas etiam veniendum erit, que circa Bullam Cruciatæ esse possunt, si præcessit in ista petatio alii cuius apud Pontificem, ut exceptio illa auferretur, vel si sciret ex mandato, aut scientia Pontificis ablatum esse: præsumpto esse posset, quod vellet re etiam ipsa limitationem illam auferre. Si nihil verò tale præcessit, præsumpto esset, quod per errorem scriptoris, vel secretarii, aut typographi omisla fuisse illa clausula. Quod idem cum proportione dicendum esset in Iubilæo in quo tamen major præsumpto esse posset de facultate concessa quia cum ea concedatur pro hac solum vice, & cum formulæ illæ magno studio semper considerentur, & transcribi soleant ex aliis Iubilæis præcedentibus exceptio illa iam nunc denovo ablata contra stylam tot annorum magnum indicium esset voluntatis contraria pro

hac vice. Nec obstareret, quod in concessione generali non debeat casus hic adeo specialis intelligi: nam id verum est, quando non sunt contraria conjecturae, qualis non leuis esset mutatio stylorum adeo pertinaciter retenti per tot annos, & hoc postquam illa clausula addita fuerat ad impediri absolutionem dati solitam. Nam hacten tempore Gregorij XIII. etiam non excepta non minima heresi, non censetur inclusa in illa generalitate. Non tamen silentium illud non esset adeo efficax ad persuadendum, sicut nunc, eo quod postea successores Pontifices noluerint silentio solo significare exceptionem illam, sed verbis expressis, qui vobis reddit mindus efficax silentium ad id significandum, & indicaret recessum positivum ab illa exceptionis voluntate: quamvis nec hoc esset certum signum, sed res tota ex variis conjecturis ponderanda, & iudicanda esset. Non credo tamen pro non fore periculum morale, quod ea exceptio expressa omittatur a secretario, nisi ex voluntate Pontificis concedere volentis pro aliqua vice speciali eam facultatem.

In aliis verò concessionibus magis particularibus quæ fierent alicui personæ, vel alicui religiōni, ut possint absolui, vel absoluere à casibus Bullæ cœnæ, locum habet et regula illa secunda sententia, ut si non explicitur heresi censetur excepta, nisi concurrent aliunde tales circumstantiae, ut præsumpto illa vinceretur. Et quidem non solet ea facultas iam concedi, nisi cum variis limitationibus, & requisitis: quare non facile præsumetur absque illa limitatione, & instructione sub illa generalitate concessa. Quod à fortiori procedit, quando non nominatur Bulla cœnæ in ipsa concession, sed solum conceditur facultas ad casus Papæ referatos: sub hac enim generalitate non continetur casus Bullæ cœnæ dicunt doctores, quos afferunt, & sequuntur Sanchez ubi supra num. 13. & Castro Palao vbi supra num. 2.

Dubitari solet, an excepti heresi censentur excepti alii casus, qui redditum aliquem de heresi suspectum, v.g. fautores, receptatores, defensores hereticorum, legentes, imprimitores, & tenentes eorum libros. Affirmant plures, quos afferit Sanchez ubi supra num. 11. & alios afferit Diana ditta tractat de absolu. ab heresi, s. 7. Communis tamen sententia docet excepta heresi, non intelligi excepta alia peccata, quæ formale heresi non continent, sicut redditum suspectum de heresi, & ad Inquisitores pertinentera Sanchez ubi supra num. 12. vbi loquitur etiam de schismatis, de quibus num. 13. præcedenti locutus fuerit. Eandem sententiam tenet Henriquez, Suter, Duardus, Farinacius, Acosta, Filliucius, Alterius, & alij, quos afferit, & sequitur Diana ditta resolut. 7. Adiuverit tamen, in aliquibus ex iis casibus seruanda esse ante absolutionem aliquæ, quæ ab Inquisitoribus, vel etiam ab ipso Pontifice prescribuntur, ut de feminis sollicitata, quæ non denuncianit, notat cum aliis Diana ibi, & de habentibus libros hereticorum, vel ab Inquisitoribus prohibitos notat Sanchez ibi num. 11. Denique adiuverit ex Filliucio 1. tom. tract. 8. num. 265. s. 4. re in iis Iubilæis concessa ab solutione ab heresi, excipi hereticos denuntiatos, qui nec tunc possunt ab solvi.

g. IV.

§. IV.

De facultate absoluendi ab heresi, in articulo mortis, & in casu necessitatis.

106

Duo restant casus, in quibus absolutio dari potest ab alio, quam ab eo, cui erat referuata. Primus est articulus mortis, de quo latè agunt Doctores hoc loco, & latissimè Hurtado dicta disp. 84. sect. 8. sunt tamen difficultates communes omnibus habentibus in articulo mortis casus referuatos, vel defectum proprii Confessarij: de quibus ego dixi quantum fatus erat disp. 18. de penit. sect. 2. & disp. 20. sect. 10. num. 218. & sequentibus. Quibus solum duo dubia breuiter addenda occurunt, quæ magis propriè pertinere possunt ad absolucionem ab heresi.

An hereticus in articulo mortis possit a Sacerdote heretico absoluiri ab heresi, non adiungit alius Sacerdos.

Primum dubium esse potest, an hereticus, qui in articulo mortis non habet Sacerdotem alium, cui confiteatur, nisi hereticum, possit & debeat ei suam heresim confiteri, ut ab eo absoluatur: suppono enim ex doctrina locis citatis tradita, quemlibet Sacerdotem etiam degradatum, & hereticum habere pro eo articulo iurisdictionem, & facultatem absoluendi à quibuslibet peccatis, & censuris absolutione non solum indirecta, sed etiam directa, cum certis tamen conditionibus, & oneribus penitenti in iungendis in certis casibus. Dubium hoc proponit Hurtado dicta disp. 84. §. 141. & sequent. & dicit, Si heres is confitenda est eadem quam tenet Confessarius, non esse obligationem eam illi confitendi, sed alia peccata diuera; illam enim frusta confiteretur penitentis Confessario, qui cum putet errore saltem culpabili eam non esse peccatum, non habebit intentionem ab eo peccato absoluendi, cum non putet penitentem eo peccato ligatum esse. Imò quamus promittat, & iurer Sacerdos, se habitum intentionem etiam circa illud peccatum, non esse ei credendum. Vnde postea infert, etimis heres is sit diuera ab ea, qua Confessarius errat, non esse confitendam formaliter ut heres est; sed tantum materialiter hoc est, non esse apertendam, quatenus est pertinacia contra Ecclesiam, quia Confessarius Ecclesiam, & pertinaciam contra illam contineat, sed solum debere penitentem se accusare, quod pertinaciter errauerit in tali materia, non explicando, quod pertinacia sit contra Ecclesie autoritatem: illa enim omnes, & sole circumstantiae sunt confitenda, quæ sine graui incommodo explicari possunt. Potest autem illi Confessario sine incommodo explicari error pertinax, non verò pertinacia contra Ecclesiam: ergo illa circumstantia, & non hec explicanda erit.

107

Hec tota doctrina difficultis est, & subtilitate magis, quam soliditate commendabilis. Nam incipiendo ab hoc ultimo, cur saltem non posset se penitentis accusare, quod contra veram Ecclesiam pertinaciter errauerit in tali materia, non explicando quæ, & qualis sit vera Ecclesia? Neque enim penitentis debet in confessione explicare, quæ sit vera Ecclesia, sed explicando se contra Ecclesie veræ autoritatem pertinacem fuisse, explicat totam speciem, & essentiam sui peccati: & hic modus loquendi non ostenderet Confessarium hereticum, quem supponimus non errare

Card. de Lugo de virtute Fidei divina.

in illa materia, sed in aliis, imò illam etiam hæsim indicare, quamvis eret in agnoscenda vera, & Catholica Ecclesia.

Deinde in vniuersum, & comprehendendo etiam primum casum, quo penitentis accusat se de heresi, qua Confessarius etiam laborat, probo non excusari ab eius confessione ex eo, quod Confessarius non estimet illud peccatum. Suppono autem Sacerdotem illum, licet hereticus sit, velle tamen ritè, & validè formam absolutio- nis proferre, cum intentione debita iuxta institutionem huius Sacramenti factam à Christo: nam si hanc intentionem non habet, perinde est, ac si non daretur copia Sacerdotis, quia idem est Sacerdotem note, ac non posse Sacramentum penitentia ministrare.

Hoc ergo supposito, dico errorem Confessarij eadem, vel diuersa heresis laborantis, non excusare ab illius heresis confessione: quia quod Confessarius errore priuato aliquid, quod à penitente dicitur pro peccato, & reuera peccatum est, putet non esse peccatum, non facit, quod posita ab illo etiam peccato directè cum aliis non absoluat. Ideo ex communi Doctorum sensu dixi disp. 21. de penit. sect. 4. num. 7. non requiri ad valorem absolutionis, quod Confessarius de omnibus, quæ audit à penitente, iudicet, an sint peccata graui, velle leua; imò neque an sint, vel non sint peccata, sed sufficiat, quod audiat, & intelligat, ac potea absoluat cum debita intentione. Et paulò antea in disput. 16. sect. 15. num. 604. & sequentibus cum communi sententia probauit, Confessarius errantem ex ignorantia circa maiorem partem peccatorum, & corum grauitatem, adhuc ab iis omnibus directè absoluere, & ideo penitentem parentem alio confessario dicto, debere illi onus sua peccata integrè confiteri: sufficit enim, quod Confessarius audiat, & intelligat has voces, *socidi hominem*, & eorum sensum, licet ob ignorantiam nesciat, an illud sit peccatum mortale, vel etiam peccatum: adhuc enim poterit ab illo etiam directè absoluere, nec postea est obligatio repertendi confessionem illius peccati. Hinc est, quod si ego sciam meum Confessarium obstinatè tenere, quod aliquid non sit peccatum, quam opinionem ego improbabilem puto, satisfacio præcepto confessionis confitendo ei peccatum illud, quidquid ipse per errorem putet non esse peccatum, dum tamen error ille non proueniat ex me, qui grauitatem, & circumstantias peccati non bene explicuerim. Sicut ergo non excusor ego in illo casu à confitendo meo peccato Confessario, à quo scio non estimandum peccatum: sic in casu nostro non excusabitur penitentis a confirenda sua heresi Sacerdoti heretico, à quo scit non estimandum peccatum.

Ratio autem à priquo, qua finaliter soluitur argumentum contrarium, est, quia error priuatus Confessarij circa grauitatem peccati, quod audit, aut circa malitiam eius non nocet valori absolutionis ritè postea prolate: nam hæc non regulatur in suo valore à iudicio, quod Confessarius fecit de malitia, aut grauitate peccatorum, quæ audiuit, & intellexit: nec dicit Confessarius explicitè, vel implicitè, *ego te absolvo à peccatis*, quæ iudicauit esse peccata. Absit talis intentio, aut sensus eorum verborum: sed sensus est, *ego te absolvo à peccatis, que mihi confessus es*: loquendo de absolutione directè, nam absolutione indirectè non tam sit ex iis verborum directè, quam quasi per

KK 2 concio

concomitantiam ex eo, quod gratia sancti: ans non potest mandare ab uno peccato, quin afferat simul omnia mortalia, que secum non compatitur. Quamuis ergo Sacerdos haeticus errore priuato putet pœnitentem, non esse ligatum peccato illo haeresis; quod confitetur; absoluunt tamen non dirigitur ab illo errore priuato, sed babet intentionem soluendi omnia vincula, quæcunque sint ex processu, & confessione fibi facta dependentia: hic enim est sensus illorum verborum, quæ dum Sacerdos proferre vult iuxta sensum à Christo institutum, vult certe proferre cum tota efficacia, & vniuersalitate, quam ex institutione Christi habere possunt. Sicut etiā Calvinista baptizans, licet errare priuato putet verba illa formæ esse solum concionatoria, & non operatoria: quia tamen intentione magis vniuersali, & efficaci intendit baptizare iuxta Christi institutionem, habet intentionem proferendi illa verba iuxta eamdem institutionem, & per consequens verba operatoria, quod idem in aliis mille exemplis apparet. Si ergo Sacerdos haeticus non obstante illo errore potest absoluere, & de facto absoluere directe ab illo etiam peccato haeresis, non potest excusari pœnitens, ab eo confitendo, quamuis Sacerdos errore priuato iudicet illud non esse peccatum.

Secundum dubium potest esse, an deficiente Sacerdote, alius, qui Sacerdos non sit, possit haeticum moribundum, & absolutionem pœnitentem absoluere, non quidem à peccato, nec sacramentaliter, sed saltu ab excommunicatione Papæ reseruata. Prima sententia affirmat, quam tenent multi quos afferunt & sequitur Henriquez lib. 6. de Penitent. cap. 9. num. 3. & quos refert Suarez dis. 7. de Censuris sct. 6. num. 4. Item Antonius, Margarita Confess. & Bartholomæus à Ledesma, quos refert Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 13. num. 13. eamdem probabilem dicunt Aula, Ioann. Valerius, Ioann. Sancius, & Martinus Ledesma, quos afferunt Diana parte 3. tract. 4. de sacram. resolut. 133. quibus addit part. 5. tract. 3. de casibus occurrentibus tempore mortis, resolut. 77. Abbatem, Sylvestrum, Armillam, Philippum de la Cruz, & Philibertum Machinum. Fundamentum est, quia Ecclesia potuit pro eo casu hanc facultatem iis omnibus concedere, cum ad absoluendum à censuris, non sit necessarium sacerdotium: cum ergo necessitas urgat, & aliunde omnibus, quibus potuit, nempe omnibus Sacerdotibus dederit pro eo casu facultatem absoluendi ab omnibus peccatis, præsumi debet omnibus etiam aliis, quibus potuit, dedisse facultatem absoluendi ab omnibus censuris. Unde multi ex iis Auctoriis addunt, deficiente Clerico, posse etiam quilibet laicum fidelem, eam absolutionem conferre.

Secunda sententia communis, & verior id negat, ita Sanchez & Suarez locis citatis, Molina, Filliucius, & Bonacina, quos afferunt & sequitur Castro Palao dicta dis. 4. p. 3. §. 5. num. 14. Layman, Villalobos, Sotus, Couarruu. & Garzia, quos afferunt, & sequitur Diana dicta parte 3. ubi supra dicta resolut. 133. Ratio est, quia haec facultas nullibi inuenitur concessa, nec etiam ex usu Ecclesiæ colligi potest, immo enim usus est in contrarium: & Tridentinum sct. 14. cap. 7. de sacramento Penitentia solum dixit: ne occasione reservationis aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit referma-

tio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotibus quilibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & Sacerdotibus sit mentio, deinde id fieri dicuntur, ne aliquis pereat. Quæ ratio in casu nostro non procedit, cum sine absolutione à censura possit quis absoluari, si habuerit contritionem, sine illa autem absolutione à censura nihil prostr. Nec enim tanti referit, quod seipili possit in loco sacro, vel quod Misla possit pro eo offerri: præterim cum possit etiam ad hos effectus absoluiri ab habente legitimam potestatem. & aliquando etiam expedit mortuum in his punici, ut timeantur censura, quæ ad hunc ipsum effectum ordinata sunt, ut fidèles a grauioribus sceleribus terreatur.

Addi potest, si ratio primæ sententie efficax esset, nimirum probaret, si enim Ecclesia pœnitentia in eo articulo dedit potestatem absoluendi à censura omnibus, quibus dare potest, sicut potestatem absoluendi à peccatis dedit omnibus quibus poterat, etiā degradatis, & haeticis: posse aliquem infere deficiente laico aliquo viro, posse etiam fœminam fidelem absoluere à censura in eo articulo: quia de potestate absoluendi Ecclesiæ eam potestatem fœmina posse communicare, docet Suarez de censuris dis. 2. sct. 3. n. 7. cum Paludano, Soto, Nauarro, & Vgolino, quos affert. Adde non deesse qui dicant, posse Pontificem hanc potestatem communicare homini non baptizato: sic enim sentit Vgolino, quem affert Suarez ibid. num. 12. Nemo autem ex Auctoriis prima sententia adhuc eam facultatem in articulo mortis ad fœminas, vel ad infideles extendit: vereor tamen, ne paulatim ad eos etiam progrediantur. Non est ergo verum, quod Ecclesia pro eo articulo potestatem dederit iis omnibus, quibus dare potest, videntis tota sua potestate.

Facilius admitti posset quod dixerunt Vgolino, & Paludanus apud Suarez dicta dis. 7. de Censuris sct. 6. num. 11. deficiente sacerdote, ludicem Ecclesiasticum non sacerdotem qui, alias potestatem habet excommunicandi, & absoluendi à censuris posse, absoluere moribundum non sibi subditum, quem extra illum articulum absoluere non posset. Quia sicut iurisdictio ad absoluendum à peccatis, quam Patrochus habet in suis subditos, extenditur in articulo mortis ad subditos alienos; ita iurisdictio, quam Iudeus ille Ecclesiasticus habet, & potest absoluendi suis subditos à censuris, extendi potest ex presumpta Ecclesiæ pia voluntate ad subditos alienos. Quamuis non immerit Suarez addat nec hanc extensionem fundamentum solidum habere in iure, vel consuetudine.

Negari tamen non potest primam sententiam salem ob auctoritatem tot Doctorum probabilem esse, prout patentur Sanchez, Castro Palao, Diana, & alij, qui inde inferunt, non solum posse, sed debere laicum in eo casu absoluere moribundum à censuris, quia cum possit secundo sententiam probabilem inuare proximum in ea necessitate constitutum, non potest hoc beneficium licet priuare. Ego difficile hanc obligacionem in praxi credam, & quidem usus communis contrarius est, nam sèpè casus occurrit, & homines sine copia Sacerdotis moriuntur, nec inquam laici præsentes eos absoluunt; nec Suarez, qui plures Auctores pro illa prima sententia auctoritatem quicquam de hac obligacione intulit. Ratio au-

tem esse potest, quam insinuauit idem Suarez d. a sect. 6. numer. 9. ad excusandum, cur Ecclesia hanc potestatē solis Sacerdotibus dederit. *Quia*, inquit, *in re, que solum ad quandam virilitatem pertinet, & valde accidentariam, satis est, ut moraliter loquendo, vix possit accidere casus, in quo non possit per simplicem Sacerdotem huic incommodo preuideri: nam & copia Sacerdotis fere semper innenit, & casus censure reservata in articulo mortis, non est adeo frequens; ideoque raro accidere potest, ut ob defectum huius potestatis laico concessum detrimentum aliquod magni momenti fidles patiantur.* Quam rationem pauli alter ad nostrum easum applicare possumus hoc pacto. Ecclesia enim non minus, in modo magis tenetur ad subueniendum fidelibus in mortis articulo, quam teneatur quilibet priuatus, cum Ecclesia, & Pontifex teneat ex officio priuatus autem ex charitate solum erga proximum. Si ergo Ecclesia non oblitante illo detimento, noluit laicus, vel etiam non Sacerdotibus eam potestatem absoluendi communicare, ut docet communis sententia, & in hac ipsa negatione potestatis Ecclesia non peccat, cur peccabit laicus priuatus, qui ex officio non tenetur, negando vnum illius potestatis, qua multo verius est eum carere? Si enim detimento proximi tantum esset, obligaretur Ecclesia ad illud praecauendum: si ergo Ecclesia licet detimento illud permittit, ut verior sententia docet, cur peccabit grauitate priuatus illud permittendo, praesertim cum ipse non possit tuum remedium dare, sed dubium Ecclesia verò certum, & tutum dare potuerit? Si ergo Ecclesia non peccat contra charitatem, prohibendo fidelibus, ne haereticum v.g. etiam cum signis penitentie mortuum sepeliant in loco sacro, vel pro eo publica suffragia offerant, quia licet ea de causa aliquid plus in purgatorio patiatur, id tamen expedit ad aliorum terrorem, non peccabit etiam contra charitatem alius, qui ex officio non tenetur ad eum liberandum, si conformet se huic iusta Ecclesia voluntati, & permittat Ecclesiasticas penas circa ipsum exequitioni mandati. Hoc enim totum redundat in bonum fidelium, quod Ecclesia intendit, nempe ad eos deterrendos, & coercendos. Ceterè non peccauit contra charitatem S. Gregorius Magnus, qui (ut ipsem refert lib. 4. Dial. cap. 55.) Monacho proprietario cum contitione tamen defuncto sepulturam in loco sacro negavit, & per triginta ab eius obitum dies suffragia pro ipso non obtulit, quibus diebus clapsis, iussit pro eo missas offerti per alios triginta dies, post quos apparuit defunctus fratri suo referens quomodo in pœnis detentus fuisset, & sacrificiis tandem oblatis eripebas. Id enim sanctissimus Pontifex prudenter fecit ad deterrendos alios Monachos à vitio proprietatis, prout reuera efficaciter deterriti fuerunt. Non ergo apparet, quod hic sit ex iis casibus, in quibus charitas obligat grauitate ad subueniendum proximo, cum posse laicus probabilitate iudicare, Ecclesiam nolle ei in hoc casu tam citio subuenire, sed potius velle, ut ad aliorum exemplum aliquandiu pati permittatur.

Exemplo vulgari hoc ipsum declarati potest: finge Petrum à iudice ad mortem damnatum petere, ut cum liberes, quia facultatem à Principe habes reos mortis aliquando liberandi. Quis diceret, te sub peccato graui ad id tenebit, nec posse permittere, ut iusta iudicis sententia exequio-

Card. de Lugo de virtute Fidei divina.

ni mandetur? Multo autem minus tenereris, si facultas Principis tibi concessa dubia esset, & verius existimares non subsistere. Sic autem se habet laicus, vel non sacerdos in nostro casu: qui ex uno capite scit excommunicatum esse prohibitum ab Ecclesia sepultura facta, & suffragiis publicis, & ex alio capite dubitat, an habeat facultatem illum ab hac Ecclesiastica pena liberandi, quæ sicut iuste ab Ecclesia inflicta est, ita potest iuste permitti, ut eam patiatur. Aliunde esset, si ageretur de salute aeterna illius animæ: tunc enim charitas proculdubio obligaret ad ei subueniendum, atque ideo ad hanc obligationem tenerendum, utrumque idoneum priuati, sed multo magis Ecclesia, & summus Pontifex, ad quem pertinet eam ex officio procurare.

116 Addunt aliqui, quando excommunicatus absoluatur à laico, vel à clero non sacerdote in illo articulo ob defectum sacerdotis, esse procurandam post mortem absolutionem ab illo, cui resuera erat ab solutio: quia absolutione prima fuit dubia, atque adeo si falsa esset re ipsa prima sententia, non esset verò absolutus, & carceret suffragiis Ecclesie, perseuerante adhuc efficacia censure non ablata. Ita Sanchez & Castro Palao locis citatis, & Trullench, quem afferit, & sequitur Diana d. a par. 5. vbi *Supra dicta resolutio* 77. qui tamen non dicunt esse obligationem, sed expedire, ut procuretur *ca*bsolutio. In quo tamen non video, quām consequenter ij loquantur: quia si agnoscunt obligationem in laico absoluendi, ne defectu absolutionis, quæ fortasse prodebet posset, excommunicatus detimento patiatur, carendo suffragiis publicis Ecclesie; ob eandem rationem erit obligatio procurandi secundam absolutionem certam, ne forte prior fuerit invalida, & anima patiatur idem detimento. Imò ex uno capite maior erit haec obligatio in haerede, cui magis commendata videtur cura animæ defuncti, cui succedit, quām sit illa alia obligatio in aliquo extraneo, ad quem non spectat ea cura, nisi ex charitate communis. Dixi tamen ex uno capite, esse debere maiorem hanc obligationem: nam ex alio capite erit fortasse minor, nempe ex parte detimento, quod defuncto interfertur: nam si absque vlla absolutione decedat, nullus sacerdos audebit pro eo offerre sacrificium si verò absoluatur prius à non sacerdote, poterunt postea sacerdotes ampliando opinionem illam probabilem, applicare illi suas missas; & quamvis opinio de valore absolutionis sit falsa; fructus tamen pricipius sacrificij proueniens à Christo offrente, illi proderit, si decessit in gratia. Nam Ecclesia potest quidem prohibere, ne offerant sacrificium pro aliquo; si tamen ego vel ex ignorantia, vel etiam ex malitia offero, non potest impeditre, ne fructus pricipius sacrificij illi proficit: haec enim applicatio pender à sola mea voluntate, ut notauit diff. 19. de Eucharistia sect. 10. num. 185. quare absolutione illa etiam si sit falsa, faciet fatrem per accidens quod fructus sacrificiorum, quæ alias pro eo non offertur, illi proficit omnibus tamen pensatis videtur haeres magis obligari ad procurandam defuncti absolutionem, cum eius personam gerat, & eius causam agere debeat.

Secundus casus principalis, quo absolutione aliquando dari potest ab alio, quām ab eo, cui erat resuera, solet assignari quando excommunicatus est taliter impeditus, ut non possit vlo uata.

KK 3 modo

Excommunicatus in quo alio casu posse sit ab alio absoluiri, quām ab eo cui excommunicatio erat resuera.

modo adire eum, cui absolutio reseruatur: de hoc tamen dixi satis disputatione 20. de Pœnit. sect. 10. numer. 218. & sequentibus, & videlicet posset Hurtado in præsentis dicta disputatione 84. sect. 9. §. 169. & sequentibus.

117 Hæc omnia dicta sunt de facultate absoluendi directè ab hæresi. Potest tamen queri, an aliquando pœnitens non habens Confessarium, vel alium a quo directè possit absoluere ab hæresi, vel posse absoluere aliunde indigens confessione sacramentali propter necessitatem recipiendi Eucharistiam vel ob alias causas, ab quas differre non potest confessionem, possit tunc confiteri sacerdoti approbato qui cum possit directè absoluere ab aliis peccatis, & indirectè à peccato hæresis, non tamen ab excommunicatione ob hæresim contracta. De quo agit Hurtado in præsentis dicta disputatione 84. sect. 7. sub-sæct. 3. per totam. Ego autem egi de eodem punto disputatione 14. de Euch. sect. 5. per totam, & præsentis à n. 99. & ex ibi dictis constat posse etiam in peccato hæresis eum casum occurrere; vbi etiam dictum est: quid tunc pœnitens agere debeat, & an sit obligatio confidendi sacerdoti inferiori peccatum etiam illud reseruatum, à quo ipse non potest directè absoluere, & alia, quæ circa hoc punctum desiderari posent.

S E C T I O I V.

De aliis pœnis spiritualibus hæreticorum.

118 **A**liæ assignari solent hæreticorum pœna spiritualis, de quibus nunc breuiter agendum. Prima esse potest, ne possit in loco sacro sepeliri quam pœnam primo loco ponit Castro Palao 1. tom. tract. 4. disputatione 4. punct. 4. num. 1. & colligit ex cap. quicunque, de hæreticis in sexto vbi glossa idem docet, & Farinacius de hæresi, 9. 192. toto §. 3. à num. 38. qui aduerunt hoc intelligi de eo, qui ita notoriter hæreticus obiit, vt nulla possit tergiueratione celari: hunc enim qui præsumperit in loco sacro sepelire, eo ipso manet excommunicatus. De illo tamen textu & de hac prohibitione an sit intelligenda de omnibus hæreticis, diximus supra disputatione 14. sectione 4. §. 5. dub. 5. & disputatione 20. de Eucharistia sect. 2. num. 56.

119 Secunda pœna assignari solet irregularitas, quam non solum incurunt hæretici ex infideliis, quæ oritur ex notoritate criminis gravissimi, quæ communis est aliis criminibus generantibus infamiam, & non haber locum nisi in publicis, & notoriis; sed peculari etiam titulo ratione hæretici, quæ ipso facto redditum hæreticum irregulariter. Quare sententia satis communis, & probabilissima docet, quemlibet hæreticum exterritum etiam occultum esse ipso facte irregulariter. Ita pluribus citatis Sanchez lib. 2. in Decalog. capit. 25. numer. 2. & alijs plures, quos afferunt, & sequitur Suarez in præsentis disputatione 21. sect. 5. num. 1. & disputatione 43. de censuris sect. 1. Castro Palao dicto punct. 4. num. 2. Filiiucius, Coninch, & Bonacina apud Dianam 1. parte tract. de Bulla Cruciatæ resolut. 1. 14. Rodericus, Vgolini, Farinacius, Reginaldus, quos afferunt & sequitur idem Diana 2. pars. tract. 1. miscell. resolut. 1. 14. 24.

Alij tamen non contemendi doctores ponunt hæreticum occultum non esse irregulariter, nam textus omnes de notorio solum loqui videntur. Hanc sententiam probabilem esse dicunt. Henriquez Eman. Sa. Sayrus, & Aulia apud Sanchez, vbi supra num. 1. qui num. 18. facetur hanc irregularitatem esse valde dubium. Vnde probabile & Reginaldus in præs. tom. 2. lib. 3. o. tract. 2. cap. 15. numer. 183. & Diana 1. pars. vbi supra dicta resolut. 11. 4. qui alios auctores addit. 1. pars. vbi supra dicta resolut. 2. 4. & 4. pars. tract. 2. de irregulari. resolut. 46. Et denique hanc sententiam, vt veriore amplectetur Hurtado in præsentis disputatione 87. sect. 1. §. 10. & mihi etiam probabilem videtur; omnia enim quæ pro contraria afferuntur, probabilem habent solutionem, & non sunt multiplicanda irregularitatem, vbi clara non con-

Afferri solent ad eam irregularitatem probandum aliqua antiqua decretal, ex Gregorio Magno in c. nos confuetudinem, dist. 12. & ex 7. Synodo in cap. convenientibus 1. q. 7. & ex Leone Papa in cap. saluterrimum; eadem causa, & quælibet, sed tertia ea decreta non satis id probant: nam in primis ex iis constat potius ab antiquo id obseratum, vt clerici, sacerdotes, & Episcopi ab hæreti reuertentes, in suo saltu gradu benignè recipiarentur, & retinerentur, non tamen ad altiorem ascenderent; non erant ergo irregulariter; nam irregulariter non potest exercere ordinem aenea septem. Deinde in iis omnibus sermo erat de hæreticis notoribus, de quibus Praelati dubitabant, an eos possent, aut deberent in suorum graduum ministerio relinqueret. Vnde considerandum etiam est, ea decretal non tam regulam, & legem tradere ipsius hæreticis convertit, quid ipsi agere debeant, quam Praelatis, quomodo erga eos debent gerere: sunt ergo leges, quas obseruare debent Praelati, quando eos Ecclesia reconciliant, non tamen videntur leges, quas ipsi debent in seipso exsequi, quando secreti, & in foro conscientiae Ecclesia reconciliantur. Afferri etiam solet ex Innocentio III. in cap. Inter sollicitudines de purgat. canon. vbi laudatur Archiepiscopus, quod Decanum de hæreti suscepit suspenditur à beneficio, & statuitur, quod si in purgatione defecit omnino priuatur. Sed tamen ipse Suarez dicta disputatione 43. de censur. sect. 1. num. 3. facetur, ibi non agi aperte de irregularitatibus, & crimen illud fuisse cum infamia publica. Nec magis virget, quod alij afferunt ex Alexander IV. in cap. Quicunque s. hæretici de hæreti. 6. vbi præcipitur, ne hæretici, aut illorum filii, factores, & receptaciles, admittantur ad vnum beneficium, vel officium publicum. Inde tamen non potest colligi irregularitas, cum non prohibeatur vñus ordinum: nec etiam de hæretico occulto: alioquin filius illius, qui semel solus in cubiculo peccauit contra fidem, esset irregularis, quod nemo dicit.

Magis posse vrgere Breue quoddam Clementis VII. (non Clementis VIII. vt per etioretum citatur apud Suarez vbi supra numer. 2. & num. 8.) quod incipit: Cum sciat, & refutetur apud Pennam in fine directorij inquisit. Vbi Pontifex concedit inquisitoribus facultatem dispensandi in irregularitate cum hæreticis occultis: supponit ergo, hæreticos etiam occultos esse irregulares. Respondetur tamen in primis aliquos

aliquos putare non adstringi concessionem il-
lam ad hæreticos omnino occultos, sed extegdi
ad eos, qui non sunt judicialiter inquisiti, sed fol-
lum extra judicialiter comparentes, quod indica-
re videntur verba illa concessionis: *Uobis enim, ac
Vicariis prefatis extra judicialiter Lutheranos oc-
cultos, & non inquisitos per ordinarium, sine alios
indices, &c. Nam Lutherani non solent appellari
latai, qui semel in cubiculo hæresim internam
signo aliquo externo expresserunt, sed qui sectant
illam profidentur, qui occulti dicuntur quoad
forum judicialis: ita Hurtado vbi supra, §. 7. Sed
quid quid de hoc sit, responderi potest stante opini-
one contraria probabili, & satis communis, pru-
denter peti potuisse facultatem à Pontifice ad
dispensandum cum hereticis occultis, quos
communis satis doctorum sententia iudicat esse
irregulares.*

123 Hinc oritur dubium, quæ notorietas requiriatur ad hanc irregularitatem, an sufficiat notorietas facti, an verò requiratur notorietas per iudicis sententiam. Respondeatur de notorietis ad minus notorietate quilibet etiam facti loqui de cœta supra citata: & ita faretur Hurtado vbi supra, §. 8. & confuetudo ac praxis id satis declaravit: ij enim omnes dispensatione indigent, Quæ etiam praxis, & vñus declarant hanc irregularitatem non esse sicut illam, quæ præcise ex infamia facti oritur, quæ ablata infamia eo ipso absque alia dispensatione cessar: nam hæreticus semel notorius manet irregularis, donec dispenseatur: quod fieri potuit, partim quia quantumcumque emendetur, semper manet illa macula hæretis præterita, quæ illum reddit minus aptum ad dignitates, & munera Ecclesiastica: partim quia potuit satis condigne hac pœna imponi hæretico notorio, vt fideles magis ab eo crimen terrentur: non sic autem expediebat fortassis hæreticos omnino occulitos eadem pœna punire, ne cogentur suam hæresim secretam, quam secreta etiam pœnitentia expiaverunt, manifestare, quod illis difficultum esset, propter infamiam, quam incurrit apud Catholicos, & propter alia inconvenientia.

124 Consequenter queri solet, quis possit in hac
quis possit in irregularitate dispensare; Ceterum est posse sum-
huc irregula-
ritate dispensare.
mum Pontificem. Dubium est ergo primò, de
Episcopo: & distinguendum est de haeretico no-
torio, & de occulto. Nam si occultus contrahit
irregularitatem, & indiger dispensatione, videtur
hac facultas concessa Episcopis in Tridentine
sessi. 24. cap. 6. de reformatione, vbi generaliter illis
datu*s* facultas dispensandi in omni irregularitate
proueniente ex delicto occulto, excepto ho-
micio voluntario. Aliqui tamen volunt exceptio-
tam etiam intelligi implicitè haeretim, propter
regulam communem, quod in conceptione alio-
rum casuum non intelligitur haeretis, nisi exprim-
atur. Ita Maiolus apud Sanchez dicit cap. 25.
num. 15. Suarez verò dicitur, sibi. 1. num. 7. putat la-
tis exprimi ibi haeretim; cum paulò post explicetur
absolutionem etiam ab haereti occulta Epis-
copo committi, cum certis limitationibus, cum
quibus dispensatio etiam in irregularitate censem-
tur concessa: id enim significant verba illa genera-
lia *idem*, & in haeretis criminē, &c. quæ ad om-
nia præcedentia referri videtur. Sed tamen Sanchez
2. 16. meritò putat verba illa solum referri
ad absolutionem, de qua proximè actum fuerat.

Addit tamen in generali concessione dispensandi in irregularitate ex delicto occulto comprehendens cuius etiam irregularitatem ex hæresi; que ideo absque iis limitationibus, cum quibus postea conceditur absorolio. Nam licet in concessione facultatis ad absoluendum non intelligatur hæresis, nisi exprimatur; id tamen non procedit in facultate ad dispensandum: nam strictior est reservatio hæresis quoad absolutionem, quam quoad dispensationem: sicut est contra diffiditio- est dispensatio irregularitatis homicidij voluntati, quam absorolio ab eo peccato, à quo omnes confessari absoroluere possunt de tute communis, nisi Episcopus id sibi reseruerit; dispensare tamen nemo potest nisi solus Papa, qui ratissimè dis- pensat. Differentia autem oritur ex diuersitate horum peccatorum, quæ diuersas exigunt medi- canticiones: quare eandem sententiam tenent Hurtado *vbi supra* §. 13. qui alios assert; item Farinacius de hæresi, *quesit. 192. num. 79.* Castro Palao *dicto punto 4. num. 3.* qui idem dicunt, etiam si facultas ibi data ad absoluendum ablata hodie sit per Bullam Cœnæ: nam solata facultate ad absoluendum, non auferunt illa alia ad dis- pensandum, & Bulla Cœnæ nihil dicit de facultatibus ad dispensandum, sed solam de facultatibus ad absoluendum ab illis casibus; quod mihi etiam satis probabile videtur, & pro ea sententia quam ipse etiam sequitur, plures assert Diana 2. part. tract. 1. miscellan. resolut. 2. 4.

Opponit tamen sibi Sanchez *vbi suprā n. 17.* argumentum, quod dicit esse fatis difficile, ex cap. *Cum illorum, de sentent, excom. vbi generaliter dicitur, Episcopum non posse dispensare in iis casibus, in quibus non potest absoluere. Quia ablata facultate ad minus, qualis est facultas ad absoluendum, auferuntur facultas ad maius, qualis est ad dispensandum. Vnde illam regulam inferunt gloria, Abbas, Felinus, & alij ibi quod quia absoluere non potest, neque etiam dispensare. Quod argumentum tanti pondere est apud Suarez *vbi suprā num. 7.* ut propter illud fateatur reuocata per Bullam Cœnæ facultate Episcopi ad absoluendum ab hæresi, intelligi reuocatam facultatem dispensandi in irregularitate ex hæresi occulta.*

Sed tamen Fillicius *tom. 1. tractat. 20. cap. 9.*
num. 246. dicit in illo *textu* supponi potius, ma-
ius quid esse possit absoluere, quam posse dispen-
sare, atque ex eo quod Ep. *Mcopus* in *casu ibi ad-*
dueto non poterat dispensare, inferre Pontificem,
quod neque possit absoluere: quem sensum dicit
confite legenti, & obseruandum esse contra
*glossam, & alios, qui corrumptunt *textum*. Quam*
explicationem laudat, & approbat Diana 2. part.
tract. 1. miscell. resol. 14. Quam tamen negare
non possum esse singulararem, & contra commu-
nem interpretum sensum: quare oportet verba
*illius *textus* in medium proferte, ut *eam* exami-*
nemus.

Casus itaque ibi propositus erat, quid agendum sit cum iis, qui cum essent excommunicati, irrecit ob violentas manus in Clericos iniectas, que excommunicatio Apostolicae Sedis referuata est; Ecclesiasticos tamen ordines suscepserunt. Quos Pontifex diuidit in duas classes. Primam eorum, qui scienter suscepserunt ordines, Secundam eorum, qui ex obliuione criminis, vel iuris ignorantia id fecerunt. Quia distinctione non supposita sic statuit. *Primos si fuerint scacula*

res Clerici, à susceptis ordinibus censens in perpetuum deponendos: in reliquis casibus, tam Archiepiscopi, quam Episcopi absque mandato Sedis Apostolice speciali dispensandi facultatem se nouerim non habere, quibus etiam est absolutio talium interdicta: cum maiora intelligentur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Poteunt tamen huiusmodi Romani Pontificis auribus intimari, ut ab eo secundum rigorem, vel aequitatem responsum prodeat, &c. Quæ verba loquuntur plane de dispensatione, de qua Pontifex iudicaturus dicitur, an expediatur, remitto Ecclesiastico rigore, aliquid concedere. Consideranda autem est illa aduersatia, tamen, quæ referri debet ad precedentia: non ergo erat sermo in proximè precedentibus de probanda carentia facultatis, in Episcopo ab absoluendum, sed potius ad dispensandum, quæ probata fuit ex eo quod nec absoluere posset. Quare stabilius, quod Episcopus dispensare non possit, optimè subiungitur: Poteunt tamen huiusmodi, &c. Quasi dicat, licet iij non possint ab Episcopo dispensari, non tamen manent sine remedio, sed potius Papa deis informari, ut iudicet, an cum iis dispensare expediatur. Quare iuxta illam communem interpretationem rectè omnia in textu coherent nec alia sine vilenia posse videtur adhiberi.

Solum posset obici in favorem illius atenius interpretationis, quod in 2. parte illius capituli. Potifex agens de regularibus, non solum statuit, quis possit vel non possit cum illis eo causa dispensare, sed etiam, quis debet ab eis censura absoluere: ergo facendum est, ne doctrina circa seculares fuerit diminuta, utrumque etiam circa illos statutum fuisse à Pontifice nempe circa dispensationem, arguere etiam circa absolutionem: quare verba illa: quibus etiam est absolutio talium interdicta, non fuerunt solum adducta ad probandum non esse dispensandos ab Episcopo, sed potius ut conclusionem statutam circa facultatem ab absoluendum. Ad hoc tamen responderi potest negando consequentiā: nam circa seculares solum queratur de dispensatione, ideo nihil oportebat circa illos statutum de absolutione. Circa Regulares vero voluit Pontifex ea occasione aliquid novum statuere in ordine ad absolutionem, & mitigate rigorem antiquum in favorem status Religiosi: ideo non mirum, quod de virtute facultate decreuerit quid faciendum: cum non posset novum ius introduci sine decreto novo, quod, tamen novum ius circa absolutionem secolarium inducere noluit.

Relicta ergo ea interpretatione, remanet difficultas supra proposita ex illo texto contra facultatem Episcopi perseuerantem ad dispensandum ablatam per bullam cœnæ facultate ab absoluendum. Ad quam difficultatem Sanchez obi sapientia num. 18. dicit regulam ibi statutum à Pontifice veram esse, quod ablatam facultate ad minus, affert etiam facultas ad id quod est plus: quæ regula bene applicatur ad casum illius textus: nam facultas dispensandi cum clero male ordinato, plus est, quam facultas illum ab soluendo à censura Canonis: non tamen applicari bene regulam illam ad nostrum casum, quia censuratio absolutionis ab hereti strictissima est: quæ si comparetur cum facultate ad dispensandum in hac irregulatitate adeo dubia ex heresi occulta, non maior, sed potius minor est stimulans facultas hæc ad dispensandum, quam illa ad absoluendum, unde ex revocatione huius non arguitur reuocata esse & illa alia.

Hæc responsio probabilis est & in eius confirmationem

tionem ponderari potest, quod Paulus III. in bulla sua edita anno 1549. quæ incipit *licet debitum*, concessit Generali Societatis facultatem dispensandi cum omnibus suis subditis, qui vota religiosa in Societate emiserint, in omni irregularitate, (excepta, ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum) pro utroque foro, atque adeo in irregularitate etiam ex heresi occulta proueniente; & tamen in eadem Bulla negavit eidem Generali facultatem eosdem absoluendi à relapsis in heresim, & aliquibus aliis. Pluris ergo faciebat absolutionem ab his criminibus, quam dispensationem ab iis irregularitatibus. Et hæc quidem responsio ad præsentem difficultatem sufficeret. Cæterum, ut verum fatear ego ægrè concedam regulam illam, cum rotta illa vniuersalitate, ut quando aliquis habet iam facultatem ad duos actus non subordinatos, sed disparatos, si auferatur illi facultas ad faciliorem, intelligi debeat eo ipso ablata ad alium difficiliorum. Quod quidem in genere loquendo non videtur esse verum. Nam si subditus religiosus facultatem habeat generaliter à suo Praelato exeundi, domo & facultatem etiam habeat dandi unum librum alteri religioso, quamvis prima facultas maior sit, quam secunda, reuocata tamen hac secunda non ideo censeretur reuocata prima; imò licet utraque esset in eodem genere, ut si facultatem haberet dandi vni quinque libros, & alteri vnum, reuocata hac secunda non censeretur prima reuocata. Quod idem cum proportione dicendum videtur de facultatibus à summo Pontifice concessis: si enim summus Pontifex reuocet vnum priuilegium, vel facultatem alicui religioni concessam, non ideo censeretur reuocare omnia alia priuilegia, vel facultates maiores illi religioni concessas, quarum vñus confidere potest sine vñ illius, quæ reuocatur, quod patet ex vñ, & praxi: sæpe enim Pontifex ex causa reuocat aliquid speciale priuilegium alicuius Ordinis, nec ideo religiosi putant se iam carere aliis omnibus priuilegiis, & facultatibus maioribus: cùm ergo Episcopi ex Tridentino haberent duas facultates diueras, alteram ad dispensandum in irregularitate ex heresi occulta, alteram ad absoluendum ab heresi occulta, non est cur reuocata secunda censeretur reuocata prima, cuius vñus stare potest sine secunda, nempe ad dispensandum cum heretico iam absoluto à Pontifice, vel ab alio habente facultatem absoluendi.

131. Solum obstat videntur verba dicti cap. *cum illorum*, vbi ex carentia potestatis ad absoluendum inferunt carentia potestatis ad dispensandum. Ad id tamen dicere possumus ibi non probari ex reuocatione minoris facultatis reuocatam esse maiorem, sed ex carentia minoris probari carentiam maioris. Quando enim vñus habet duas facultates, & auferatur illi minor, non ideo auferatur illi maior, ut diximus, quia potest intercedere causa specialis ut auferatur vna, quæ non cogat ad auferendam alteram etiam maiorem. Quando vero aliquis prætendit sibi ex officio competere facultatem ad aliquem actum, tunc bene arguitur ex carentia potestatis ad minus in eodem genere carentia potestatis ad id, quod est plus. Hoc autem videtur esse argumentum, quo Pontifex vñtit in illo textu: non enim negat, posse Episcopis concedi à Pontifice potestatem dispensandi cum heretico, non concessa eis facultate absoluendi: imò id fieri posse supponit

ibi Pontifex, dum monet Episcopos, quod absque mandato Sedis Apostolicae speciali dispensandi facultatem non haberent. Habent ergo ex concessione sedis Apostolicae, quando id eis conceditur, quamvis non concedatur facultas absoluendi, quæ non solet Episcopis cum commissione ad dispensandum delegari. Quod ergo Episcopi ex se, & sine concessione Pontificis, non possunt dispensare cum heretico, probat bene, quia ex se & sine simili concessione, non possunt illum absoluere: quod quidem est minus, & magis videbatur eis ex officio competere: nam Episcopus ex officio potest ab omnibus peccatis suis subditos absoluere: quam Potestatem abstulit Pontifex quoad absolutionem ab heresi, eam sibi reseruando dispensatio autem irregularitatis non competit Episcopo ex officio; quia cum irregularitatis sit lex vniuersalis, & Principis superioris, in qua inferior dispensare non potest, non habet ex officio suo Episcopus potestatem dispensandi cum irregulari. Si ergo non potest absoluere hereticum, quod quidem ex officio competit videbatur Episcopo, nisi Papa prohibuerit, quanto minus potest ex officio, & sine concessione Pontificis dispensare cum heretico, quod est dispensare in lege superioris, & quod ex officio non competit in inferiori: Hoc est argumentum optimum, quod ibi vñtit Innocentius, non vero negat posse facultatem ad dispensandum concedi à Papa, sine facultate ad absoluendum, aut utraque concessa utramque reuocari, eo ipso, quod facultas ad absoluendum reuocatur: Et hæc dicta sint pro explicatione illius textus, qui magnum negotium facessit Sancio, & Suario, ut diximus, & qui, ne nimiam proberet, ab omnibus explicandus videtur.

132

Aduerte tamen, si sermo sit, non de dispensatione simpliciter, ut hereticus conuersus promoueat ad ordines, sed solum ut minister in iis, quos habebat, potuisse Episcopos de iure antiquo cum hereticis etiam notorius ad hoc dispensare, ut colligitur ex 7. Synodo, & aliis decretis supra relatibus, in quibus statuitur posse eos hereticos recipi in eodē gradu quem habebant, quod necessariò intelligendum videtur ex voluntate Episcopinam si sermo esset de summo Pontifice, is potest etiam concedere ut ad altiorum promoueantur, ut obseruauit Suarez dicta disp. 43. de censur. num. 6. vnde id concedit Sanchez dicto cap. 25. num. 14. & Suarez ibidem: licet postea disp. 21. de fide, fclt. 5. num. 2. id videatur negare. Addunt tamen Pium V. Inquisitori Generali Hispania prohibuisse, ne dispensaret, ut promouerentur, vel etiam ut promoti sacerdotes ad ministerium altaris accederent anno 1557. ut refert Penna in director. inquisit. 3. part. quæst. 126. comment. 175. Vnde inferunt, Episcopis etiam ablata hanc potestatem quoad sacerdotes, & à fortiori, nec Episcopos ab heresi reuertentes posse ab alio, quam à Summo Pontifice, ad actus Pontificales admitti; præfettum cum Episcoporum causa in negotio hereticis sint Papæ reuocatae in cap. Inquisitores, & eæ heret. in 6. Hurtado vero disp. 87. fclt. 3. §. 27. multum dubitat, quod ablata sit Episcopis ea facultas, Primò quia non satis constat de ea prohibitione: Secundò quia illa prohibito facta est inquisitori non Episcopis. Tertiò quia ad summum facta est pro Hispania, non pro aliis locis: quare concludit, Episcopos in Hispania non posse licet cum sacerdo-

sacerdotibus dispensare. Ego credo nec validè, quia cause hæreticorum ibi auocata sunt ad inquisitores cum Ordinario, qui sine illis non potest in foro externo de hæreticis cognoscere. Si autem inquisitores ibi non possunt cum sacerdote hæretico notorio dispensare, nec Episcopus quidquam sine illis potest in foro externo, Consequens est, ut Episcopi facultas ibi non deseruit: quod idem erit, vbi cumque Episcopi non possunt sine inquisitoribus de hæreticis cognoscere: nam sicut non possunt sine inquisitoribus condemnare judicialiter Reum, ita nec in foro externo absoluere, ut cum aliis multis probat Diana part. 4. træt. 5. de Confessariis sollicitibus resolut. 53. Aduertendum item est, an iij. aliunde incurrerint suspensionem ex eo, quod ordinati sint ab Episcopo hæretico, vel schismatico & quis possit ab ea absoluere: de qua videri potest Suarez disp. 31. de censuris sett. 1. à num. 61. atque etiā, an incurrerint irregularitatem aliam, ex eo quod ex exercuerint actus ordinis, vel celebauerint cum excommunicatione, vel suspezione, in qua irregularitate, quando ex delicto non occulto procedit, nemo nisi Summus Pontifex, vel ex eius speciali commissione dispensare potest.

Secundò dubitari solet de inquisitoribus, an possint cum hæretico consueto dispensare in hac irregularitate. Pro sententia affirmante afferit aliquos Auctores Diana 4. part. træt. 8. de officio & potestate inquisitorum resolut. 85: qui fundantur in concessione illa Clementis VII, suprà relata. Illa tamen loquebatur solùm de hæreticis occultis; deinde fuit fortasse solùm personalis pro illis, quibus facta fuit. Hurtado dicta disp. 87. q. 31. dicit fortasse posse illos dispensare cum hæreticis occultis pro foro conscientia, de quo tamen confite nobis non potest, nisi ex eorumdem inquisitorum testimonio. Alij absoluunt negant eos posse dispensare, ita Sanchez dicto capite 25. numero 19. Suarez disputazione 43. de censuris, sectione 1. numero 5. Sanctarellus, & alij quos afferit, & sequitur Diana loco citato, & cùm id non possint, nisi ex concessione Papæ, quandiu de ea non confit, non est cur aliter dicamus. Et quidem etiam quo ad occultos limitata fuisse inquisitorum potestatem à Pio V. vidimus supra.

I 34 An Prælati regulariū erga suos subditos hoc tamen confundunt sunt priuilegia, & facultates singulorum ordinum, quorum Prælati Scient, quousque eorum facultas ex summorum Pontificum concessione extendatur: nec vidi adhuc revocationem harum facultatum, nisi earum, quæ viuæ vocis solùm oraculo fuerant concessæ. Nam licet facultates ad absoluendum per Bullam cœnæ reuocantur; iam diximus non intelligi eo ipso reuocari facultatem concessam ad dispensandum in irregularitate cum eo, qui iam sit legitimè absolutus.

§. I.

De Pœna infamia.

I 35 Pœnam infamia ipso iure cap. excommunicamus 1. §. credentes de hæreticis, incursum be & ex cap. statutum. cod. titi. n 6, & ex cap. In- retici. James 6. quæst. 1. & ex Authent. Gazaros, in

principio Cod. de hæreticis, & ex l. cunctis pe-
pulos. Cod. de summa Trinit. & aliis quæ conge-
nit Farinacius de hæretiquest. 189. num. 4. Su-
arez in præsenti disp. 21. sett. 5. num. 3. qui no-
tat, hanc infamiam confistere in hoc, quod infam-
ibus omnes portæ ad quilibet dignitatem clau-
dantur, iuxta regulam communem in regula in-
famibus. 88. de reg. iuris in sexto. Vnde hæreti-
ci non admittuntur in testes, ut dixit S. Angu-
stin. epist. 50. ad Bonifacium comitem, quia
nulla fides debetur testimonio illius, qui fidem
negat testimonio divino; in odium tamen eius-
dem hæretis admittuntur testes hæretici ad con-
vincendam hæretis alterius hæretici. Dubium
est, an hac pœna incuratur ante sententiam, &
an ab hæretico occulto.

P. Suarez loco proximè citato in præsenti n. 4. & disp. 48. de censuris sett. 1. à num. 16. nimis stricte loquitur dicens incurri ante sententiam & ab hæretico omnino occulto, qui licet non perdat famam quoad notitiam actus aliorum, atque adeo non incurrit infamiam quoad sub-
stantiam, incurrit eam quoad effusus iuri, qui sunt inhabilitates ad officia, &c. Quare ad illo puncto irrita erunt actiones exigentes ad sui va-
lorem talem habilitatem; licet plerique propter
communem errorem, & titulum coloratum for-
tiantur effectu ex lege Barbarini, si de offic. Præt. Ratio autem est, quia alioquin nihil amplius
operabitur verbum illud, ipso iure, si expectan-
da est sententia, à qua si infamia inferatur; iam
non à iure, sed ab homine iudice inferetur.

Alij dicunt, non incurri ante sententiam de-
claratoriam criminis, licet non requiratur sen-
tentia condemnans ad infamiam; ita cum aliis
Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 26. num. 1. Hurtado
dicta disp. 87. sett. 4. Castro Palao, dicto træt. 4.
disp. 4. puncto 4. num. 4. Addunt tamen Sanchez
& Castro Palao, hoc intelligi de infamia iuris,
nam infamia facti contrahetur ipso facto, quod
crimen notorium fiat, absque alia sententia; quam
infamiam facti notat idem Sanchez num. 2. abo-
lieri per factum contrarium.

Posset media via excogitari, & dici, non requiri
sententiam declaratoriam criminis ad hanc
pœnam incurrandam, sed sufficere notorietatem
non solùm per sententiam, sed etiam per factum
ipsum, ita ut vbi primum crimen factum est pu-
blicum, incurritur, & ad hoc addi verba illa, ipso
iure, quasi lex ipsa posita notorietate abhinc ope-
ra iudicis inferat illam pœnam. Hæreticum ta-
men occultum, quandiu occultus manet, eam non
incurrere, quia licet incurrit alias pœnas spili-
triales, ut excommunicationem, & similes, id tamen
in pœna infamia non procederet etiam
quoad illius effectus. Nam effectus infamie non
aliter imponuntur in pœnam hæretico, quam ut
effectus infamie ex qua iniuriantur ergo infamia
ipso quoad substantiam non incurrit ab hæ-
retico occulto, ut fateatur Suarez, quia adhuc reti-
nent suam famam, inquit, & ius ad illam confer-
vandam; atque adeo peccarent contra iustitiam
qui eum infamant: non potest deficiente causa
contrahere inhabilitatem, & alios effectus, qui
solùm ut effectus infamie deberent incurri. No-
ta tamen cum Sanchez vbi supra posse alunde-
ratione excommunicationis, vel ex alio capite
incurri ab hæretico occulto aliquam inhabilita-
tem, & incapacitatem ad beneficia, vel ad aliquam
aliam tamen loquimur de illis effectibus, qui
præcisè

precisatione infamiae prouenire deberet. Hanc autem medianam sententiam videtur amplecti Lora in praesenti disp. 47. num. 3. quamvis non satis clare loquatur, & illi fauent plutes dicentes, haereticum occultum non incurtere infamiam, quos afferit Sanchez vbi suprad.

138 Dixi, posse hanc viam medianam excogitari, ut satisfacret praesenti difficultati, & argumentis Suarez. Nolo enim nunc decidere questionem aliam magis vniuersalem, an in eiusmodi penitentia inhabilitatis ad officia, priuationis vocis, & alias similes requiratur sententia declaratoria criminis ad eas incurrandas, quando in ipsa legi additur, ipso iure, & ab alia declaratione. Scio namque sententiam esse multorum Doctorum, adhuc non incurri ante talem sententiam, de qua videri possunt ultra alios Sanchez lib. 3. de matrimonio disp. 5. 3. a num. 5. & lib. 9. disp. 30. n. 2. & lib. 2. in Decal. cap. 22. num. 20. & cap. 39. n. vltimo, & alij, quos afferit Castro Palao 1. tom. tract. 3. disp. 2. puncto 2.

§. II.

De pena priuationis beneficiorum,
& aliis penis.

139
Hæreticus priuatur beneficiorum, & officiorum acquisitum, & inhabilitus redditus.

Q Varta pena hæretici est, quod priuerur beneficiorum, & officiorum acquisitum, & inhabilitus redditus ad futura. Et quidem quod attinet ad futura, non est difficultas, quia cum hæreticus sit excommunicatus, atque, si est notorius, sit irregularis, collatio beneficij eo ipso erit irrita. Præsertim cum expresse in iure irrita reddatur talis collatio facta hæretico in cap. 2. §. hæretici, de hæreticis in 6. vbi si quid tale factum fuerit, irritum, & inane declaratur, ut cum aliis docet Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 26. num. 4. Observat autem Hurtado dicta disp. 87. §. 20. & sequentibus, verba illius textus intelligi de hæretico notorio: quare occultus, si sit reconciliatus, & absolutus, non erit in capax beneficij acquirendicūm iam non sit incapax ratione excommunicationis, nec ex alio capite sit hac incapacitas in iure expressa. Quod etiam tenet Castro Palao tom. 1. d. tract. 4. disp. 4. puncto 5. §. 2. Addendum tamen videatur, non acquirere ius omnino firmum ad illud beneficium, sed infirmum, & irritabile, nam si postea probabitur in iudicio hæresis præterita, sicut declarabitur à die commissi criminis priuatus beneficij, quod habebat ante hæresim, ut mox videbimus, ita à fortiori declarabitur quod ad effectum irrita collatio beneficij facta post hæresim. Quod saltem videtur concedendum in sententia communis dicente, confiscari omnia bona hæretici usque ad sententiam acquisita, etiam si aliqua acquisierit post hæresim reliquam: & solutionem in foro conscientiae impetratam, quam cum aliis defendit Suarez disp. 22. sect. 1. num. 15. de quo dicemus disp. 22. sequenti agentes de penis temporalibus hæreticorum: eadem enim ratio videtur de beneficio, ac aliis bonis, ut omnia acquirantur solum amissibiliter, post sententiam subsequenter.

140
An à die commissi dilecti incurritur priuatio beneficiorum ante hæresim habitus.

Difficultas est de priuatione beneficij ante hæresim habiti, an à die commissi dilecti incurritur, ita ut ante villam sententiam amittat reuera hæreticus titulum, quem habebat. Prima sententia affirmat quam tenent innumeris ex

Theologis, & Iuristis, quos afferit, & sequitur Sanchez dicta c. 26. tom. 6. Suarez etiam dicta 43. de Censuris sect. 1. n. 4. Farinacius, Gonzales, & alij quos afferit, & sequitur Castro Palao, dicto puncto 5. num. 4. Alij dicunt non perdit titulum usque ad sententiam. Pro qua plures referunt Sanchez vbi supra num. 5. & Suarez in praesenti disp. 21. sect. 3. num. 18. qui magna ex parte ad eam accedit moderando id, quod in priori loco de censuris tenuerat.

Controversia hac iam ferè reducitur ad questionem de nomine, ut notauit etiam Hurtado dicta disp. 87. sect. 2. §. 15. Quod si aliquid est de re, id non est magni momenti quod attinet, ad proximam Nam Sanchez, Castro Palao, & alij plures doctores primæ sententiae fatentur, non debere hæreticum sententiam dimittere beneficium, antea legitimè acquisitum, sed posse illud retinere, percipere fructus, resignare in favorem tertij, permutare &c. quia ratione possessionis legitimè hæc omnia potest; quæ tamen sequuta sententia rescinduntur, sicut si facta non essent, & repetuntur fructus omnes; imd addit Sanchez num. 8. requiri non solum sententiam, sed sententiae exequitionem per iudicem factam, ante quam reus non tenetur ex se beneficium dimittere, nisi forte iudex in sententia præcipere, ut Reus beneficium dimitteret, Ruris Suarez in praesenti loco citato, Hurtado dicta sect. 2. & alij concedentes manere titulum, usque ad sententiam, fatentur tamen sequuta sententia eam retrotrahi ad diem commissi dilecti, & omnia perinde haberi ac se fuisse irrita. Vnde resignatio, vel permutatio, medio tempore facta, non potuit ius firmum, & irreuocabile in aliud transferre, sed infirmum, & reuocabile dependenter à sententia, si postea sublequatur: sicut etiam fructus interim percepti manent obnoxij confiscationi, sicut alia bona, Potest item impetrari beneficium illud tanquam iure vacans, quidquid sit etiam conferri possit non citato illo, qui possidet.

Restat ergo solum dissensio, an hæreticus medio illo tempore dicendus sit habere titulum, an vero solum possessionem præstantem eodem effectus, quos præstaret titulus; in quo placet magis modus loquendi Suarez in 2. loco, & Hurtado, & in quem tandem deuenit Castro Palao vbi supra num. 6. in fine, manere aliquam titulum usque ad sententiam, & non meram possessionem: si enim titulum nullum habet, non appetet, quomodo non indiget nova collatio ad illud beneficium perpetuo retinendum, ad percipiendos, & distrahendos fructus, & ad illud resignandum, & transferendum in aliud, in quem non poterit transferre titulum, quo ipse omnino caret. Melius ergo dicitur vel priuatum quidem fuisse titulo sub conditione futura, id est si sententia sequitur, ut loquitur tandem Castro Palao: quare adueniente postea sententia purificatur conditio, & verificatur semper caruisse titulo: vel certè melius dici potest retineti totum titulum, infirmum tamen, & periculo expositum, quatenus ob crimen commissum, si postea probetur, & feratur sententia, potest non solum priuari, sed per fictionem iuris retrotrahi sententia ad diem commissi criminis, sicut si eo die titulum perdidisset, licet reuera illum non perdidere.

Quamvis autem plura de cœta afferri soleant

141

142
An hæreticus medio illo tempore dicendus sit habere titulum.

ad

ad probandum statim hæreticorum manere priuatum ipso iure beneficis, ea tamen omnia bene explicit Suarez, & alij, quia in illis omnibus, vel est sermo de priuatione per iudicem exequenda, vel nimium probarent, nempe nec fructus beneficij ante sententiam percipi, aut possideri posse, quod tamen aduersarij non contendunt. Afferri etiam soler motus proprius Pij V. qui incipit, *cum ex Apostolatu, & refutatur à Pœna in fine directorij inquisitoris inter litteras Apostolicas, vbi Pius V. beneficia ob hæresim vacanta referuat Apostolice. Sedis prouisioni: vnde arguere volunt, quod ipso iure vacent. Sed tamen ipse Sanchez faretur num. 6. inde nihil probari: quia Pontifex non decernit, quando Vacant an post, an ante sententiam, sed solum vult quandocunque vacent, pertinere ad prouisionem Sedis Apostolica.*

Aduertunt prædicti Doctores, lata sententia exigendos esse pro fisco fructus omnes ab hæretico perceptos, nec posse ab ipso partem aliquam retineri ex prætextu, quod sit pars correspondens ministerio, & labori a se exhibito: *cum enim bona omnia hæretici confiscentur, pars illa etiam labori correspondens debet confisari, ita Sanchez n. 11. Castro Palao vbi supra num. 6. post medium, & Hurtado vbi supra §. 18.*

Dubium est, an si hæreticus respiccat, possit, & debeat etiam in foro externo sua beneficia retinere. Aliqui affirmant, & colligunt ex cap. ad abolendam, versiculo praesenti de hæreticis, vbi postquam dictum est, hæreticum omni beneficio, & officio spoliatum Ecclesiastico, relinquendum esse Curia sacerulari, additur; *nisi continuo post reprehensionem erroris ad fidem Catholicam unitus, sponte recurrere, & errorum suum ad arbitriu Episcopi regonis, publicè confenserit abirare, & satisfacionem congruam exhibere.* Afferunt etiam ab Hurtado §. 24. ex Bonifacio V III. in cap. statuum de hæreticis in 6. vbi statutum prædecessorum suorum, quod hæretici, & eorum filii non admittantur ad aliquod beneficium moderatur, & postea addit, hoc intelligendum, de hæreticis, qui non egerunt penitentiam. Hic tamen textus parum virget, quia illa exceptio penitentium refertur solum ad pœnam, & inhabilitatem filiorum: quamvis enim ante de hæreticis, & eorum filiis, actum fuerat, postea id, quod dictum fuerat de filiis, limitat Pontifex dicens, id intelligi solum de filiis eorum, qui sine penitentia deceperint: non dicit intelligi solum de hæreticis, qui penitentiam non egerunt, sed de filiis eorum.

Alij tamen vniuersaliter dicunt, non obstante penitentia, priuari suis beneficiis. Alij distinguunt, nam si seipsum deferat sponte, ut absoluatur, vel certe quādū dūrā tempus gratia, seu ante recepras probationes fateatur, & conuertatur, dicunt, non priuandum beneficiis. Alij id extendunt ad totum tempus ante sententiam definituam. Autores eorum sententiam vide apud Castro Palauum vbi supra num. 7. Ego puto in primis eos, qui se sponte deferunt, ut absoluantur, etiam si non in solo foro conscientia, sed etiam iudiciale absoluantur, posse retinere sua beneficia, quia illi non tam per sententiam damnantur ut hæretici, quam absoluuntur, & hanc credo esse praxim. Quando vero ab aliis defertur, & per sententiam declarantur, & condemnantur tanquam hæretici, priuatio beneficiorum

consequitur iure ipso, nec videtur posse ab inquisitoribus impediari, sed a solo summo Ponte Castro Palauum. 8. Hurtado §. 24. Quod tamen videtur intelligendum, nisi inquisitores facultatem habeant temperandi, aut remittendi aliquando ex causa rationabilis pœnas non solum, quia ab homine imponenda essent, sed quia ab ipso iure sine iudicis ministerio imponuntur, quemadmodum diximus esse beneficiorum priuationem.

Pœna hæc extensa est in cap. *quicunque* §. ad *hac*, de hæreticis in 6. ad eos, qui ad preces hæreticorum, vel credentium, receptatorum, defensorum, vel fautorum eorum, dignitates, personatus, & quæcumque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti, quos Papa ex tunc eis priuaria perpetuum: in modo si scienter acceperunt, prohibetur ne alia vel similia in perpetuum admittantur: Circa quem textum Castro Palau vbi supra num. 9. notauit Primo, preces debet esse efficaces. Secundo hoc ipsum constare debet accepient: quod secundum verisimilium est loquendo de inhabilitate ad alia beneficia, ad quam incurrerat Pontifex addidit conditionem illam, quod scienter accepit, quod tamen cum ad alia non addiderit, in modo conditio nescit vnum casum ab alio, non video, quo fundamento posse ad primam etiam priuationem exigi. Nec mirum quod ignoranter accipiens priuatur beneficio, id enim potius fieri in odium persona intercedens, ut contingit in Simonia per tertiem commissa, & in ordinante ad hæretico, aut excommunicato, & aliis multis. Magis credo id, ad quod aliquantulum inclinat idem Autor ibi, nempe inhabilitatem ad alia beneficia, non esse pœnam ipso iure incurrerent, sed iudicis ministerio, cum Pontifex solum dicat, non admittantur.

Alij pœnae spirituales addi solent, de quibus *14* Suarez in *praes. dict. dis. 2.1. 5eth. §. a. n. 6.* nempe pœnatio potestatis ordinis, & iurisdictionis spiritualis. Quod attinet tamen ad potestatem ordinis, certum est, eam non admittit per hæresim, cum sit indelebilis, quare hæreticus reconciliatus non indiget noua ordinatione, ut possit ordinis actus exercere, atque etiam durante hæresi validè eos exercet. Quod Suarez num. 11. extendit ad sacramentalia, quibus est consecratio Ecclesiæ, benedictio aquæ, & similia, que licet fortasse Ecclesia posset reddere irrita, non tamen id inventur fecisse; nec expediebat, ut qui validè potest cœlare Eucharistiam, non posset validè aquam benedicere. Prohibetur tamen hæreticus durante hæresi, eos actus exercere, cum sit excommunicatus. In modo aliqua huiusmodi, si ab hæretico fiant, Ecclesia reddit irrita quodam vsum, quatenus ordinatus ab hæreticorum, g. prohibet ne minister in ordine suscepit: quo pacto intelliguntur aliqui antiqui dicentes eam ordinationem iterum esse.

Quod denique attinet ad iurisdictionem spiritualium: certum est per hæresim, & eius communicationem deperdi ex parte hæretici, quod commune est omnibus excommunicatis, excommunicatione maiori. Dixi, ex parte hæretici; quia post Extravagantem *Ad easundas*, possunt aliij fideles licet in omnibus communicare cum excommunicato non denunciantur, & ab illo recipere absolutionem validam, sicut alijs omnes

omnes aetius iurisdictionis Ecclesiasticae, & spiritualis validi erunt, licet ipse excommunicatus illicite ex parte sua eos exerceat, saltem quando non est ab aliis requisitus, quod pertinet a materia de censuris, nec habet aliquid speciale in haeretico, ut notauit idem Suarez n. 15.

DISPUTATIO XXIV.

De paenit temporalibus, & corporalibus haereticorum.

SECTIO I. *De pena confiscationis bonorum haereticis imposta.*

II. *De paenit corporalibus, & in primis de pena capitali.*

III. *De aliis paenit corporalibus, & temporalibus.*

NOTITIA, & praxis harum paenit, & ideo latè de iis agunt doctores Iurista, quamvis ex Theologis latè diffusè de his egerint Sanchez dicto lib. 2. in Decal. & Castro Palao dicto tract. 4. qui videri possunt. Ego enim Theologo solùm ostendam notitiam breuem ad dirigendam conscientiam paenitentis, vel consilientis, taliqua verò apud Iuristas, vel apud prædictos Theologos videre poterit, occurrente fortasse casu difficultiori, qui latissimè omnia professuruntur.

SECTIO I.

De pena confiscationis bonorum haereticis imposta.

Certum est, hanc paenam tam iure Canonico, quam Ciuii haereticis esse impositam, in l. *Manicheos*, cum duabus sequentibus; Authent. *Gazaros* Cod. de haeret. *lignisquis*, & l. ultima Cod. ad leg. *Iuliani Maiest.* & l. ultima Cod. de honor. *præscript.* in cap. *vergentes*: de haeret. cap. *cum secundum leges*, cod. tit. in 6. Quamvis autem hæc pena redundet aliquando indirectè in damnum filiorum Catholicorum, & ideo olim ea bona dabantur filiis Catholicis, qui in ea successuri erant, saltem quod legitimum: quod etiam approbatum fuit in Concil. Toletan. 4. cap. 60. relato in cap. *Indæ* 1. q. 4. Postea tamen in totum applicata fuerunt fisco propter crimini atrocitatem, & damnum illud filiorum per accidens estisicut enim idem damnum incurrit, si parens ludo, vel scortationibus bona dissipasset, sic parente Reo facta lèse Maiestatis diuina, censetur quod æquivalenter is bona sua dissipabit, cum eo ipso, ea omnia fisco obligata reddiderit.

2 Dubitatur primò, An hæc pena incurritur ipso iure à die crimini commissi, & ante sententiam crimini declaratoriam. Sententia negans tribui solet Soto, lib. 1. de *Instit. quest.* 5. & Nauaro in summa capit. 23. num. 66. sed tamen Suarez in presenti disput. 21. sect. 2. num. 4. bene Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

eos Autores explicat distinguens inter confis-
cationem, & priuationem bonorum: & dicit hanc
secundam non incurrit ante sententiam, de qua
loquuti sunt illi doctores, quia ut mox videbi-
mus non possunt ab haeretico auferri bona, ante
sententiam. Pena tamen confiscationis incurrit
à die commissi crimini, quando lex non com-
mittit iudici, ut eam imponat, sed lex ipso iure
imponit, prout sit in calu haereticus, ut constat ex
dicto cap. *Cum secundum leges*. Constat etiam à
posteriori ex effectibus; quia alienationes illo
medio tempore factæ ab haeretico in prædi-
cium fisci postea sequuta sententia, & cinduntur,
ut suppono ex dicendis: ergo iam erat fisco ius
aliquid acquisitum, nempe per paenam con-
fiscationis incursum: nam confiscari bona ni-
hil aliud est, quādam date fisco ius ad illa bona.
Hinc oritur alius effectus, quod scilicet mortuo
haeretico ante sententiam, & ante quam accutetur
si postea iuridicè constet de haereti defuncti, &
condemnetur possunt eius bona ab haereditibus
repeti, quod in aliis crimini communiter non
fit, nec hæres potest conueniri, nisi lis conte-
sta iam fuisse ante mortem delinquentis, ut
habetur in l. *ex indiciorum ff. de accusationibus*.
Habebat ergo iam fiscus à die crimini ius con-
tra bona haereticæ, ratione cuius bona manent ob-
ligata & transirent cum suo onere. Hæc autem
pena confiscationis incurritur, etiam si haereticus
sit omnino occulta dum tamen sit externa, ut
cum aliis notat idem Suarez ubi supra numero
septimo.

Hinc oritur secundum dubium, an hæc pena
locum habeat circa bona solùm, que tunc habet
haereticus, quando peccat. An etiam circa om-
nia futura. Prima sententia dicit, comprehendendi
omnia bona, quam acquisita post sententiam.
Secunda dicit solùm comprehendendi bona, que
habet tempore delicti, non verò qua acqui-
siri postea ante sententiam. Autores videri pos-
sunt apud Sanchez dicto lib. 2. in Decalog. c. 14.
Cæterum primam sententiam omnes ferunt rei-
cunt: & constat ex capit. *filius vestis*. *vernon*
cum talis, de paenit. lib. 6. ex l. *si mandauerit* §.
is cui ff. mandati, in quibus regula generalis tra-
ditur, quod post publicationem bonorum, si
quid de nouo Reus acquirit, sibi acquirit, & non
fisco, nec aliquid speciale quod hoc in haere-
si statutum. Videatur Suarez ubi supra pume-
ro 13.

Difficultas est de bonis acquisitis medio illo
tempore inter crimen, & sententiam. Et qui-
dem si haereticus durauit toto illo tempore, non
potest esse quæstio, quia totum illud est tem-
pus crimini commissi, quo sicut successivè du-
rat crimen ita successivè incurritur pena con-
fiscationis bonorum, iam tunc acquisitorum.
Vnde etiam post primam haereticæ paenitentiam
egisset, si tamen postea iterum peccaret
haereticus externa, certum videtur confiscari om-
nia bona tempore paenitentiae acquisita, cum
ultimo delictum aferat nouam paenam con-
fiscationis bonorum præsentium. Aduertit au-
tem bene Suarez num. 14. etiam aetius haereticus
transeat, quando tamen non retractatur, om-
nia bona, quæ successivè acquiruntur esse con-
fiscationi obnoxias: quia censetur virtualiter ha-
ereticus manere, & quia ille vere adhuc est, & di-
citur haereticus, & omnia haereticæ bona con-
fiscantur. Nec dissentit Sanchez dicto lib. 2. c. 14.

num.

LL1

num.

3 An hæc pa-
na locum ha-
beat etiam
circum omnia
bona suava?

4 Quid dicen-
dum de bonis
acquisitis
medio tempore
inter crimen
& sen-
tentiam.